

วารสาร

รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Journal of Political Science Suan Sunandha Rajabhat University

ISSN: 2730-3551 (Online)

ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2564

Vol. 4 No. 1 January-June 2021

วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Journal of Political Science Suan Sunandha Rajabhat University

ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2564)

Vol. 4 No. 1 (January - June 2021)

เจ้าของ

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ศูนย์การศึกษาจังหวัดอุดรธานี

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่ผลงานวิชาการที่มีคุณภาพของนักศึกษาและบุคลากรทั้งภายในภายนอกสถาบัน
2. เพื่อนำเสนอและพัฒนาศักยภาพและผลงานทางวิชาการ การค้นคว้าและบทความทางวิชาการของคณาจารย์ นักวิจัย นักศึกษาและนักวิชาการภายนอก
3. เพื่อให้บริการทางสังคมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางวิชาการ

ขอบเขตของวารสาร

1. ขอบเขตของวารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา จะครอบคลุมเนื้อหา ด้านรัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ การจัดการ บริหารธุรกิจ ศิลปศาสตร์ การศึกษาเชิงประยุกต์และสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ ที่เกี่ยวข้องกับรัฐศาสตร์
2. เนื้อหาส่วนใดส่วนหนึ่งหรือทั้งหมดของบทความวิชาการหรือบทความวิจัยที่ส่งมาขอตีพิมพ์จะต้องไม่อยู่ในระหว่างการขอตีพิมพ์หรือเคยได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่มาก่อนในวารสารอื่น ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ
3. การส่งบทความวิชาการและบทความวิจัยนั้น สามารถส่งโดยตรงไปที่กองบรรณาธิการวารสารผ่านระบบ online Submission ที่เว็บไซต์ บทความทั้ง 2 ประเภท ซึ่งบทความที่ส่งมานั้นจะถูกส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง ทำการประเมินแบบ Double-Blinded Review ก่อนที่จะพิจารณาจัดพิมพ์ในขั้นต่อไป
4. การรับบทความของวารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา จะเป็นบทความที่มุ่งเน้นสร้างองค์ความรู้ แนวคิด ทฤษฎีใหม่ ๆ ช่วยขยายองค์ความรู้ในแง่มุมต่าง ๆ เพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจและนำไปประยุกต์ใช้ในทางวิชาการที่กว้าง และมีประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม

ที่ปรึกษา

รศ.ดร.ฤเดช

เกิดวิชัย

นายกสภามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

รศ.ดร.ชุตินาถ

ศรีวิบูลย์

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ผศ.ดร.ณัฐภรณ์

เอกนราจินดาวรรณ

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

บรรณาธิการ

ดร.ณัฐชัย เอกนราจินดาวัฒน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

กองบรรณาธิการภายในมหาวิทยาลัย

รศ.ดร.ธนสุวิทย์	ทับทิมธรรักษ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
รศ.ดร.วิทยา	เมฆขำ	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ดร.กาญจนา	โพธิวิชยานนท์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
อาจารย์ศรายุทธ	ขวัญเมือง	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

กองบรรณาธิการภายนอกมหาวิทยาลัย

ศ.ดร.จำนงค์	อดิวิวัฒนสิทธิ์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.สิทธิพันธ์	พุทธหุน	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ดร.ทักษิณา	แสนเย็น	มหาวิทยาลัยศรีปทุม ขอนแก่น
ดร.จิตภา	เร่งมีศรีสุข	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
ดร.สมพงษ์	เกษานุช	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
ดร.พงศ์สุม	เฉลิมกลิ่น	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
ดร.ธีรดนัย	กัปโก	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กำหนดการตีพิมพ์เผยแพร่: วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา พิมพ์เผยแพร่ 2 ฉบับต่อปี

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม-มิถุนายน

ฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม-ธันวาคม

การเผยแพร่

จัดส่งให้ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องผู้ที่สนใจสามารถค้นหาที่

<https://so04.tci-thaijo.org/index.php/polssru>

ติดต่อกองบรรณาธิการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ศูนย์การศึกษาจังหวัดอุดรธานี

707 ม.3 ถ.เลี้ยวเมืองอุดรธานี-สามพร้าว ต.สามพร้าว อ.เมือง จ.อุดรธานี 41000

โทรศัพท์: 042-129556, 097-9359356 โทรสาร: 042-129662

Website: <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/polssru>

E-mail: touch_life@outlook.co.th

บทความทุกเรื่องที่ตีพิมพ์ได้จะต้องผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกมหาวิทยาลัย จำนวน 2 ท่าน
ทัศนะและข้อคิดเห็นของบทความในวารสารฉบับนี้เป็นของผู้เขียนแต่ละท่าน ไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของบรรณาธิการ

บทบรรณาธิการ

วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2564 มีวัตถุประสงค์ของการจัดทำวารสารเพื่อเป็นสื่อการแลกเปลี่ยนและเผยแพร่ผลงานวิจัยและบทความทางวิชาการของอาจารย์ นักวิชาการ และนักศึกษาทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา และจากการที่วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ได้รับการรับรองมาตรฐานจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai-Journal Citation Index Centre: TCI) ให้อยู่ในกลุ่มที่ 2 ดังนั้น ในการจัดทำวารสารดังกล่าวให้ได้คุณภาพและมาตรฐานตามตัวชี้วัดที่ถูกต้องตามเกณฑ์มาตรฐานที่ทางศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) ได้กำหนดไว้ทางกองบรรณาธิการมีกระบวนการจัดทำวารสารตั้งแต่การรับบทความผ่านการกลั่นกรองจากกองบรรณาธิการคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในแต่ละสาขาที่เกี่ยวข้องที่จะพิจารณาบทความแต่ละบทความ ดังปรากฏในหน้าสารบัญ และประกอบไปด้วยบทความทั้งหมด 7 บทความ

กองบรรณาธิการวารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ขอขอบคุณผู้เขียนบทความทุกท่านที่ให้ความสนใจส่งบทความมาลงตีพิมพ์เผยแพร่ ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้เสียสละเวลาในการพิจารณาและให้ข้อเสนอแนะ อันจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาและปรับปรุงวารสารให้มีคุณภาพยิ่งขึ้นต่อไป และขอขอบคุณผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ที่ให้การสนับสนุนมาโดยตลอด

ดร.ณัฐชัย เอกนราจินดาวังษ์

บรรณาธิการ

สารบัญ	
บทนำ	I
บทบรรณาธิการ	III
สารบัญ	IV
การนำหลักภาวนาไปแก้ปัญหจริยธรรมของเยาวชน The Application of Bhāvanā to Solve the Ethical Problems of Youth	1
พระศรีรัตนวิมล (วีรภัทร รตนปญโญ) Phrasrirattanawimon (Veerapat Rattapanño)	
การออกแบบเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงอาเซียนศึกษากรณีเส้นทางปราสาทขอมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ASEAN Tourism Route Design Study CaseCastle Khmer Route in the Northeast Lower North	14
พระมหาประสิทธิ์ แก้วศรี, พระครูสังฆรักษ์เอกภัทร อภินันโท, นวลวรรณ พนงสุพลฉัตร และลำพอง กลมกุล Phramaha Prasit Kaewsri, Phragsurangharaksa Ekapat Abhichando, Nuarnhnwan Punwasuponchat and Lumpong Klomkul	
แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนไปสู่แหล่งท่องเที่ยวสีเขียวอย่างมีความรับผิดชอบ: กรณีศึกษาบ้านเกาะเคียม ตำบลกันตังใต้ อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง Community-based Tourism Development Guidelines towards Responsible Green Tourism Destination: A Case Study of Ban Koh Khiam, Kantangtai Sub-district, Kantang District, Trang Province	24
ธนวิทย์ เพียรดี, วนิดา อ่อนละมัย Thanawit Piandee, Wanida Onlamai	
ความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อการจัดสวัสดิการสังคม ของเทศบาลตำบลท่าม่วง อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี Satisfaction of the Elderly Towards Social Welfare Provision of Tha Muang Subdistrict Municipality, Tha Muang District, Kanchanaburi Province	39
นงคราญ สุขเวชวรกิจ, ดำเกิง อัสวสุนทรางกูร Nongkran Sukawetchaworakit, Damkeng Aswasuntrangkul	
ความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรสำนักงานที่ดินกรุงเทพมหานคร Corporate Engagement of Personnel, Land Office, Bangkok	52
โมรยา วิเศษศรีม, สโรชนี ศิริวัฒนา, วรพล เพ็ชรภูผา Moraya Wisetsri, Srochinee Siri wattana, Voraphon Phechpupa	

การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่ อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม Using Good Governance in Administration of the Sub-District Administration Organization in the Area of Muang Samut Songkhram district, Samut Songkhram Province	66
<i>สำเนียง มณีฉาย, ชุตติภา ทะสะภาค, ณัฐณภรณ์ เอกนราจินดาวัฒน์</i> <i>Samneang Maneeshine, Chutipapha Tasapak, Natnaporn Aeknarajindawat</i>	
การจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาวะที่ดีของผู้สูงอายุ ตามหลักการสภาพแวดล้อม สาธารณะที่ทุกคนเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ Environment Management Contributed to Well-being of the Elderly According to the Accessibility for All Act	81
<i>ศุภวรรณ ทองแท้, ดำเกิง อัสวสุนทรางกูร</i> <i>Suphawan Thongtae, Damkerng Aswasuntrangkul</i>	
คำแนะนำการส่งบทความ	VI
ตัวอย่างการเขียนบทความเพื่อลงตีพิมพ์	XIII

การนำหลักภวนาไปแก้ปัญหาริยธรรมของเยาวชน

The Application of Bhāvanā to Solve the Ethical Problems of Youth

พระศรีรัตนวิมล (วีรภัทร รตนปญโญ)

Phrasrirattanawimon (Veerapat Rattapanño)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkorntajavidyalaya University

Email: maha_vee_@hotmail.com

Received: June 13, 2021

Revised: June 24, 2021

Accepted: June 26, 2021

บทคัดย่อ

การศึกษาแนวคิดการให้คำปรึกษาตามหลักภวนานั้น นับเป็นกระบวนการสำคัญยิ่งในการนำไปใช้เกิดประโยชน์ทั้งสองฝ่าย โดยเฉพาะผู้อยู่ในฐานะนำหลักการทางพระพุทธศาสนาไปใช้ หรือให้คำปรึกษาจำเป็นอย่างยิ่ง คือต้องรู้หลักอย่างชัดเจน อันได้แก่คำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้แจ่มแจ้งเสียก่อนแล้วนำหลักที่ว่านี้ไปให้คำปรึกษาช่วยเหลือผู้ที่ยังไม่เข้าใจในแนวทางการดำเนินชีวิต อย่างเช่นการให้คำปรึกษาของพระพุทธเจ้าทุกครั้งพระองค์ทรงวางหลักการและเป้าหมายอย่างชัดเจนเพื่อที่จะช่วยเหลือบุคคลจะได้ค้นพบสภาพความเป็นจริงของชีวิต พร้อมทั้งเข้าใจและยอมรับที่จะพัฒนาตนเอง การนำหลักภวนาไปแก้ปัญหาริยธรรมของเยาวชนนั้นจะต้องมีกระบวนการที่เป็นรูปธรรมสามารถนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสมต่อไป บทความนี้จะนำเสนอการนำหลักภวนาไปแก้ปัญหาริยธรรมของเยาวชนเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาต่อไป

คำสำคัญ: หลักภวนา, ปัญหาริยธรรม, เยาวชน

Abstract

The study of the concept of counseling according to the principles of prayer It is a very important process to bring benefits to both parties. especially those who are in the position of applying Buddhist principles or consulting is absolutely necessary is to know the principles clearly Which has solved the teachings of the Lord Buddha to be clear first and then brought this principle to the counseling sheet to help those who do not understand the way of life Like every counseling of the Buddha, he set out clear principles and goals in order to help a person discover the realities of life. as well as understand and accept to develop oneself to apply the principles of prayer to solve the ethical problems of youth, there must be a concrete process that can be

properly applied in daily life. This article will present the application of prayer to solve the ethical problems of youth as a guideline for further study.

Keywords: Bhāvanā, Ethical Problems, Youth.

บทนำ

สภาพสังคมของไทยสมัยก่อนการที่จะประกาศการย่างเข้าสู่วัยรุ่นของเด็กหญิงชายต้องผ่านพิธีกรรมการโกนจุก ที่คนสมัยนั้นได้จัดทำกันขึ้นให้แก่เด็กหญิงชายที่ย่างเข้าสู่ความเป็นวัยรุ่น ซึ่งเรื่องนี้มีผลทางจิตวิทยาอย่างลึกซึ้งในแง่ของการปรับตัวการดำเนินชีวิต การเตรียมตัวเพื่อเป็นผู้ใหญ่ที่มั่นคงของวัยรุ่นในอนาคตต่อไป จะเห็นว่ากระบวนการทำความเข้าใจพฤติกรรมนี้ ในทางพระพุทธศาสนา เรียกว่า การเข้าใจจิตของคน หรือจริยาของแต่ละบุคคล ทั้งนี้การศึกษาทำความเข้าใจประเภทของบุคคล ก็จะนำไปสู่การเข้าใจพฤติกรรมของแต่ละบุคคลว่ามีลักษณะอย่างไร แล้วจะแก้ไขด้วยวิธีการอย่างไร (กิตติพงษ์ พลทิพย์, 2564) โดยหลักการนี้พระพุทธองค์ทรงใช้วิธีการทั้งทางสมณะและวิปัสสนา เพื่อจะได้เลือกให้ถูกตามลักษณะนิสัย หรือจิตของคนนั้น ในการดำรงชีวิตของเหล่านมนุษย์ โดยไม่มีผลกระทบอันเป็นผลเสียเกิดขึ้นกับตนเอง ครอบครัว สังคมการงาน และสังคมประเทศชาติ (พระมหากิตติธัมมัญญ์ สุกิตติเมธี, 2564) โดยสรุปแล้ว ปัญหาของวัยรุ่น ถือเป็นปัญหาใหญ่ของสังคมที่จะต้องช่วยกันแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นให้หมดจากสังคมนั้น ถือเป็นเรื่องยาก หากไม่ให้การศึกษากับพวกเขาอย่างจริงจัง และการพัฒนาการศึกษาให้ถูกวิธี หรือการประสานงานให้งานสำเร็จลุล่วงไปได้ตามกรอบระยะเวลาที่กำหนด (พระราชวัลภาจารย์ ดาวเรือง อาจารย์คุณ, 2563) โดยเฉพาะด้านศีลธรรม ซึ่งเป็นเรื่องที่จะต้องพัฒนาทั้งระบบ คือตั้งแต่ผู้นำประเทศ ครูอาจารย์ บิดามารดา ตลอดจนองค์กรอื่น ๆ ก็จะต้องปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เยาวชน ทั้งนี้ การพัฒนาคนให้เป็นคนโดยสมบูรณ์ด้วยวิธีการถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียนได้เข้าใจถึงแก่นของการศึกษา เป็นการสอนอย่างแท้จริง (สุวรรณี ฮ่อแสงชัย, พระปรมาโมทย์ วาทโกวิโท, พระมหาวิระศักดิ์ อภินนทเวที, 2563)

ดังนั้นการการศึกษาแนวคิดการให้คำปรึกษาตามหลักภาวานานี้ นับเป็นกระบวนการสำคัญยิ่งในการนำไปใช้เกิดประโยชน์ทั้งสองฝ่าย โดยเฉพาะผู้อยู่ในฐานะนำหลักการทางพระพุทธศาสนาไปใช้ หรือให้คำปรึกษาจำเป็นอย่างยิ่ง คือต้องรู้หลักอย่างชัดเจน อันได้แก่คำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้แจ่มแจ้งเสียก่อนแล้วนำหลักที่วางนี้ไปให้คำปรึกษาช่วยเหลือผู้ที่ยังไม่เข้าใจในแนวทางการดำเนินชีวิต อย่างเช่นการให้คำปรึกษาของพระพุทธเจ้าทุกครั้งพระองค์ทรงวางหลักการและเป้าหมายอย่างชัดเจนเพื่อที่จะช่วยเหลือบุคคลจะได้ค้นพบสภาพความเป็นจริงของชีวิต พร้อมทั้งเข้าใจและยอมรับที่จะพัฒนาตนเอง การนำหลักภาวานาไปแก้ปัญหจริยธรรมของเยาวชนนั้นจะต้องมีกระบวนการที่เป็นรูปธรรมสามารถนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสมต่อไป

แนวคิดเกี่ยวกับเยาวชน

คำว่า “เยาวชน” หรือ “วัยรุ่น” เป็นวัยย่างเข้าสู่ความเป็นผู้ใหญ่โดยถือเอาความพร้อมทางร่างกายเป็นเครื่องตัดสิน (สุชา จันทน์เอม, 2540) ซึ่งลักษณะสำคัญของวัยนี้ ต้องการความเป็นอิสระ การคิดมีลักษณะเป็นเหตุผลมากขึ้นเข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรมและแนวคิดต่าง ๆ ได้ พร้อมทั้งให้ความสำคัญกับกลุ่มเพื่อนมากกว่าครอบครัว (สุวีรี ศิวะแพทย์, 2549) การที่วัยรุ่นให้ความสำคัญกับกลุ่มเพื่อนดังกล่าว สืบเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายและจิตใจที่เป็นช่วงต่อชีวิตระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ เห็นได้ชัดของรูปร่างที่โตใหญ่ขึ้น และทรวดทรงที่แสดงออกให้เห็นการเป็นเพศหญิงหรือชาย ซึ่งแตกต่างออกไปมากจากวัยเด็กเล็ก นอกจากนี้ จิตใจของวัยรุ่นยังมีลักษณะเฉพาะ มีอารมณ์ค่อนข้างไวและรุนแรงกว่าวัยอื่น ๆ เช่น มีความกังวล ความเศร้า ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะรุนแรงขึ้นถ้ามีความกดดันจากสิ่งแวดล้อม (สุชา จันทน์เอม, 2541)

ฉะนั้น ระหว่างคาบเกี่ยวความเป็นเด็กต่อเนื่องความเป็นผู้ใหญ่ นับเป็นเวลาหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิตถ้าเด็กวัยรุ่นผู้ใดได้ดำเนินชีวิตในช่วงเวลานี้ผ่านพ้นไปอย่างราบรื่น มีปัญหาไม่ซับซ้อนมากนัก เด็กวัยรุ่นผู้นั้นย่อมเข้าสู่ความเป็นผู้ใหญ่ด้วยดี และมักจัดการกับชีวิตในวัยผู้ใหญ่ได้อย่างราบรื่น แต่ถ้าเป็นไปในทางตรงกันข้าม วัยนี้จะเป็นวัยที่ประสบความยุ่งยากมาก จนทำให้นักวิชาการในหลายทศวรรษที่ผ่านมาเรียกว่าเป็น “วัยวิกฤต” เช่น แอริคสัน (Erikson) ได้แสดงทัศนะไว้ว่า วัยรุ่นเป็นระยะเวลาที่มนุษย์มีความสับสนทางจิตใจมากที่สุดยิ่งกว่าวัยอื่น ๆ (ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2540) ด้วยเหตุนี้ การศึกษาทำความเข้าใจพฤติกรรมของมนุษย์ ถือเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้บุคคลสามารถตัดสินใจเลือกแนวทางในการดำเนินชีวิตร่วมกับปัจจัยอื่น ๆ และก่อให้เกิดประโยชน์แก่มวลมนุษย์ คือ การเข้าใจสาเหตุของพฤติกรรมว่าเหตุใดบุคคลจึงแสดงพฤติกรรมเช่นนั้น การคาดคะเนว่าพฤติกรรมนั้นจะเกิดขึ้นอีกหรือไม่ พฤติกรรมอะไรจะเกิดขึ้นต่อไป และควบคุมพฤติกรรมได้ สามารถที่จะทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งก็ได้ตามใจปรารถนา (สมพร สุทัศน์, 2544)

สำหรับประเภทของเยาวชน (วัยรุ่น) ตามหลักจิตวิทยา สามารถแบ่งออกเป็น 3 วัย คือ วัยรุ่นตอนต้น (Early Adolescence) อายุ 11-14 ปี เป็นระยะที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากทั้งร่างกาย ทางสรีระวิทยา (Physiology) และทางปัญญา วัยรุ่นตอนกลาง (Middle Adolescence) อายุ 14-15 ปี เป็นระยะที่มีการปรับตัวให้เข้ากับเปลี่ยนแปลงใหม่ และวัยรุ่นตอนปลาย (Late Adolescence) อายุ 18-21 ปี เป็นระยะที่มีการเปลี่ยนจากการเป็นเด็กสู่การเป็นผู้ใหญ่ (เพ็ญพิไล ฤทธาคนานนท์, 2549) ดังนั้น การที่นักวิชาการได้จำแนกวัยรุ่นออกเป็นสามวัยดังกล่าว เป็นการกำหนดพฤติกรรม หรือการเรียนรู้พฤติกรรมของแต่ละช่วงวัย เพื่อนำไปสู่การศึกษาถึงสาเหตุของพฤติกรรมเหล่านั้น โดยเฉพาะจะเห็นได้จากพฤติกรรมความต้องการต่าง ๆ ที่กล่าวถึงในส่วนที่เป็นปัญหาของเยาวชน และการที่เด็กกระทำลงไปอาจเป็นการรู้เท่าไม่ถึงการณ์ หรือจากอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมก็เป็นได้

ความต้องการของเยาวชน ความต้องการนี้มิได้เกิดขึ้นเฉพาะในกลุ่มของเยาวชนเท่านั้น แต่ความต้องการเกิดขึ้นได้กับทุก ๆ คน ทุกเพศทุกวัย ที่ยังมีชีวิตอยู่ ด้วยเหตุผลที่ว่า มนุษย์ทุกคนต่างก็จำเป็นต้องอาศัยปัจจัยต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกและความเป็นอยู่ของชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะความต้องการปัจจัย 4 เป็นเครื่องอุดหนุน เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของชีวิต ต้องการอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค ชนิดใดชนิดหนึ่งเมื่อเกิดเจ็บไข้ได้ป่วยเพื่อนำมาใช้เท่าที่จำเป็นของการดำรงชีวิต (วิศิน อินทสระ, 2548) ถึงอย่างไรก็ตาม

ความต้องการปัจจัยสี่ดังกล่าวนี้ ตามกระแสความเปลี่ยนแปลงของบริบทสังคมปัจจุบันที่เป็นระบบทุนนิยม และสภาพแวดล้อมต่าง ๆ จึงก่อให้เกิดความต้องการที่สับสนสับสน ฟุ่มเฟือย ไม่รู้จักประหยัด และกลายเป็นพฤติกรรมผู้บริโภค โดยมีความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจซื้อสินค้า และการบริการต่าง ๆ เพื่อการบริโภคส่วนบุคคล แต่ไม่ใช่เพื่อการผลิต หรือการนำไปขาย (ภราดร ปริดาศักดิ์, 2549) ทำให้ปัจจัยเหล่านี้มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้บริโภคโดยตรง ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ (พระธีรภัทรภพ พวงมาลา, 2544) ปัจจัยแวดล้อมด้านวัฒนธรรมทางสังคม เช่น วัฒนธรรม ครอบครัว ชนชั้นทางสังคม เป็นต้น และปัจจัยทางด้านจิตวิทยา เช่น การรับรู้ การเรียนรู้ และทัศนคติ เป็นต้น ซึ่งปัจจัยทั้งสองส่วนนี้ ส่งผลให้เกิดความต้องการของมนุษย์ โดยเฉพาะวัยรุ่น มักจะขึ้นอยู่กับค่านิยมที่แต่ละคนยึดถือและส่วนใหญ่มักจะยึดถือค่านิยมในกลุ่มที่ตนเข้าร่วมด้วย ฉะนั้น ความต้องการของวัยรุ่นก็คล้ายกับความต้องการของมนุษย์ทั่ว ๆ ไปในสังคม คือต้องการความมั่นคง ต้องการการยอมรับ ต้องการประสบการณ์ใหม่ ๆ (สุพัตรา สุภาพ, 2531) องค์การต้องกำหนดค่านิยมให้มีความสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ และพันธกิจที่เหมาะสมกับการขับเคลื่อนเพื่อรองรับยุคดิจิทัล แล้วนำค่านิยมดังกล่าวมาจัดทำเป็นแนวทางหรือรากฐานในการสร้างพฤติกรรมที่ดีของบุคลากรของทุกคนในองค์การ จนกลายเป็นวัฒนธรรมขององค์การ ความสามารถที่จะเรียนรู้และอยู่ร่วมกับเทคโนโลยีใหม่ ๆ โดยองค์การภาครัฐและเอกชนต้องช่วยส่งเสริมให้มีการพัฒนาทักษะของบุคลากรให้ตรงกับงานในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อรองรับยุคดิจิทัล (โสมวลี ชยามฤต, 2564)

สรุปได้ว่า การช่วยให้เด็กสามารถข้ามพ้นวัยแห่งวิกฤตนี้ได้ พ่อแม่ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ ผู้ใกล้ชิดและองค์กรต่าง ๆ ทุกภาคส่วนของสังคมต้องให้ความใส่ใจอย่างจริงจังในการช่วยเหลือให้เขาเป็นเด็กดีมีจริยภาพ ประพฤติตนอย่างเหมาะสม แต่อย่างไรก็ตามท่ามกลางกระแสความเปลี่ยนแปลงของบริบทสังคมปัจจุบัน ซึ่งผู้ที่มีความใกล้ชิดกับเด็ก คือพ่อแม่มีได้อบรมสั่งสอนลูกเท่าที่ควรเพราะสังคมบังคับเร่งรีบทำมาหากินจนกลายเป็นการเลี้ยงเด็กได้แต่ตัวหรือเลี้ยงด้วยอำนาจของเงินตราผิดแผกจากสมัยก่อนอย่างสิ้นเชิง ได้ทำให้เด็กมีพฤติกรรมก้าวร้าว มีการยกพวกตีกัน หรือการก่อคดีอาญาอื่น ๆ อีกเป็นจำนวนมาก ความต้องการของเยาวชน คือ ต้องการเปลี่ยน การความเป็นตัวของตัวเอง ไม่อยากให้ผู้อื่นมาแนะนำสั่งสอน ต้องการเรียนรู้ ถือเป็นการดีสำหรับเด็กได้เรียนรู้ในทางที่ถูกที่ควรตามกฎระเบียบของสังคม และปฏิบัติตนเหมาะสมตามขนบธรรมเนียมประเพณี ต้องการสู้ชีวิต การสู้ชีวิตข้อนี้ก็จะประสบผลสำเร็จจากทั้ง 2 ข้อข้างต้น ถ้าได้ปฏิบัติถูกต้อง พร้อมทั้งต่อสู้ชีวิตมีความสำนึกรับผิดชอบชีวิต มีใจเห็นประโยชน์ส่วนรวมเพื่อสังคมร่มเย็นเป็นสุข แต่ตรงกันข้าม ถ้าเด็กมีได้อบรมสั่งสอนถูกต้อง ปัญหาตามมาก็เป็นภาระของประเทศชาติในการเข้าไปแก้ไขปัญห เช่น ปัญหาความรุนแรง ปัญหาอาชญากรรม เป็นต้น

กรณีศึกษาปัญหาจริยธรรมของเยาวชน

สภาวะปัจจุบันสังคมทุกระดับต่างกำลังประสบกับวิกฤตการณ์ ซึ่งบางวิกฤตการณ์ได้เกิดขึ้นแล้วในอดีต และยังมีแนวโน้มจะทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ในขณะที่เดียวกันบางวิกฤตการณ์ เพิ่งจะก่อตัวและมีแนวโน้มจะมีความรุนแรงสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้นเช่นเดียวกัน สำหรับปัญหาของวัยรุ่นนั้น ปัจจุบันถือเป็นวิกฤตทางด้านจริยธรรม เพราะมีความประพฤติที่ไม่เหมาะสม ดำเนินชีวิตไม่มีจุดหมาย ซึ่งมีเยาวชนเป็นจำนวนไม่น้อยในสังคมไทย ที่ได้

กระทำการต่าง ๆ ลงไปทั้งที่เป็นเกิดผลเสียแก่ตัวเอง และผลเสียต่อผู้อื่นที่อยู่ร่วมสังคมด้วย เมื่อสรุปภาพรวมที่เป็นสาเหตุปัญหาของวัยรุ่นแล้ว อาจเกิดจากเหตุ 3 ประการ ได้แก่ (สุพัตรา สุภาพ, 2531)

1. ตัวเด็กเอง เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายและจิตใจ อารมณ์ของเด็กจึงเปลี่ยนไปด้วยมีความกังวลใจ รู้สึกไม่สบายใจ ผู้ใหญ่ไม่เข้าใจและแสดงความเห็นอกเห็นใจ ก็อาจจะกลายเป็นเด็กเก็บตัวและไม่สามารถปรับตัวเข้าสู่สภาพปกติได้ เด็กอาจเติบโตในลักษณะที่ไม่มีความสุข ไม่พอใจในชีวิตของตน เข้ากับคนอื่นไม่ได้ ในรายที่ได้รับความกระทบกระเทือนอย่างรุนแรง อาจทำให้เกิดโรคประสาท อาจกลายเป็นโรคจิตได้

2. สิ่งแวดล้อม สามารถแบ่งออกเป็น 3 ประการ คือ 1) บ้าน เป็นสิ่งแวดล้อมที่สำคัญต่อจิตใจเด็ก เพราะเป็นสถาบันแห่งแรกที่ได้ฝึกอบรมเด็ก โดยทั่วไปอุปนิสัย ทัศนคติ และความประพฤติของเด็กมักเป็นผลที่บ้านถ่ายทอดให้ โดยเฉพาะสภาพความเป็นอยู่ของบ้านมีผลต่อเด็กอย่างมาก 2) ครู ส่วนมากครูจะมีอิทธิพลต่อชีวิตเด็กมาก เพราะวัยรุ่นบางคนไม่กลัวเกรงพ่อแม่ แต่เกรงใจครู อยากให้ครูรัก อยากให้ครูชม ส่วนมากจึงพยายามเอาใจครู ถ้าครูเรียนรู้จิตวิทยาของเด็กบ้างจะช่วยแก้ปัญหาวัยรุ่นได้มาก ซึ่งบางครั้งได้ผลมากกว่าพ่อแม่ผู้ปกครองด้วย 3) เพื่อน การคบเพื่อน ถ้าเพื่อนดี วัยรุ่นก็จะได้ประพฤตินทางที่ดี แต่ถ้าเพื่อนไม่ดีประกอบกับสิ่งแวดล้อมอื่นไม่ดี วัยรุ่นก็มีทางไปสู่ความเสื่อมมากกว่าทางดี เพราะเพื่อนมีอิทธิพลไม่น้อยกว่ากรณีอื่น ๆ

3. แรงกดดันจากสื่อมวลชน ภาพยนตร์ โทรทัศน์ วิทยุ นิตยสาร วารสาร หนังสือ ซึ่งได้มีบทบาทต่อความคิดและทัศนคติของเด็ก เช่น ภาพความรุนแรง ความสัมพันธ์ทางเพศ มีอิทธิพลต่อสิ่งที่เด็กเชื่อถือ ยึดเอาเป็นแบบอย่าง เด็กได้เห็นภาพหวาดเสียวในขณะที่เด็กอาจจะยังอยู่ในวัยที่รับเรื่องเหล่านั้นไม่ได้ หรือยังไม่สามารถแยกแยะตรรกะตรองได้ว่าสิ่งที่เห็นหรือได้ยินมีข้อดีข้อเสียอย่างไร

กรณีศึกษาปัญหาอาชญากรรมของเยาวชน ปัญหาอาชญากรรมล้วนแล้วเป็นปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไข เพราะเมื่อปัญหาใดปัญหาหนึ่งเกิดขึ้นแล้ว ย่อมนำมาซึ่งความสูญเสียทั้งในส่วนที่เป็นปัจเจกบุคคลและสังคม ดังจะได้จากกรณีตัวอย่างที่เกี่ยวกับการก่ออาชญากรรมเยาวชน ที่ผู้วิจัยยกมาเพื่อให้เห็นถึงความสำคัญที่ทุกหน่วยงานจะต้องมีมาตรการในการแก้ไขปัญหาเหล่านี้อย่างจริงจัง มิฉะนั้นแล้วความสูญเสียก็เกิดขึ้นได้ ดังมีตัวอย่าง 8 กรณีที่ผู้วิจัยยกมาให้เห็นถึงสถานการณ์ของปัญหาเยาวชนในสังคมไทย ต่อไปนี้

1. เยาวชนฆ่าชิงทรัพย์คนชั่งจักรยานยนต์รับจ้าง คดีนี้ถือเป็นการกระทำที่อุกอาจ แต่ที่น่าตกใจยิ่งกว่าคือตำรวจสืบประวัติพบว่า เยาวชนชายอายุ 16 ปี เคยต้องโทษฆ่าคนตาย เมื่ออายุเพียง 12 ขวบ และเพิ่งพ้นโทษออกไม่นาน

2. นักเรียนช่างแคน ยกพวกยิงอลหม่านกลางถนน ตาย 1 เจ็บ 1

3. แม่แทบขาดใจ ลูกชายปวส. ปี 1 ถูกอริยิงดับหน้าสถาบัน

4. นร.คู่อริดักปาอิฐ หนุม 15 ดวงกุด กะโหลกยุบดับอนาค

5. นักศึกษาปทุมฯ เขม่นกันถูกฟัน ตาย 1 เจ็บ 3

6. ม.3 โรงเรียนดังทำพระ ยกพวกตีกันเละ ดับ 1

7. สุดเถื่อน! ยิ่งแสบหน้าเด็กเทคโนโลยี ดับคารมเมล์

8. เทคนิคดอนเมืองยิง เมล์ 59 ตาย 2 ซ่อนตัวอยู่ธยา

นอกจากปัญหาอาชญากรรมมาเป็นตัวอย่างข้างต้นแล้ว มีความสอดคล้องกับกรมสุขภาพจิตซึ่งได้นำเสนอโดย นาวาอากาศตรี นายแพทย์บุญเรือง ไตรเรืองวรวัฒน์ อธิบดีกรมสุขภาพจิต ได้กล่าวไว้ว่า

สถานการณ์ปัญหาเด็กและเยาวชนในขณะนี้น่าเป็นห่วงและกำลังเป็นปัญหาสังคมที่มีแนวโน้มรุนแรงขึ้น ต้องเร่งช่วยกันแก้ไขป้องกัน โดยปัญหาเด็กและเยาวชนที่เกี่ยวข้องกับกระบวนยุติธรรมที่พบนี้มี 2 ลักษณะ คือ เป็นผู้กระทำความผิด และถูกคนอื่นกระทำความผิด ข้อมูลของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนในปี 2559 มีเด็กและเยาวชนอายุต่ำกว่า 18 ปี ลงมา กระทำความผิด 30,356 คน เฉลี่ยวันละ 83 คน ร้อยละ 93 เป็นชาย เกือบร้อยละ 90 มีอายุ 15-18 ปี ที่เหลืออายุในช่วง 10-15 ปี เป็นคดีเกี่ยวกับยาเสพติดมากอันดับ 1 ร้อยละ 41 เช่น ยาบ้า สารระเหย รองลงมาคือทรัพย์สิน ร้อยละ 20 ทำร้ายร่างกายร้อยละ 14 อาวุธ และวัตถุระเบิดร้อยละ 7 และพบว่าแนวโน้มการก่อคดีซ้ำของเด็กเพิ่มขึ้นเพียงแค่ช่วง 3 ปี เพิ่มขึ้นร้อยละ 7 จากร้อยละ 12 ใน พ.ศ. 2555 เป็นร้อยละ 19 ในปี 2558 (อธิบดีกรมสุขภาพจิต “สถานการณ์เด็กและเยาวชน”, [ออนไลน์])

ปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้นจากกระทำของเด็กและเยาวชน ล้วนเป็นปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไขทั้งที่ตัวต้นเหตุ ที่นำไปสู่ความเสียหายต่าง ๆ ทั้งในส่วนที่เป็นทรัพย์สินจนถึงชีวิต เพราะเมื่อปัญหาใดปัญหาหนึ่งได้เกิดขึ้นแล้วมักจะตามมาด้วยความสูญเสียทั้งในส่วนเป็นปัจเจกบุคคลสังคมและประเทศชาติเสมอ

กรณีศึกษาปัญหายาเสพติด ปัญหายาเสพติดในเด็กและเยาวชนไทยปัจจุบันว่า สถานการณ์น่าเป็นห่วงเนื่องจากเริ่มใช้ยาเสพติดอายุน้อยลง ตลอดจนมีแนวโน้มพฤติกรรมการใช้ยาเสพติดมากกว่า 1 ชนิด ร่วมกันมากขึ้น มีการนำสารต่าง ๆ ที่หาได้ง่ายมาผสมกันเพื่อให้ออกฤทธิ์เหมือนสารเสพติด โดยมองว่าไม่เป็นอันตราย ซึ่งในความเป็นจริงสารผสมดังกล่าวมีฤทธิ์เสพติดทั้งสิ้น ทั้งนี้ จากรายงานการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ที่มีอาการทางจิต กระทรวงสาธารณสุข ปี 2558 พบว่า ผู้ป่วยติดยามีอาการทางจิต เข้ารับการบำบัดรักษาใน รพ.สังกัดกรมสุขภาพจิตทั่วประเทศ จำนวนทั้งสิ้น 3,912 ราย ในจำนวนนี้ มากกว่า 1 ใน 3 หรือ ประมาณ 1,517 ราย เป็นเด็กและเยาวชน ช่วงอายุ 12-24 ปี ในขณะที่ประมาณการทั่วโลก มีการใช้สารเสพติดในอายุ 15-64 ปี อยู่ที่ 3.5-5.7 % ของประชากร (อธิบดีกรมสุขภาพจิต, “ปัญหายาเสพติดในเด็กและเยาวชน”, [ออนไลน์])

นอกจากนี้แล้ว สถานการณ์ยาเสพติดตามที่มีการสำรวจระหว่างปี 2558 – 2560 ที่เยาวชนเข้าไปเกี่ยวข้องทั้งเห็นการจำหน่ายใน โรงเรียน เห็นการเสพในโรงเรียน เห็นคนใกล้ชิด และเคยเสพ ดังมีรายการแต่ละปี (สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2562) ดังนี้

ปี 2558 :	25 % เห็นการจำหน่ายใน โรงเรียน	65 % เห็นการเสพใน โรงเรียน
	68 % เห็นคนใกล้ชิด	23 % เคยเสพ
	23 % เสพขณะเรียน ม.1	
ปี 2559 :	27 % เห็นการจำหน่ายใน โรงเรียน	70 % เห็นการเสพใน โรงเรียน
	59 % เห็นคนใกล้ชิด	20 % เคยเสพ
	14 % เสพขณะเรียน ม.1	
ปี 2560 :	14.8 % เห็นการจำหน่ายใน โรงเรียน	46.8 % เห็นการเสพใน โรงเรียน
	49.6 % เห็นคนใกล้ชิด	11.8 % เคยเสพ

จากสถานการณ์ที่มีการสำรวจสถิติการเกี่ยวข้องกับยาเสพติดของเด็กแล้วเยาวชนทั้ง 3 ปี ข้างต้น แสดงให้เห็นว่า สถานการณ์ของยาเสพติดนั้นสามารถเข้ามาในสถาบันการศึกษาได้ง่ายได้ซึ่งก็แสดงให้เห็นว่า กระบวนการตรวจสอบต้นทางของยาที่จะสามารถเข้ามาสถานศึกษาที่เป็นแหล่งฝึกอบรมสั่งสอนเยาวชนของชาติให้รู้จักชั่วด้นั้นไม่ดีเท่าที่ควรถึงแม้ว่าสถานศึกษาจะมีมาตรการดูแลแล้วก็ตาม ดังนั้น สิ่งสำคัญที่สามารถป้องกันมิให้เด็กเยาวชนเข้าใกล้สิ่งเสพติดได้ ก็คือผู้ปกครอง และครูอาจารย์ ที่มีความใกล้ชิดกับเด็กเยาวชนมากที่สุด ได้สั่งสอนถึงพิษภัยร้ายของสารเสพติดได้

ผลกระทบของปัญหาอาชญากรรมและยาเสพติด

สำหรับผลกระทบจากปัญหาอาชญากรรมและยาเสพติดนั้น เมื่อผู้กระทำได้กระทำการใดอย่างหนึ่งสำเร็จแล้ว ย่อมทำให้สถาบันต่าง ๆ ของสังคมได้รับผลกระทบ ไม่ว่าจะเป็นสถานครอบครัวที่ถือเป็นหน่วยผลิตย่อย ๆ ที่มีความใกล้ชิดกับเด็กและเยาวชนมากที่สุด เมื่อได้เกิดความรุนแรงขึ้นแล้ว ย่อมส่งผลกระทบต่อทั้งระบบเศรษฐกิจชุมชน สังคม การเมืองและสิ่งแวดล้อม ทำให้กลายเป็นสังคมที่ไม่ปลอดภัย โดยเฉพาะปัญหาของเด็กและเยาวชนนั้น ที่ได้ปรากฏผ่านสื่อก็จะมีลักษณะการทะเลาะวิวาท ทุพตีทำร้ายกัน ส่งผลให้เกิดความรำคาญกับเพื่อนบ้านและชุมชน ทำให้ชุมชนขาดความเชื่อมั่น ไม่มีความสุข และในเมื่อปัญหาเหล่านี้เกิดทวีขึ้นเรื่อย ๆ สุดท้ายก็กลายเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาศักยภาพของชุมชน การสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าในสัมมาชีพ และขาดเสรีภาพพื้นฐานการดำเนินชีวิต ซึ่งปัญหาเหล่านี้มีความเกี่ยวข้องกับปัญหาของเสพติดด้วยที่จะเป็นเหตุนำไปสู่กระบวนการก่อปัญหาอาชญากรรมในรูปแบบต่าง ๆ

ส่วนผลกระทบของปัญหายาเสพติด หรือพิษภัยร้ายของสารเสพติด สามารถสรุปได้ ดังนี้

1. ต่อร่างกายและจิตใจของผู้เสพ ทำลายประสาทสมอง จิตใจเสื่อม ซึมเศร้า วิดกกังวล เลื่อนลอย และเกิดภาวะผิดปกติทางจิตจากสารเสพติดนั้น ๆ พิษจากสารเสพติดทำลายอวัยวะต่าง ๆ ให้เสื่อมลง มีโรคแทรกซ้อนได้ง่าย ร่างกายซูบซีด อ่อนเพลีย และเสียบุคลิกภาพ ขาดความสนใจตนเอง ขาดสติสัมปชัญญะการควบคุมกล้ามเนื้อและระบบประสาทบกพร่อง ทำให้ประสบอุบัติเหตุได้ง่าย

2. ต่อครอบครัวและสังคม ครอบครัวที่มีผู้ติดสารเสพติด มักได้รับความเดือดร้อนจากผู้ติดสารเสพติดในทุกด้าน เช่น การขาดความรับผิดชอบต่อนานาที่นำไปสู่ความขัดแย้ง ทะเลาะวิวาท ก่อให้เกิดความเครียด และต้องแก้ไขปัญหาล่อย ๆ ทำให้สูญเสียสมรรถภาพ การทำงาน ทำให้เกิดผลกระทบต่อครอบครัวทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมเสียทรัพย์สินรายได้ของครอบครัวเนื่องจากต้องซื้อสารเสพติดมาเสพ และรักษาโรคที่เกิดจากสารเสพติด และปัญหายาเสพติดก่อให้เกิดความหวาดระแวงจากประชาชนและสังคมเป็นวงกว้าง เนื่องจากเกรงว่าบุตรหลานจะเข้าไปเกี่ยวข้องกับสารเสพติดหรือถูกประทุษร้ายจากผู้เมาสารเสพติด หรือมีความผิดปกติทางจิตจากการใช้สารเสพติด

3. ต่อส่วนรวมและประเทศชาติ เป็นภัยต่อความมั่นคง ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม และวิถีชีวิตที่เป็นสุขของคนในประเทศประเทศชาติสูญเสียงบประมาณในการป้องกันปราบปราม บำบัดรักษาผู้ติดสารเสพติด

สรุปได้ว่า เมื่อคนในชาติตกเป็นทาสยาเสพติดไม่ว่าจะชนิดไหนก็ตาม ก็ย่อมจะเป็นปัญหาแก่สังคมไทย ก่อนที่จะได้ยาเสพติดมาเสพก็ต้องหาเงินมาซื้อซึ่งมักจะได้อินได้ฟังได้เห็นข่าวจากวิทยุ โทรทัศน์ หรือหนังสือพิมพ์ อยู่เสมอว่า พืชภัยของยาเสพติดสามารถทำให้คนฆ่ากันได้ ลูกฆ่าพ่อแม่บังเกิดเกล้าตัวเอง เพราะขอเงินไปซื้อยามา เสพไม่ได้และมีวิธีหาเงินที่ผิดกฎหมาย กฎระเบียบสังคม เพื่อจะนำมาซื้อยาเสพติดเท่านั้น พอเสพติดที่แล้วก็สร้าง ปัญหาเกิดอาการคุ้มคลั่งสร้างความเสียหายแก่สังคมอย่างมาก และเป็นภัยที่สังคมจะต้องตระหนักในการแก้ไข เพราะเป็นผลกระทบอยู่รอบด้านในการดำเนินชีวิตประจำวัน

การนำหลักภวโนไปแก้ปัญหาจริยธรรมของเยาวชน

การแก้ปัญหาในประเด็นนี้ มีผลสืบเนื่องจากปัญหาต่าง ๆ ดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ไม่ว่าจะเป็นปัญหา อาชญากรรม หรือปัญหายาเสพติด ที่เด็กและเยาวชนเข้าเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าว ถือว่าเป็นปัญหาส่วนบุคคล และปัญหาส่วนบุคคลนี้ก็ขยายวงกว้างสู่ปัญหาของสังคมส่วนรวมเป็นปัญหาของประเทศชาติ และเป็นปัญหา ของโลกด้วย ดังนั้น การจะแก้ไขปัญหาอย่างถูกวิธีนั้น พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) (2543) ได้เสนอแนวทางไว้ว่า การจะแก้ปัญหาก็ต้องดูลึกลงไปการคิดเป็นว่า เขาคิดเป็นหรือไม่นั้น เขารู้จักแก้ปัญหาตามแนวทางของเหตุผล หรือตามแนวทางของกฎแห่งเหตุปัจจัยหรือไม่ เรียกตามศัพท์ทางพระพุทธศาสนาว่า “การแก้ปัญหาตามแนว อริยสัจ” คือ รู้ความเป็นเหตุ รู้ความเป็นผล และแก้ตามเหตุและผลของปัญหานั้น อันนี้เป็นขั้นตอนที่สำคัญในการ นำเอาสิ่งที่ได้รู้เรียนรู้ทั้งหมดมาใช้ประโยชน์ว่า จะแก้ปัญหาก็ได้หรือไม่ ซึ่งการแก้ปัญหา ตามกระบวนการแห่ง เหตุและผล หรือตามวิธีการแห่งความเข้าใจกฎแห่งเหตุปัจจัยนี้ เป็นขั้นตอนของการใช้ปัญญาเป็นตัวนำชีวิต ไม่ใช่ เอาตัณหา (วัตถุดิบ) คือ ความอยากเป็นตัวนำชีวิต

จะเห็นว่า แนวคิดการแก้ปัญหาที่จะต้องใช้ปัญญาเป็นตัวนำของชีวิต โดยการไม่เอาตัวตัณหาความอยาก มาเป็นตัวนำของชีวิต คือการไม่เอาศิวัตถุมาเป็นตัวนำของชีวิต เช่น การบริโภคใช้จ่ายสิ่งของแฟชั่นทั้งหลายอย่าง มีสติพิจารณาอย่างรอบคอบ แล้วการบริโภคนั้น ก็ไม่ก่อปัญหาแก่ตัวเอง แต่เท่าที่เป็นอยู่ปัจจุบันปัญหาการบริโภค นิยมชมชอบไปตามความเปลี่ยนแปลงของสังคม ทำให้เยาวชนนั้นหลงไปตามกระแสของสื่อโฆษณาชวนเชื่อต่าง ๆ ส่งผลกระทบโดยตรงต่อจิตใจในการอยากได้มาบำเรอกิเลสเกินกำลังทรัพย์ที่จะหาได้ แล้วก็แลกด้วย โดยการ บริการผ่านเนื้อหนังของตัวเอง เพื่อจะได้สิ่งนั้นมาสมใจอยาก แต่ปัญหามากนั้นได้ส่งผลกระทบต่อครอบครัว สังคม และจนกระทั่งตัวตายก็มีให้เห็น

ด้วยเหตุนี้ กระบวนการแก้ปัญหาของสังคมดังกล่าว ก็ต้องใช้ปัญญาเพื่อแก้ปัญหาระยะยาว กล่าวคือ ต้องพัฒนาปัญญาของเราในการที่จะแก้ปัญหานั้น โดยการมองเห็นสาเหตุของปัญหา ในเมื่อเรามาอยู่กลางตัว ปัญหา ก็ต้องไม่แบ่งแยกหรือแยกแยะ แต่มุ่งสร้างภาวะจิตใจแห่งความมีเมตตากรุณาด้วยปัญญามองเห็นเหตุผล แห่งการมีชีวิต และรักชีวิตรักสุขเกลียดทุกข์เสมอกันของสรรพสัตว์ที่จะเป็นฐานของการอยู่ร่วมกันในโลกที่มีสันติ สุข (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2552) ปัญหาทั้งหมดของมนุษย์ทั้งภายในมีจิตใจเป็นแก่นกลาง และ ภายนอกมีสภาพแวดล้อมที่อยู่รอบตัวเราล้วนแล้วมีส่วนเกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน

การใช้หลักภาวนาเพื่อพัฒนาจริยธรรมของเยาวชน

การใช้หลักภาวนาเพื่อพัฒนาจริยธรรมของเยาวชน ในประเด็นนี้เป็นกระบวนการให้คำปรึกษาตามหลักภาวนา 2 อย่าง ตามที่ได้นำเสนอในบทที่ 2 คือ สมถภาวนา และวิปัสสนาภาวนา ซึ่งกระบวนการให้คำปรึกษาทั้งสองหลักนี้ ต้องผ่านการอบรมขั้นด้านศีลเป็นเบื้องต้น หรือการฝึกหัดในด้านศีลภาวนา เมื่อผ่านกระบวนการฝึกหัดในขั้นศีลที่สมบูรณ์แล้ว เข้าสู่กระบวนการฝึกหัดขัดขั้นสมาธิ และปัญญาตามลำดับ จะเห็นว่า หลักการสำคัญในฝึกหัดพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในทางพระพุทธศาสนานั้น ก็คือ “ไตรสิกขา” คือคำสอนเพื่อพัฒนาชีวิตให้มีความเจริญก้าวหน้าทั้งทางร่างกาย ทางวาจา และ ทางจิตใจ โดยมีองค์ประกอบ 3 อย่าง คือ อธิสัสสิกขา อธิจิตตสิกขา และอธิปัญญาสิกขา เรียกว่า ศีล สมาธิ ปัญญา โดยสาระสำคัญที่จะนำไปพัฒนาเยาวชนนั้นมีดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาตามหลักศีล

คำว่า ศีล ตรงกับภาษาบาลีว่า สิล แปลว่า ปกติ หมายถึง คนมีจิตเป็นปกติโดยไม่ถูกโลภะ โทสะ โมหะครอบงำในการทำความผิด ดังกรณีศึกษาปัญหาอาชญากรรม และปัญหายาเสพติดที่ได้กระทำการลงไป เพราะถูกกิเลสสามอย่างนี้ครอบงำจิตใจให้ลงผิด หากเยาวชนได้ฝึกหัดพัฒนาในตามหลักศีลดีแล้ว จิตใจก็จะเป็นปกติ จะทำอะไรทางกายด้วยจิตที่เป็นปกติ ก็จะไม่ทำกายทุจริต เมื่อจะพูดอะไรทางวาจา ก็ไม่พูดวจีทุจริต และเมื่อคิดเรื่องราวอะไรทางใจ ก็ไม่คิดเป็นมโนทุจริต เมื่อได้ทำอย่างนี้แล้ว ใจจึงเป็นศีล กายก็เป็นศีล วาจาก็เป็นศีล (สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์, 2515) การใช้หลักภาวนาเพื่อพัฒนาจริยธรรมเยาวชนในขั้นศีลนี้ จึงถือเป็นข้อบังคับสำหรับควบคุมความประพฤติทางกาย ทางวาจา และทางใจ ให้อยู่ในความดีงาม

หลักปฏิบัติตามหลักศีล 5 ประการนี้ ถือเป็นจริยธรรมขั้นพื้นฐานที่มนุษย์จะต้องมีประจำใจ และปฏิบัติให้ถูกต้อง ทั้งทางกาย ทางวาจา และทางใจ ฉะนั้น การพัฒนาเยาวชนตามหลักของ ศีล 5 นี้ ถือเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องปลูกฝังให้เกิดเป็นกิจลักษณะนิสัย ในการดำเนินกิจกรรมประจำวัน ในช่วงเวลาเรียน โดยเฉพาะเน้นความซื่อสัตย์สุจริตต่อทรัพย์สินของผู้อื่น ชีวิตของผู้อื่น เป็นต้น เมื่อได้ปลูกฝังให้เยาวชนเคารพในทรัพย์สินสมบัติของผู้อื่นได้แล้ว ในอนาคตเมื่อเป็นผู้ใหญ่ก็จะทำงานอย่างสุจริต เห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง เพราะเป็นกฎระเบียบและข้อบังคับของสังคมที่พุทธศาสนิกชนควรน้อมนำมาปฏิบัติให้ถูกต้อง

การพัฒนาเยาวชนตามหลักเบญจศีล คือมุ่งหวังให้เยาวชนได้ปฏิบัติตนถูกต้องตามวินัยชาวพุทธ โดยเฉพาะต้องเคารพต่อกฎระเบียบในการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข ซึ่งความสุขนี้ ปัจจุบันได้เน้นไปที่คุณธรรม จริยธรรมในการดำเนินชีวิต คือมุ่งพัฒนาเยาวชนให้มีคุณธรรมคู่กันกับความรู้ ที่สังคมกำลังต้องการ แต่อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยยังเห็นว่าการจะปลูกฝังคุณธรรมแก่เยาวชนนี้ ผู้ที่เป็นครู อาจารย์ แม้กระทั่งบิดามารดาผู้อยู่ใกล้ชิดในชุมชน ก็ควรปลูกฝังคุณธรรมความดีให้เกิดขึ้นกับตัวเอง เพื่อเป็นแนวทางให้เยาวชนได้ยึดเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตประจำวันได้

2. การพัฒนาตามหลักสมาธิ

การนำหลักภาวนาหรือสมาธิมาเป็นหลักพัฒนาเยาวชน เป็นเรื่องสำคัญยิ่งในการพัฒนาความรู้ของเยาวชนด้วย เพราะว่าเด็กบางคนมีสมาธิสั้นในการรับรู้เรื่องราวต่าง ๆ ที่ครูได้สอนไป จึงเป็นเหตุทำให้เยาวชนอาจจะเรียนรู้ไม่ทันเพื่อน ๆ ในห้อง ด้วยเหตุนี้ การพัฒนาเรื่องของสมาธิแก่เยาวชนที่มีสมาธิสั้นนั้น ครูผู้สอนก็จำเป็นต้องจัดกิจกรรม โดยเฉพาะฝึกเรียนดังกล่าวนั้นสมาธิบ่อย ๆ เพื่อพัฒนาจิตให้นิ่ง การพัฒนาจิตโดยมีสมาธิ

เป็นแก่นกลาง หรือเป็นศูนย์กลาง ที่เรียกว่า “สมาธิ” และแยกออกได้เป็นการพัฒนาคุณสมบัติของจิตใจในด้านต่าง ๆ ตามทัศนะของพระมหากษัตริย์ จันทคุตโต (แม่น้ำทอง) ได้สรุปไว้ 3 ด้าน (พระมหากษัตริย์ จันทคุตโต (แม่น้ำทอง), 2550) คือ พัฒนาคุณธรรม พัฒนาสมรรถภาพและประสิทธิภาพของใจ และพัฒนาความสุขและภาวะที่เกื้อหนุนสุขภาพของจิตใจ

การพัฒนาเยาวชนตามหลักจิตตศึกษา เป็นประโยชน์อย่างมากต่อการพัฒนาความรู้คู่คุณธรรมของเยาวชน โดยสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อวัตถุประสงค์ได้หลายอย่าง เช่น เรื่องของพลังจิต การหาความสุขทางใจ ซึ่งคุณค่าแท้จริงของการฝึกฝนทางจิตตศึกษา คือเป็นรากฐานที่เกื้อหนุนต่อการพัฒนาปัญญาที่ถูกต้อง ที่ชาวพุทธควรศึกษาทำความเข้าใจ และปฏิบัติให้ถูกต้อง ก็จะประสบผลสำเร็จอย่างสมบูรณ์แบบ

3. การพัฒนาตามหลักปัญญา

คำว่า “ปัญญา” หมายถึง ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมปัญญา เพื่อให้เกิดความรู้แจ้งอย่างสูง มองเห็นสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริง จนจิตใจหลุดพ้นเป็นอิสระ ปราศจากกิเลสและความทุกข์ หรือแนวทางในการปฏิบัติเพื่อให้เกิดความรู้อันสูงสุด คือ ปัญญา เพื่อนำไปแก้ปัญหาชีวิตของมนุษย์มี โดยมีองค์ประกอบของปัญญา 3 ประการ กล่าวคือ (1) จินตามยปัญญา (2) สุตมยปัญญา และ (3) ภาวนามยปัญญา (อภิ.วิ. (ไทย) 35/804/438) ฉะนั้น การศึกษาปัญญาทั้งสามประการนี้ เป็นการศึกษาเพื่อให้ความรอบรู้ที่ทั่วถึงในทุกด้าน ๆ หรือที่เรียกว่า ฉลาดรู้รอบ มีดังนี้

1) จินตามยปัญญา หมายถึง การพิจารณาหาเหตุผลด้วยหลักการที่ใช้แนวคิดที่เป็นจิตนาการ คือ การมีปัจจัยให้เกิดสัมมาทิฐิ 2 ประการ คือ ปรโตโฆสะ และโยนิโสมนสิการ เป็นต้นเหตุของการเกิดปัญญาและความสงบสุข ดังนี้

(1) ปรโตโฆสะ เป็นการรับฟังผู้อื่นทำให้เกิดการกระตุ้น หรือเป็นสิ่งที่ชักจูงจากภายนอก เพื่อให้เกิดความสนใจในการรับฟัง เพื่อหาความรู้ การเล่าเรียน การสนทนาซักถาม โดยเฉพาะกัลยาณมิตรและทำให้เกิดปัญญาตามมาในภายหลัง

(2) โยนิโสมนสิการ เป็นการใช้ความคิดให้ถูกวิธี ซึ่งเป็นการแยกแยะโดยการทำความเข้าใจอย่างแยกแยะ เป็นการพิจารณาสิ่งต่าง ๆ ในลักษณะสืบสาวหาเหตุผลด้วยการแยกแยะประเภทสิ่งนั้นหรือปัญหานั้น ออกให้เห็นตามสภาวะที่มีความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและปัจจัย

2) สุตมยปัญญา หมายถึง ปัญญาที่เกิดจากการได้ศึกษาเล่าเรียนตามหลักธรรมคำสั่งของพระพุทธเจ้าโดยอาศัยหลัก ปรีชาธรรม ปฏิบัติธรรมและปฏิเวธธรรม (พุทธทาสภิกขุ, 2544) ซึ่งเป็นการศึกษาเพื่อให้เกิดความรู้ความสามารถทางปัญญา ที่จะต้องปฏิบัติตาม 3 ขั้น ดังนี้

(1) ปรีชา เป็นการศึกษาหาความรู้จากตำรับตำรา หรือ การได้ยินได้ฟังมา อย่างถูกต้องและเข้าใจในการเรียนรู้หรือการได้ยินได้ฟังสิ่งเหล่านั้นอย่างแม่นยำ

(2) ปฏิบัติ นำไปประพฤติปฏิบัติตามที่ตนได้เล่าเรียน หรือ ได้ยินได้ฟังจากครูอาจารย์ที่ท่านสั่งสอนมาเป็นอย่างดี

(3) ปฏิเวธ เป็นผลที่ได้รับจากการเล่าเรียนและนำไปประพฤติปฏิบัติ คือ ความรู้ความสามารถที่จะสามารถนำไปปรับปรุงแก้ไขปัญหามาของชีวิตได้ จึงเรียกว่า ปัญญา

3) **ภาวนามยปัญญา** เป็นการพัฒนาปัญญาเพื่อให้ถึงขั้นสูงสุด เรียกว่า “ปัญญาภาวนา” และ “ปัญญาวิมุตติ” ดังนี้

(1) ปัญญาภาวนา เป็นการพัฒนาภูมิปัญญาเพื่อให้รู้เท่าทันต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในโลก ซึ่งโลกหมายถึงตัวของมนุษย์เอง เพื่อให้รู้ตามความเป็นจริง สามารถทำให้จิตใจเป็นอิสระปราศจากความโลภ ความโกรธ และความหลง พ้นจากความทุกข์ เพราะอาศัยปัญญาเป็นตัวแก้ปัญหาวินัยมนุษย์ให้พ้นจากทุกข์ได้

(2) ปัญญาวิมุตติ เป็นการพัฒนาปัญญาถึงขั้นสูงสุดจนกระทั่งสามารถทำให้มนุษย์หลุดพ้นจากความทุกข์ด้วยปัญญา หลุดพ้นจากการถูกรอบงำของอวิชชา สามารถพัฒนาปัญญาให้เข้าถึงพระนิพพานได้ด้วยปัญญาวิมุตติ

โดยสรุป การพัฒนาเยาวชนนั้น คือมุ่งหวังให้เยาวชนนั้นมีพัฒนาการทางปัญญาที่ถูกต้องด้วยการพัฒนาทางกาย วาจา และใจ ให้เป็นคนที่มีสัมมาทิฐิ คือมีความคิดเห็นตรงตามความเป็นจริง เห็นอย่างไรก็ให้คิดอย่างนั้น ในเมื่อมีความเห็นที่เป็นจริงอย่างนี้แล้ว จึงถือว่าเป็นผู้มีสัจจะประจำใจ และยังสามารถทำความเห็นชอบในแบบอื่น ๆ ตามด้วย

สรุป

การนำหลักภาวนาไปแก้ปัญหจริยธรรมของเยาวชน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับเยาวชน กรณีศึกษาปัญหาจริยธรรมของเยาวชน และการนำหลักภาวนาไปแก้ปัญหจริยธรรมของเยาวชน โดยเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับปัญหาจริยธรรมของเยาวชนในสังคมปัจจุบัน ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับปัญหาด้านอาชญากรรม ปัญหายาเสพติด ถือว่าเป็นปัญหาใหญ่ของสังคมไทยที่หน่วยงานทั้งในส่วนกลางและภาคเอกชน ต่างก็พยายามแนวทางป้องกันปรามในความรู้วินัยของเด็กและเยาวชนปัจจุบัน ที่มีพฤติกรรมโหดร้ายมีการลักขโมย ทำลายทรัพย์สิน และกระทั่งถึงที่สุดคือการทำร่างกายจนถึงแก่ชีวิต

ดังนั้น การนำหลักภาวนาสองอย่าง ไม่ว่าจะเป็นสมถภาวนา วิปัสสนาภาวนา ตลอดจนกระบวนการแก้ไขปัญหาด้านหลักการต่าง ๆ ที่เป็นหลักการสำคัญในพัฒนาปัญหจริยธรรมของเยาวชน ที่ถือเป็นปัญหาใหญ่ของสังคมที่จะต้องช่วยกันแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นให้หมดจากสังคมนั้น ถือเป็นเรื่องยาก หากไม่ให้การศึกษากับพวกเขาอย่างจริงจัง และการพัฒนาการศึกษาให้ถูกวิธี โดยเฉพาะด้านศีลธรรม (ไตรสิกขา) ซึ่งเป็นเรื่องที่จะต้องพัฒนาทั้งระบบ กล่าวคือตั้งแต่ผู้นำประเทศ ครูอาจารย์ บิดามารดา ตลอดจนองค์กรอื่น ๆ ต้องปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เยาวชนจะได้มีแนวทางปฏิบัติตามที่ถูกต้อง คือมุ่งหวังให้เยาวชนได้ปฏิบัติตนถูกต้องตามวินัยพุทธศาสนิกชน

โดยเฉพาะการมีจิตสำนึกต่อกฎระเบียบการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข โดยความสุขนี้ ปัจจุบันได้เน้นไปที่ตัวคุณธรรม จริยธรรมในการดำเนินชีวิต คือมุ่งพัฒนาเยาวชนให้มีคุณธรรมคู่กันกับความรู้ ที่สังคมกำลังต้องการ แต่อย่างไรก็ตาม การจะปลูกฝังคุณธรรมแก่เยาวชนนี้ ผู้ที่เป็นครู อาจารย์ แม้กระทั่งบิดามารดาผู้อยู่ใกล้ชิดในชุมชน ก็ควรปลูกฝังคุณธรรมความดีให้เกิดขึ้นกับตัวเอง เพื่อเป็นแนวทางให้เยาวชนได้ยึดเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ คือมีการพัฒนาเยาวชนตามหลักไตรสิกขา ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาทางด้าน ร่างกาย จิตใจ สังคม อารมณ์ และสติปัญญา อันเกิดจากภายนอก ที่เรียกว่า ปรโตโฆสะ แล้วส่งอิทธิตอภายในจิตใจของเยาวชนคือ การรับรู้อย่างถูกวิธีมีความคิดเป็นโยนิโสมนสิการ ซึ่งได้ผ่านกระบวนการหลักไตรสิกขา

อันเป็นรากฐานของความดี คิดดี พูดดี คือมีสัมมาทิฐิ เป็นแก่นกลางก็จะสามารถพัฒนาองค์ความรู้ให้เจริญก้าวหน้าตามคติทางพระพุทธศาสนา คือความสามารถที่จะนำไปแก้ไขปัญหามองชีวิตได้ อันเป็นเป้าหมายสูงสุดของวิถีชีวิต

เอกสารอ้างอิง

- กิตติพงษ์ พลทิพย์. (2564). มโนทัศน์เรื่องการบนบานกับสุขภาพและความเจ็บป่วย. *วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย*, 5(1), 156-163.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2553). *วิธีคิดตามหลักพุทธธรรม*. (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ : ศยาม.
- พระมหากิตติคุณ สุกิตติเมธี. (2564). การวิเคราะห์แนวทางดเว้นจากความเสื่อมในปราชญ์สุตร. *วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 4(1), 84-95.
- พระมหาบรรจง จนทศุตโต (แม่นทอง). (2550). *คุณภาพการจัดการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนตามหลักไตรสิกขา : กรณีศึกษา ศูนย์ศึกษาพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดสวนดอก จังหวัดเชียงใหม่*(วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระราชวัลภาจารย์ (ดาวเรือง อาจารย์คุณ). (2563). ภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการในการปกครองคณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี. *วารสารศิลปการจัดการ*, 4(3), 760-771.
- พุทธทาสภิกขุ. (2544). *คู่มือการศึกษาพระพุทธศาสนา*. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา.
- เพ็ญพิไล ฤทธาคนานนท์. (2549). *พัฒนาการมนุษย์*. กรุงเทพฯ: ธรรมดาเพรส.
- ภราดร ปรีดาศักดิ์. (2549). *พจนานุกรมเศรษฐศาสตร์*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิศิณ อินทสระ. (2548). *หลักธรรมอันเป็นหัวใจพระพุทธศาสนา*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เมตตาพร.
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2540). *จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย เล่ม 2*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์. (2515). *ธรรมานุกรม*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมพร สุทัศน์. (2544). *การทดสอบทางจิตวิทยา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2562). *สถานการณ์ยาเสพติดตามที่มีการสำรวจระหว่างปี 2558 – 2560*. สืบค้นเมื่อ 20 เมษายน 2562, จาก <http://www.bangkok.go.th/upload/user/00000227/File%20Download/18-12-60/5.pdf>
- สุชา จันทน์เอม. (2541). *จิตวิทยาเด็ก*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุพัตรา สุภาพ. (2531). *ปัญหาสังคม*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุวรรณ อ้อแสงชัย พระปราโมทย์ วาทโกวิโท และพระมหาวิระศักดิ์ อภินนทเวที. (2563). มุมมองการศึกษาเชิงปรัชญา การยอมรับการเปลี่ยนแปลงเชิงพุทธสันติวิธี. *วารสารศิลปการจัดการ*, 4(2), 180-192
- สุรวิ ศิวะแพทย์. (2549). *จิตวิทยาทั่วไป*. กรุงเทพฯ: โอ.เอส. พรินติ้ง เฮาส์.
- โสมวลี ชยามฤต. (2564). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อรองรับยุคดิจิทัลขององค์การภาครัฐและเอกชน. *วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 4(1), 38-50.

อธิบดีกรมสุขภาพจิต. (2562). *ปัญหายาเสพติดในเด็กและเยาวชน*. สืบค้นเมื่อ 7 เมษายน 2562, จาก <https://www.hfocus.org/content/2016/07/12356>

Phrapalad Somchai Damnoen, et. al. (2021). An Analysis of the Economic Solutions as in the Kutadanta Sutta: A Case Study of Chim Shop Chai Project. *Turkish Journal of Computer and Mathematics Education*, 12(8), 2949 – 2953.

การออกแบบเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงอาชีวศึกษากรณีเส้นทางปราสาทขอม

ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

ASEAN Tourism Route Design Study Case

Castle Khmer Route in the Northeast Lower North

พระมหาประสิทธิ์ แก้วศรี¹, พระครูสังฆรักษ์เอกภัทร อภิจันโท²

Phramaha Prasit Kaewsri¹, Phragrusangharaksa Ekat Abhichando²

นวลวรรณ พนัสพลจันทร์³ และลำพอง กลมกุล⁴

Nuarhnwan Punwasuponchat³ and Lumpong Klomkul⁴

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย^{1,2,3,4}

Mahachulalongkornrajavidyalaya University^{1,2,3,4}

E-mail: prasit008@gmail.com¹

Received: June 2, 2021

Revised: June 30, 2021

Accepted: June 30, 2021

บทคัดย่อ

โครงการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อสำรวจเส้นทางปราสาทขอมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง (2) เพื่อออกแบบเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงอาชีวศึกษาในกรณีเส้นทางปราสาทขอมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างและ (3) เพื่อนำเสนอเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงอาชีวศึกษาในกรณีเส้นทางปราสาทขอมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีการสัมภาษณ์เจาะลึกที่มีรายละเอียดชัดเจนสามารถนำมาวิเคราะห์ในเชิงตรรกะได้โดยใช้แบบขั้นตอนเชิงอธิบายและเป็นผู้ที่มีประสบการณ์เดินทางในเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงอาชีวศึกษา: กรณีเส้นทางปราสาทขอมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

ผลการวิจัยพบว่า ปราสาทสำคัญที่มีขนาดใหญ่ในพื้นที่จังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างคือ นครราชสีมาบุรีรัมย์สุรินทร์ศรีสะเกษ ได้แก่ ปราสาทหินพิมาย ปราสาทหินพนมรุ้ง ปราสาทหินเมืองต่ำ กลุ่มปราสาทหินตาเมือนธม ร่องรอยศาสนิกชนต่ำผามออีแดงและมีปราสาทเชื่อมโยงกับปราสาทขอมในประเทศลาวคือปราสาทวัดภู และปราสาทนครวัด-นครธมประเทศกัมพูชา ซึ่งในด้านการท่องเที่ยวภายในประเทศเหมาะสมกับการจัดทัศนศึกษาในเวลา 2 วันจึงได้นำมาสร้างเป็นเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงอาชีวศึกษาในพื้นที่จังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง และเพื่อให้เห็นบริบทความเต็มพินกันระหว่างไทยและกัมพูชาด้านอื่น ๆ ด้วยจึงได้กำหนดสถานที่สำคัญทั้งความน่าสนใจลงในเส้นทางผ่านทั้งจะนำไปสู่ปราสาทขอม ดังเส้นทางที่ออกแบบจากผลการศึกษาครั้งนี้ปราสาทหินพิมาย ปราสาทหินพนมรุ้ง ปราสาทหินเมืองต่ำ กลุ่มปราสาทตาเมือนธมผามออีแดง วัดไพรพัฒนา ตลาดช่องจอม ทั้งนี้ผู้ร่วมทดลองเส้นทางได้เรียนรู้เกี่ยวกับปราสาทเชิงอาชีวศึกษาในด้านประวัติศาสตร์ ศิลปะวัฒนธรรม อาชีพ เศรษฐกิจ ความเชื่อ ชาติพันธุ์และด้านวิถีชีวิตชุมชน

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวเชิงอาชีวศึกษา, เส้นทางปราสาทขอม, ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

Abstract

This research project aims (1) to explore the Khmer castle route in the lower Northeast, (2) to design an ASEAN tourism route in of Khmer castles in the lower Northeast; and (3) to introduce the ASEAN Tourism Study Tour in case of Khmer castles in the lower Northeast. This project is qualitative research with in-depth interview which analysed logically details by induction and using explanatory sequential design with experienced travel experts in the ASEAN travel industry.

Findings of the research study were as follow. The main significant casties Northeastern region prevail in Nakhon Ratchasima, Buriram, Surin, and Stisaket named as Phimai Historical Park, Phanom Roong Rock Castle, Mueng Tam Stone Castle, Ta Muen Castle, remains of low relief of Pha Mo edacng cliffs, cic. These castles are similar to Khmer castie of Wat Phu in Laos, and Angkbr Wat-Angkor Thom in Cambodia. The appropriate time for tourism is two days. ASEAN Study on Khmer Castles in Lower Northeastern of Thailand have been established as an ASEAN tourism route in the Northeastern region. Order to connect other aspects in relationship of Thailand and Cambodia, it is wise to locate down the road leading to Khmer casties as designed routes as follow. Prasat Hin Pimai Roong Prasat Hin Muong Tam Ta Mucn Thom Castle Pha Mo-adaong Wat Phra Phatthana, the tial participants should have learning about the castles and ASEAN history, arts, culture, career, economy, faith, ethnicity and community lifestyle.

Keywords: ASEAN Tourism, Castle Khmer Route, The Northeast Lower North

บทนำ

สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จึงก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 8 ส.ค.2510 หลังจากการลงนามในปฏิญญาสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Declaration of ASEAN Concord) หรือเป็นที่รู้จักกันในอีกชื่อหนึ่งว่า ปฏิญญากรุงเทพ (The Bangkok Declaration) ประชาคมอาเซียน ก่อตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เริ่มแรกเพื่อสร้างสันติภาพในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อันนำมาซึ่งเสถียรภาพทางการเมืองและความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม และเมื่อการค้าระหว่างประเทศในโลกมีแนวโน้มกีดกันการค้ารุนแรงขึ้น ทำให้อาเซียนได้หันมามุ่งเน้นกระชับและขยายความร่วมมือด้านเศรษฐกิจการค้าระหว่างกันมากขึ้น ความร่วมมือของอาเซียนด้านสังคมและวัฒนธรรม หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “ความร่วมมือเฉพาะด้าน” คือ ความร่วมมือด้านอื่น ๆ ที่มีใช้ด้านการเมืองและเศรษฐกิจ โดย มีวัตถุประสงค์หลัก เพื่อแก้ไขปัญหาสังคมที่ส่งผลกระทบต่อในระดับภูมิภาค พัฒนาและเสริมสร้างสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชากรในภูมิภาคให้ดีขึ้น รวมถึงลดผลกระทบทางสังคมที่เกิดจากการรวมตัวกันทางเศรษฐกิจของอาเซียน ส่งเสริมและรักษาเอกลักษณ์ ประเพณี และวัฒนธรรมที่แตกต่างกันของแต่ละประเทศ ตลอดจนส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างประชาชนในแต่ละ

ประเทศสมาชิก (ประชาคมอาเซียน, 2560) ซึ่งเครื่องมืออย่างหนึ่งที่ช่วยให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกันในด้านวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ก็คือ “การท่องเที่ยว” ซึ่งทัศนศึกษา

โดยรัฐบาลได้นำมาเป็นนโยบายในการช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจในประเทศ โดยรัฐบาลได้จัด 15 กิจกรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทย เก๋ไก๋อย่างยั่งยืน ประกอบด้วย 7 กิจกรรมหลัก ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงกีฬา (Sport Tourism) การท่องเที่ยวเชิงอาหาร (Gastronomy Tourism) การท่องเที่ยวทางน้ำ (Maritime Tourism) การท่องเที่ยวเพื่อการแต่งงานและการฮันนีมูน (Wedding & Honeymoon Tourism) การท่องเที่ยวเชิงการแพทย์และสุขภาพ (Medical and Wellness Tourism) การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism) การท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ (Leisure Destination) และ 8 กิจกรรมเสริม ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Green Tourism) การท่องเที่ยวยามค่ำคืน (Night Tourism) การท่องเที่ยวในธุรกิจไมซ์ (MICE Tourism) การจัดงานแสดงสินค้า (Trade Fair) การจัดกิจกรรมการตลาดระหว่างธุรกิจกับธุรกิจที่ต่างประเทศ (B2B Marketing Activity Aboard) การพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว (Logistics) การเป็นเจ้าบ้านที่ดี (Human Resource Development) และการจัดกิจกรรมเพื่อสานความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ (Country Relationships) (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2560) ซึ่งการส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เชิงการเรียนรู้ส่งผลดีต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวทั้งของคนไทยและชาวต่างชาติ ดังที่ธัญญา พรหมบุรณย์ และนฤมล กิมภากรณ์ (2558) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ วัฒนธรรมและสุขภาพในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 1 ของประเทศไทย : เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง แม่ฮ่องสอน ทำให้ทราบว่า ปัจจัยอิทธิพลต่อประสบการณ์ที่ดีของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ มี 5 ประเด็นที่สำคัญ คือ ด้านสภาพแวดล้อมและบรรยากาศของสถานที่ ด้านความคุ้มค่าเงิน ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ด้านอาหารและเครื่องดื่ม และด้านบุคลากรแนะนำการท่องเที่ยว ในขณะที่ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อประสบการณ์ที่ดีของนักท่องเที่ยวไทย คือ ด้านความคุ้มค่าของเงิน ด้านศูนย์ข้อมูลการท่องเที่ยว ด้านที่พัก ด้านการเดินทาง/การขนส่งในพื้นที่ ด้านสภาพแวดล้อมและบรรยากาศของสถานที่ท่องเที่ยว แต่ทั้งคนไทยและต่างชาติก็ให้ความสำคัญต่อองค์ประกอบด้านการเดินทางและบริการขนส่งในพื้นที่ ได้แก่ ความสะดวกสบายและเชื่อถือได้ ความปลอดภัย คุณภาพการให้บริการ ราคาที่จ่ายบริการ ซึ่งเป็นสิ่งที่จะต้องปรับปรุงและพัฒนาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงบูรณาการและเป็นระบบ ให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนความรับผิดชอบประสานร่วมกับภาคส่วนต่าง ๆ สร้างประสบการณ์และความปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน (กรมการท่องเที่ยว, 2557) จากการวิเคราะห์ลักษณะการท่องเที่ยวในประเทศไทย มีความโดดเด่นหรือสิ่งที่น่าสนใจแตกต่างกัน ด้วยปัจจัยหลายด้าน เช่น ลักษณะภูมิประเทศ ประวัติศาสตร์ ศาสนา แหล่งธรรมชาติ ภูมิอากาศ การเมือง เศรษฐกิจ ภาษา วัฒนธรรม ดินแดนภาพตะวันออกเฉียงเหนือเป็นที่ราบสูงมากมายด้วยแหล่งธรรมชาติและเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ ปราสาทหิน และวัฒนธรรมน่าสนใจ (กิตติกรรณ์ สมยศ และคณะ, 2558) หากมีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ร่วมกันระหว่างชาติไทยและชาติอาเซียนก็จะสามารถนำไปสู่ความเข้าใจในกันและกันได้เป็นอย่างดี พร้อมทั้งประเทศไทยก็จะมีแหล่งหรือเส้นทางท่องเที่ยวใหม่เกิดขึ้น ดังที่ทิวาพรรณ ศิริเจริญและนันทกานต์ ศรีปลั่ง ได้ศึกษาเกี่ยวกับการออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีไทยหล่ม “เที่ยวไทหล่ม เมืองสงบ มากเสน่ห์” ซึ่งได้ประยุกต์ใช้ลักษณะการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

จากข้อมูลสำคัญที่พื้นที่มีความโดดเด่น เป็นเอกลักษณ์ในอำเภอหล่มเก่า เพื่อใช้เป็นองค์ประกอบต่าง ๆ ในเส้นทางท่องเที่ยวสามารถแบ่งได้ 6 ด้าน ได้แก่ ด้านชาติพันธุ์ ด้านประวัติศาสตร์และโบราณสถาน ด้านสถาปัตยกรรม ด้านประเพณีวัฒนธรรม และวัฒนธรรมพื้นบ้าน ด้านวิถีชีวิตและด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น และได้นำข้อมูลมาออกแบบสร้างเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีไทหล่ม ซึ่งได้นำผลจากการทดลองเส้นทางมาปรับปรุงคู่มือแนะนำ เส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีไทหล่ม โดยใช้ชื่อว่า “เที่ยวไทหล่ม เมืองสงบ มากเสน่ห์” และพบว่าคู่มือแนะนำที่นำมาใช้สามารถช่วยให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวได้ภายใน 1 วัน และสามารถรับทราบข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมได้ตามความสนใจ (ทิวารวรรณ ศิริเจริญ และนันทกานต์ ศรีปลั่ง, 2560) ซึ่งสามารถใช้เป็นแนวทางในการออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวเพื่อความเข้าใจด้านอาเซียนศึกษาได้เป็นอย่างดี จะเป็นประโยชน์โดยเฉพาะคนรุ่นใหม่หรือกลุ่มนักศึกษาอาเซียน เพื่อให้นักศึกษามีระดับความรู้ความเข้าใจ และทัศนคติเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเพิ่มขึ้น ก็จะส่งผลต่อความพร้อมเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนเพิ่มมากขึ้น (ทัศนีย์ อัครพันธ์, 2556) จึงควรให้มีการส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนมากขึ้นและสร้างเจตคติที่ดีต่อการเปลี่ยนแปลงและก้าวไปสู่เวทีอาเซียนได้

ด้วยเหตุผลดังกล่าวมาทำให้ผู้วิจัยและคณะมีความสนใจที่จะศึกษา เรื่อง การออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงอาเซียนศึกษา กรณี เส้นทางปราสาทขอมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง เพราะเห็นว่า บริเวณดังกล่าวมีความเป็นมาและแหล่งศึกษาเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกันกับอาเซียน โดยเฉพาะกลุ่มปราสาทหินที่สำคัญ ไม่ว่าจะเป็นปราสาทหินพิมาย ปราสาทหินพนมรุ้ง เป็นต้น โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อที่จะออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงอาเซียนศึกษา และสามารถนำมาเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านอาเซียนศึกษาของสถาบันต่าง ๆ ที่มีศูนย์อาเซียนศึกษา หรือนักศึกษาอาเซียนที่เรียนรู้ในประเทศไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อสำรวจเส้นทางปราสาทขอมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง
- 2) เพื่อการออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงอาเซียนศึกษา กรณีเส้นทางปราสาทขอมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง
- 3) เพื่อนำเสนอเส้นทางท่องเที่ยวเชิงอาเซียนศึกษา กรณีเส้นทางปราสาทขอมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง การออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงอาเซียนศึกษา กรณี เส้นทางปราสาทขอมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ในครั้งนี้ผู้วิจัยทำการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อให้ทราบถึงประเด็นและรายละเอียดที่สำคัญ ของการวิจัย มีความครอบคลุมเนื้อหาสาระที่ทำการศึกษาอย่างครบถ้วน และในการวิจัยเชิงคุณภาพก็จะทำให้ได้ทราบถึงข้อมูลเชิงลึก (In-depth) ที่มีรายละเอียดชัดเจนสามารถนำมาวิเคราะห์ในเชิงตรรกะได้ (Analytic Induction) โดยใช้แบบขั้นตอนเชิงอธิบาย (Explanatory Sequential Design) ผู้วิจัยจะศึกษาโดยจะเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีการสัมภาษณ์เจาะลึก (in depth interview) ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่ม

สัมภาษณ์แบบเจาะจง (purposive sampling) ซึ่งเป็นบุคคลที่จะให้ข้อมูลสำคัญ (key informants) โดยเป็นผู้ที่มีประสบการณ์เดินทางในเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงอาชีวศึกษา กรณี เส้นทางปราสาทขอมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง จำนวน 10 รูป/คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพซึ่งใช้การสังเกตและวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกที่สร้างขึ้น จึงตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยเทคนิคสามเส้า (Methodological Triangulation) จากการให้ข้อมูล และวิธีการเก็บข้อมูลนำข้อมูลที่ได้อาจจัดระเบียบข้อมูล (Data Organizing) ซึ่งเป็นกระบวนการจัดการด้วยกรรมวิธีต่าง ๆ เพื่อให้ข้อมูลเป็นระเบียบ ทั้งทางกายภาพและในทางเนื้อหา พร้อมทั้งจะแสดงและนำเสนออย่างเป็นระบบได้ซึ่งจะนำไปสู่การหาข้อสรุป การตีความและการตรวจสอบความถูกต้องตรงประเด็นของผลงานการวิจัย (Conclusion, interpretation and verification) ให้มีความชัดเจนเชิงรูปธรรม ด้วยการเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การออกแบบเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงอาชีวศึกษา กรณีศึกษา ปราสาทขอมในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ซึ่งเป็นการวิจัยในพื้นที่บริเวณจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ซึ่งเป็นจังหวัดที่มีแหล่งปราสาทขอมที่สำคัญพร้อมทั้งมีพื้นที่ติดกับประเทศกัมพูชา อันประกอบไปด้วย นครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ และศรีสะเกษ นอกจากนั้นยังศึกษาเชื่อมโยงไปถึงปราสาทขอมในประเทศลาว คือ ปราสาทวัดภู และปราสาทนครวัด - นครธม ประเทศกัมพูชา ซึ่งสามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ดังนี้

เพื่อสำรวจเส้นทางปราสาทขอมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ผลการวิจัยพบว่า ปราสาทที่มีความสำคัญขนาดใหญ่ในพื้นที่จังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง คือ นครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ ได้แก่ ปราสาทหินพิมาย ปราสาทหินพนมรุ้ง ปราสาทหินเมืองต่ำ กลุ่มปราสาทหินตาเมือนธม ร่องรอยผาสลักปูนต่ำผามออีแดง และมีปราสาทเชื่อมโยงกับปราสาทขอมในประเทศลาว คือ ปราสาทวัดภู และปราสาทนครวัด - นครธม ประเทศกัมพูชา ซึ่งจะได้นำไปออกแบบการท่องเที่ยวเชิงอาชีวศึกษา ปราสาทขอมในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ต่อไป

เพื่อการออกแบบเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงอาชีวศึกษากรณีเส้นทางปราสาทขอมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ผลการศึกษาพบว่า การท่องเที่ยวในประเทศเหมาะสมกับการจัดทัศนศึกษาในเวลา 2 วันเหมาะแก่การท่องเที่ยวเชิงอาชีวศึกษาเกี่ยวกับปราสาทขอมในพื้นที่จังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง จึงได้นำมาสร้างเป็นเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงอาชีวศึกษาในพื้นที่จังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง และเพื่อให้เห็นบริบทความสัมพันธ์กันระหว่างไทยและกัมพูชาด้านอื่น ๆ ด้วย จึงได้กำหนดสถานที่สำคัญที่มีความน่าสนใจลงไปบนเส้นทางผ่านซึ่งจะนำไปสู่ปราสาทขอม ดังเส้นทางที่ออกแบบจากผลการศึกษา ดังนี้ ปราสาทหินพิมาย - ปราสาทหินพนมรุ้ง - ปราสาทหินเมืองต่ำ - กลุ่มปราสาทตาเมือน - ผามออีแดง - วัดไพรพัฒนา - ตลาดช่องจอม

เพื่อนำเสนอเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงอาชีวศึกษา กรณีเส้นทางปราสาทขอมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง สรุปผลการศึกษาพบว่า การทดลองท่องเที่ยวเชิงอาชีวศึกษา กรณี ปราสาทขอม

ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง จากการศึกษาพบว่า ผู้ร่วมทดลองเส้นทาง ได้เรียนรู้เกี่ยวกับปราสาท และความเป็นอาเซียนด้านประวัติศาสตร์ ด้านศิลปวัฒนธรรม ด้านอาชีพและเศรษฐกิจ ด้านความเชื่อ ด้านชาติพันธุ์ ด้านวิถีชีวิตชุมชน จึงนำเสนอเส้นทางท่องเที่ยวเชิงอาเซียนศึกษา กรณีศึกษาปราสาทขอมในพื้นที่จังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ดังนี้ ปราสาทหินพิมาย – ปราสาทหินพนมรุ้ง – ปราสาทหินเมืองต่ำ – กลุ่มปราสาทตาเมือน – ผามออีแดง – วัดไพรพัฒนา – ตลาดช่องจอม

อภิปรายผล

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อสำรวจเส้นทางปราสาทขอมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ผลการวิจัยพบว่า ปราสาทที่มีความสำคัญขนาดใหญ่ในพื้นที่จังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง คือ นครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ ได้แก่ ปราสาทหินพิมาย ปราสาทหินพนมรุ้ง ปราสาทหินเมืองต่ำ กลุ่มปราสาทหินตาเมือนธม ร่องรอยผาสลักหินต่ำผามออีแดง ซึ่งได้ผลสอดคล้องกับ อธิษฐาน ไชยเรือง (2558) ที่ได้ศึกษาเรื่องยุทธศาสตร์การพัฒนาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนตามเส้นทางแอ่งอารยธรรมขอมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ผลการศึกษาพบว่า สภาพปัจจุบันของทรัพยากรการท่องเที่ยวตามเส้นทางแอ่งอารยธรรมขอมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง พบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ประกอบด้วย ด้านลักษณะทางภูมิศาสตร์ของสถานที่ท่องเที่ยว เอกลักษณ์ทางภาษา รอยอารยธรรมและการสืบทอดทางวัฒนธรรม ภายใต้ความร่วมมือจากภาคเอกชน ภาครัฐ และภาคประชาชน ซึ่งเส้นทางท่องเที่ยวปราสาทขอม แม้จะมีบางปราสาทอยู่บนภูเขาสูง แต่ก็พบว่า มีทางขึ้นที่สามารถเดินได้ แม้จะเป็นผู้สูงอายุ ซึ่งเหมาะแก่การส่งเสริมการท่องเที่ยวได้ทุกเพศวัย โดยเฉพาะผู้สูงอายุซึ่งสอดคล้องกับ เกศรา สุกเพชร และวรัชต์ มัยยมบุรุษ (ออนไลน์ 2560) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม สำหรับนักท่องเที่ยว ผู้สูงอายุ กรณีศึกษา พื้นที่การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแม่เมาะและชุมชนรอบ จังหวัดลำปาง โดยมุ่งเน้นกลุ่มผู้สูงอายุ พบว่า สถานที่ท่องเที่ยวของเหมืองแม่เมาะควรเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว ผู้สูงอายุ โดยเฉพาะห้องน้ำ สถานที่พัก เส้นทาง การเดินศึกษาธรรมชาติโดยรอบบริเวณเหมืองแม่เมาะ และทุ่งดอกบัวตอง สำหรับข้อมูลที่เหมาะสมมีองค์ความรู้เพื่อให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวกลายเป็นแหล่งเรียนรู้ ย่อมส่งผลทำให้นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุนิยมมาศึกษาหาความรู้พร้อมกับ การพักผ่อนและควรแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบองค์รวมสามารถใช้ประโยชน์ด้านการท่องเที่ยวให้ได้หลายมิติมากกว่าตอบสนองนักท่องเที่ยวกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เน้นการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ที่ให้ข้อมูลที่มีความหลากหลายมากกว่าและมีข้อมูลเชิงลึก จากการศึกษาของเกศรา สุกเพชรและวรัชต์ มัยยมบุรุษ ช่วยให้เห็นว่าเส้นทางท่องเที่ยวปราสาทขอมในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง นั้นเหมาะสมเพราะมีสิ่งอำนวยความสะดวกครบถ้วนอีกทั้งยังมีแหล่งให้ข้อมูลของที่ระลึกตลอดจนถึงมีวัดทำบุญเพื่อส่งเสริมสุขภาวะทางจิตใจได้อีกด้วยประการหนึ่ง

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อการออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงอาเซียนศึกษา กรณีเส้นทางปราสาทขอมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ผลการศึกษาพบว่า การท่องเที่ยวในประเทศเหมาะสมกับการจัดทัศนศึกษาในเวลา 2 วันเหมาะแก่การท่องเที่ยวเชิงอาเซียนศึกษาเกี่ยวกับปราสาทขอมในพื้นที่จังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง จึงได้นำมาสร้างเป็นเส้นทางท่องเที่ยวเชิงอาเซียนศึกษาในพื้นที่จังหวัดภาค

ตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง และเพื่อให้เห็นบริบทความสัมพันธ์กันระหว่างไทยและกัมพูชาด้านอื่น ๆ ด้วย จึงได้กำหนดสถานที่สำคัญที่มีความน่าสนใจลงไปบนเส้นทางผ่านซึ่งจะนำไปสู่ปราสาทขอม ดังเส้นทางที่ออกแบบจากผลการศึกษา ดังนี้ ปราสาทหินพิมาย-ปราสาทหินพนมรุ้ง-ปราสาทหินเมืองต่ำ-กลุ่มปราสาทตาเมือน-ผามออีแดง-วัดไพรพัฒนา-ตลาดช่องจอม สอดคล้องกับการศึกษาของ ห้าวหาญ ทวีแสง (2555) ที่ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ กรณีศึกษาศูนย์กลางเศรษฐกิจนิกเทบาลนครยะลา เพื่อศึกษาการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และกำหนดแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์โดยศึกษาจากความคิดเห็นของผู้นำองค์กรท้องถิ่นและผู้นำชุมชน ผู้ประกอบการ ผลการศึกษาพบว่า การกำหนดแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพิ่มมูลค่าการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน ยกย่องมาตรฐานกระบวนการให้บริการพัฒนาผลิตภัณฑ์ คิดแปลก แตกต่าง อย่างสร้างสรรค์ บูรณาการเทคโนโลยีช่องทางการจัดจำหน่ายให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย พัฒนาลักษณะทางกายภาพเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และพัฒนากระบวนการส่งเสริมการตลาดอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งเส้นทางท่องเที่ยวเชิงอาเซียนศึกษานี้แม้จะเป็นแหล่งเรียนรู้โบราณสถานเป็นหลักแต่กระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้ในระหว่างทางจะช่วยให้เกิดความคิดสร้างสรรค์มีจินตนาการ เกิดสุนทรียะในการท่องเที่ยว พร้อมทั้งส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรและแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์อาเซียนตรงตามการศึกษาของ ภัทรวดี จินดารักษ์ (2559) ซึ่งทำการศึกษาเกี่ยวกับ การท่องเที่ยวชุมชนกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม พื้นที่สีเขียว ตำบลบางกะเจ้า และตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนท้องถิ่นส่วนใหญ่เห็นว่าการท่องเที่ยวชุมชนก่อให้เกิดประโยชน์เชิงเศรษฐกิจมากที่สุด คือเกิดรายได้เพิ่มขึ้น รองลงมาคือ ได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อนำเสนอเส้นทางท่องเที่ยวเชิงอาเซียนศึกษา กรณีเส้นทางปราสาทขอมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง สรุปผลการศึกษาพบว่า การทดลองท่องเที่ยวเชิงอาเซียนศึกษา กรณี ปราสาทขอมในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง จากการศึกษาพบว่า ผู้ร่วมทดลองเส้นทาง ได้เรียนรู้เกี่ยวกับปราสาทและความเป็นอาเซียนด้านประวัติศาสตร์ ด้านศิลปวัฒนธรรม ด้านอาชีพและเศรษฐกิจ ด้านความเชื่อ ด้านชาติพันธุ์ ด้านวิถีชีวิตชุมชน สอดคล้องกับการศึกษาของ ปรัชญาพร พัฒนาผล (2554) ที่ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยววัฒนธรรมแม่น้ำเพชรบุรี พบว่า ของการท่องเที่ยวควรเป็นการท่องเที่ยววัฒนธรรมเนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวในเขตเทศบาลเมืองเพชรบุรีล้วนเป็นแหล่งรวมทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่สำคัญไว้มากมายไม่ว่าจะเป็นงานศิลปะ งานช่างแขนงต่าง ๆ งานสถาปัตยกรรม วิถีชีวิต ประเพณี และวัฒนธรรมชุมชน ซึ่งวัฒนธรรมประเพณีที่เหลืออยู่ในปัจจุบันนั้นมีความผสมผสานกับแนวคิดทางพระพุทธศาสนา ซึ่งอาจจะเป็นแนวทางสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเผยแผ่ธรรมะหรือพระพุทธศาสนาได้ด้วย ตามที่สุรศักดิ์ ศิลาวรรณา (2550) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง การท่องเที่ยวและการเผยแผ่พระพุทธศาสนา: บทบาทของวัดในเขตกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษาวัดบวรนิเวศวิหารและวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม พบว่า วัดเป็นสถานที่ท่องเที่ยวมีอิทธิพลทั้งในแง่บวกและแง่ลบต่อสังคมไทย ดังนั้นการที่จะนำวัดมาเป็นสถานที่ท่องเที่ยว ควรตระหนักถึงผลกระทบที่วัดจะได้รับมาในภายหลัง แม้ว่าวัดจะมีบทบาทคลาดเคลื่อนไปอย่างไรก็ตาม วัดก็ยังเป็นศูนย์กลางของสังคมไทย และมีความสำคัญต่อวิถีชีวิตของชาวไทยพุทธ และพระพุทธศาสนาในยุคปัจจุบัน

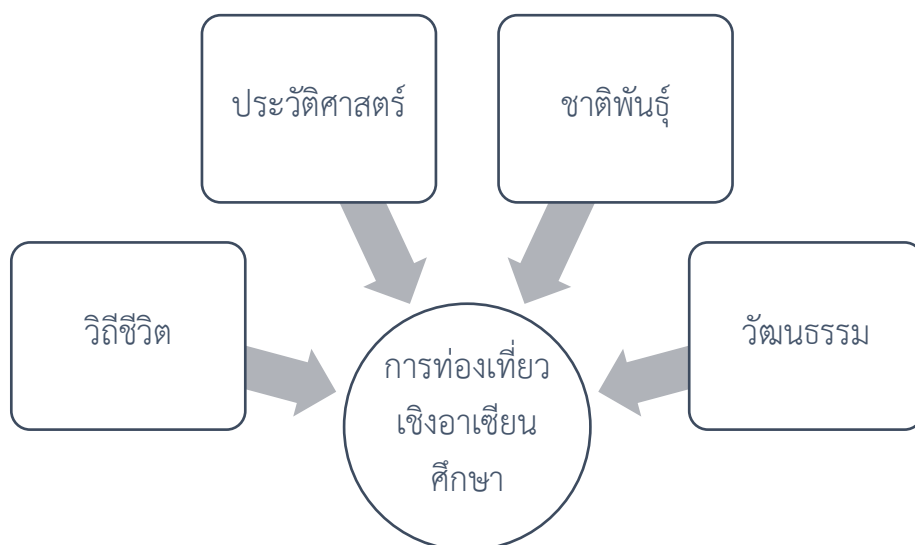

การออกแบบเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงอาเซียนศึกษา กรณีศึกษาปราสาทขอมในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ได้แก่ ปราสาทหินพิมาย – ปราสาทหินพนมรุ้ง – ปราสาทหินเมืองต่ำ – กลุ่มปราสาทตาเมือน – ผามออีแดง – วัดไพรพัฒนา - ตลาดช่องจอม จะเป็นการส่งเสริมความเข้าใจในความเป็นอาเซียนมากยิ่งขึ้นและส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขเป็นหนึ่งเดียวกันต่อไป

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาเรื่อง “การออกแบบเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงอาเซียนศึกษากรณีเส้นทางปราสาทขอมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง” ทำให้ได้องค์ความรู้ใหม่สำคัญ 2 ประการได้แก่ 1. โปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงอาเซียนศึกษาในเส้นทางปราสาทขอมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ซึ่งถือว่าเป็นนวัตกรรมเส้นทางการท่องเที่ยว ที่สามารถนำไปใช้ได้จริงและสร้างกระบวนการเรียนรู้ ให้คุณค่าและเพิ่มมูลค่าให้กับการท่องเที่ยวไทยได้เป็นอย่างดี ประการที่ 2 คือ รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอาเซียนศึกษา หมายถึงการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ชาติพันธุ์ วัฒนธรรม และวิถีชีวิตที่มีความเชื่อมโยงกันระหว่างไทยและอาเซียน ให้เห็นความสัมพันธ์และเชื่อมโยงกัน อย่างลึกซึ้ง สร้างค่านิยมความเป็นหนึ่งเดียว สอดคล้องกับคำขวัญของอาเซียนที่ว่า “หนึ่งวิสัยทัศน์ หนึ่งเอกลักษณ์ หนึ่งประชาคม” (One Vision, One Identity, One Community) ปรากฏเป็นภาพต่อไปนี้

ภาพแสดงรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอาเซียนศึกษา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยการศึกษา การออกแบบเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงอาเซียนศึกษา กรณีศึกษาปราสาทขอมในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง เป็นพื้นที่จำกัดซึ่งยังมีอารยธรรมขอมโบราณอีกหลายส่วนที่น่าสนใจศึกษา จึงควรศึกษาในพื้นที่อื่นนอกจากงานวิจัยนี้ และจากผลการศึกษาที่พบว่า การท่องเที่ยวปราสาทได้เห็นวิถีชีวิตและมิติต่าง ๆ ของชุมชนในปัจจุบัน ซึ่งไม่ได้เจาะลึกลงไปมากนัก หากมีการวิจัยที่เจาะลึกวิถีชีวิต

ชุมชนในพื้นที่ชายแดนอาเซียนเพื่อพัฒนาเป็นการท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิตชุมชนอาเซียน ก็จะทำให้ได้อีกมิติใหม่ของการศึกษาและพัฒนาการศึกษาต่อไป

2. ข้อเสนอแนะเพื่อกำหนดนโยบายการศึกษา การออกแบบเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงอาเซียนศึกษา กรณีศึกษาปราสาทขอมในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง พบว่า การเรียนรู้ปราสาทขอมทำให้ได้รับความรู้ด้านต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ ซึ่งสถาบันการศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรที่จะส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอาเซียนศึกษา ในเส้นทางปราสาทขอมในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างให้มากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมการท่องเที่ยว. (2557). *แผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวอาเซียน พ.ศ.2554-2558 ฉบับนี้เป็นฉบับแปลจากต้นฉบับภาษาอังกฤษ*. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2560). *รัฐบาลประกาศอย่างยิ่งใหญ่ให้ปี 2561 เป็น “ปีท่องเที่ยววิถีไทย เก๋ไก๋อย่างยั่งยืน”*. สืบค้นเมื่อ 17 กันยายน 2560, จาก <https://thai.tourismthailand.org>
- กิตติกรณ์ สมยศ และคณะ. (2558). *การวิจัยการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ อย่างมีส่วนร่วม ในชุมชนตำบลตูใต้ อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน* (รายงานการวิจัย). น่าน: วิทยาลัยชุมชนน่าน.
- ทัศนีย์ อัครพันธ์. (2556). *ทัศนคติและความพร้อมของนักศึกษาวิทยาลัยราชพฤกษ์ต่อการเข้าสู่ตลาดแรงงานประชาคมอาเซียน* (รายงานการวิจัย). กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยราชพฤกษ์.
- ทิวาวรรณ ศิริเจริญ, นันทกานต์ ศรีปลั่ง. (2560). *การออกแบบเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีไทหล่ม “เที่ยวไทหล่ม เมืองสงบ มากเสน่ห์” การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ครั้งที่ 4 วันที่ 10 มีนาคม 2560 ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์*. 472.
- ธัญญา พรหมบุรุษย์ และณฤมล กิมภากรณ์. (2558). *ปัจจัยที่มีผลต่อประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรมและสุขภาพในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 1 ของประเทศไทย: เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง แม่ฮ่องสอน*. *วารสารการบริการและการท่องเที่ยวไทย*, 10(1), 71-72.
- ประชาคมอาเซียน. (2560). *ประชาคมอาเซียน*. สืบค้นเมื่อ 20 กันยายน 2560, จาก <http://xn--42cle0dg2bid7g0axd4b6k.net/>
- ปรัชญาพร พัฒนาผล. (2554). *การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยววัฒนธรรมแม่น้ำเพชรบุรี*, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ภัทรวิดี จินดารักษ์. (2559). *การท่องเที่ยวชุมชนกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม พื้นที่สีเขียว ตำบลบางกะเจ้า และตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ* (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุรศักดิ์ ศิลาวรรณา. (2550). *การท่องเที่ยวและการเผยแพร่พระพุทธศาสนา : บทบาทของวัดในเขตกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษาวัดบวรนิเวศวิหารและวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม* (สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหิดล.

ห้าวหาญ ทวีแสง. (2555). *การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ กรณีศึกษาศูนย์กลางเศรษฐกิจนฤมิตรนคร
ยะลา* (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

อธิฐาน ไชยเรือง. (2558). ยุทธศาสตร์การพัฒนาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนตามเส้นทางแอ่ง
อารยธรรมขอมในภาพตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง. *วารสารบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์*, 9(1), 64-65.

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนไปสู่แหล่งท่องเที่ยวสีเขียวอย่างมีความรับผิดชอบ:
กรณีศึกษาย่านเกาะเคียม ตำบลกันตังใต้ อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง
Community-based Tourism Development Guidelines towards Responsible Green
Tourism Destination: A Case Study of Ban Koh Khiam, Kantangtai Sub-district,
Kantang District, Trang Province

ธนวิทย์ เพียรดี¹ และ วนิดา อ่อนละมัย²

Thanawit Piandee¹ and Wanida Onlamai²

มหาวิทยาลัยสวนดุสิต¹, มหาวิทยาลัยศรีปทุม ขอนแก่น²

Suan Dusit University¹, Sripatum University, Khon Kaen²

E-mail: balljolie@hotmail.com¹

Received: May 11, 2021

Revised: June 10, 2021

Accepted: June 30, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1. เพื่อศึกษาสถานการณ์ปัจจุบันการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านเกาะเคียม 2. เพื่อศึกษาองค์ประกอบการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านเกาะเคียม (5As) 3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนไปสู่แหล่งท่องเที่ยวสีเขียวอย่างมีความรับผิดชอบ กรณีศึกษาย่านเกาะเคียม ตำบลกันตังใต้ อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างมาจากการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐ และ ผู้ประกอบการภาคเอกชน ภาคชุมชนตัวแทนชาวบ้านในพื้นที่จำนวน 12 ท่าน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสัมภาษณ์เจาะลึก การวิเคราะห์ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการพัฒนาชุมชนไปสู่แหล่งท่องเที่ยวสีเขียวอย่างมีความรับผิดชอบ คือ 1. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม เริ่มจากกระบวนการจัดการความรู้ด้านการท่องเที่ยวสีเขียว โดยการใช้แนวคิดการท่องเที่ยวสีเขียวมาใช้เป็นหลักในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชน โดยให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการเริ่มต้น และมีหน่วยงานภาครัฐ 2. ด้านองค์กรชุมชน จำเป็นต้องมีการจัดตั้งองค์กรชุมชนเพื่อทำหน้าที่ในการดำเนินงานเพื่อการพัฒนาชุมชนสู่แหล่งท่องเที่ยวสีเขียว โดยใช้หลักการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในการดำเนินงานตามแผน 3. ด้านการจัดการ ชุมชนต้องร่วมกันสร้างกติกาตามลักษณะเฉพาะของชุมชนให้ชัดเจนและควรมีกฎระเบียบและระบบกำกับดูแลเพื่อให้จำนวนนักท่องเที่ยวสอดคล้องกับขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่และสิ่งแวดล้อมชุมชน 4. ด้านการเรียนรู้ ชุมชนควรเพิ่มการเชื่อมโยงกิจกรรมการเรียนรู้สีเขียวที่มีอยู่เดิมควบคู่ไปกับการท่องเที่ยวทางทะเล การท่องเที่ยวชุมชน การท่องเที่ยวสุขภาพ การท่องเที่ยวอาสาสมัครและการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อให้มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลายมากขึ้น และทุกกิจกรรมให้มีส่วนร่วมระหว่างชุมชนและนักท่องเที่ยว และหน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุนงบประมาณ และการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานเพื่อ

รองรับการท่องเที่ยวสีเขียว และที่สำคัญผู้ประกอบการภาคเอกชนควรให้การส่งเสริมการท่องเที่ยวสีเขียวแบบมีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยนำเสนอรายการนำเที่ยวประเภทนี้แก่นักท่องเที่ยว

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวโดยชุมชน, การท่องเที่ยวสีเขียว, บ้านเกาะเคียม

Abstract

This research aims to 1) study the current situation of community-based tourism in Ban Koh Khiam community, 2) study the tourism components of Ban Koh Khiam community (5As), and 3) provide Community Development Guidelines towards Responsible Green Tourism Destination: A Case Study of Ban Koh Khiam, Kantangtai Sub-district, Kantang District, Trang Province. This study was a qualitative research. The purposive sampling were used to select the sample. The population of this research were representative from government sector, private entrepreneurs and representing villagers from Ban Koh Khiam, amounting to 12 people. Research instruments was an in-depth interview and it was analyzed by content analysis techniques. The result found that community development guidelines towards responsible green tourism destination were 1) natural resources and culture, the process of green tourism knowledge management should be priority focused. This can be done by using the concept of green tourism as a basis for the development of community tourism sites by involving people in the community and government sector in the initiation process. 2. Community organization, it is necessary to establish a community organization to act for the development of the community towards green tourism destination by using the principles of community-based tourism in the implementation plan. 3. Management, Communities must establish clear rules for the community and there should be rules and governance systems in order to ensure the number of tourists is in line with the capacity of this area and community environment. 4. Learning, Communities should link to existing green learning activities, along with marine tourism, community-based tourism, health tourism, volunteer tourism and creative tourism in order to have a wider variety of tourism activities. All activities should be involved between community and tourists. Moreover, government sector should also support the budget and improve the infrastructure to support green tourism. Furthermore, private entrepreneurs as a key player should promote green tourism with social and environmental responsibility by offering this type of tour program to tourists.

Keywords: Community-based Tourism, Green Tourism, Ban Koh Khiam

บทนำ

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ที่ผ่านมาในช่วงปลายปี 2019 ที่ผ่านมา ทำให้เกิดผลกระทบกับทุกอุตสาหกรรมทั่วโลก โดยเฉพาะอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและการบริการ จากรายงานคาดการณ์สถานการณ์แนวโน้มด้านการท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พบว่า วิกฤตโควิด ส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวทั่วโลก คาดว่าตัวเลขการเดินทางระหว่างประเทศลดลงกว่า 70% และอาจใช้เวลาถึง 3 ปี จึงจะฟื้นตัวสู่ภาวะปกติจำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้จากการท่องเที่ยวของภูมิภาคอาเซียนลดลงเกือบ 90% (UNWTO, 2020) และในปี 2564 คาดว่าภาพรวมการเติบโตของตลาดต่างประเทศมีแนวโน้มปรับตัวดีขึ้นจากปี 2563 แต่จะยังไม่ฟื้นตัวกลับมาในระดับเดียวกับปี 2562 ก่อนเกิดวิกฤตการแพร่ระบาดของไวรัส COVID-19 และแนวโน้มท่องเที่ยวตลาดในประเทศคาดว่า มีจำนวนผู้เยี่ยมเยือนชาวไทยอยู่ที่ 93.30 ล้านคน-ครั้ง มีอัตราการเติบโตเพิ่มขึ้นร้อยละ 3 จากปีที่ผ่านมา แต่ยังต่ำกว่าเมื่อเทียบกับปี 2562 ก่อนเกิดการแพร่ระบาดของไวรัส COVID-19

และผลของวิกฤตการณ์ครั้งนี้ส่งผลให้พฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวทั่วโลกเปลี่ยนแปลงไป โดยประเด็นที่ควรติดตามคือ พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนไปหลังวิกฤต COVID-19 (อ้างอิงข้อมูลผลสำรวจพฤติกรรม New Normal ของการท่องเที่ยวที่จัดทำโดย McKinsey) ได้แก่ เที่ยวในประเทศกลายเป็นตัวเลือกแรก ซึ่งมาจากปัจจัยเรื่องเศรษฐกิจ และความเสี่ยงจากการติดเชื้อ COVID-19 จากการไปเที่ยวต่างประเทศ จะนิยมเที่ยวใกล้ ๆ สั้น ๆ ขับรถไป เน้นเดินทางท่องเที่ยวไปยังจังหวัดที่อยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพฯ หรือใช้ระยะเวลาเดินทางไม่เกิน 4 ชั่วโมง เลือกเที่ยวสถานที่ Unseen เช่น แหล่งท่องเที่ยวมหัศจรรย์ และธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวผจญภัย แหล่งท่องเที่ยวสิ่งศักดิ์สิทธิ์ แหล่งท่องเที่ยวประเพณีวัฒนธรรม และแหล่งท่องเที่ยววิถีชีวิต ให้ความสำคัญอย่างมากกับการเลือกใช้บริการธุรกิจท่องเที่ยวที่ได้รับมาตรฐานด้านความปลอดภัย สุขอนามัยแก่นักท่องเที่ยว (ศูนย์วิจัยด้านตลาดการท่องเที่ยว, 2563)

นอกจากผลกระทบทางลบในแง่ของเศรษฐกิจ สังคม แล้ว จากการศึกษาข้อมูลพบว่าไม่ได้มีเพียงแค่ผลกระทบด้านลบ แต่ยังมีผลกระทบในด้านดีที่คนเราคาดไม่ถึงว่าจะเกิดขึ้นในวันที่เชื้อร้ายมาก่อวนอยู่ทั่วทุกมุมโลกขนาดนี้นั่นก็คือ ด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นผลมาจากการหยุดชะงักของการเดินทางของผู้คนทั่วโลก พอจะสรุปได้ดังนี้ อากาศรอบโลกดีขึ้น ฝุ่นพิษ ควันพิษน้อยลง เมื่อผู้คนไม่ได้เดินทาง หยุดกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน การคมนาคมลดน้อยลง รถ เรือ เครื่องบิน แหล่งกำเนิดมลพิษนั้นถูกใช้งานน้อยลง ซึ่งจากภาพถ่ายจากดาวเทียมของ NASA ทำให้เห็นว่าค่าของ ไนโตรเจนไดออกไซด์ (NO2) และ PM 2.5 ลดน้อยลงอย่างเห็นได้ชัด แม่น้ำลำคลองทะเล สะอาดขึ้น เห็นได้ชัดจากคลองในเวนิส ที่ใสสะอาดขึ้น เมื่อไม่มีนักท่องเที่ยวและเรือสัญจรไปมาอย่างหนาแน่นแบบแต่ก่อน พฤติกรรมการกินอยู่ดีขึ้น ผู้คนให้ความสำคัญกับเรื่องสาธารณสุข สุขอนามัยมากขึ้น อย่างการกินร้อน ช้อนกลาง ล้างมือ สวมหน้ากากอนามัยป้องกันโรคเวลาไอ จาม พกเจลแอลกอฮอล์ เพื่อล้างมือบ่อย ๆ ป้องกันเชื้อโรค (พัชรพรรณ วรพล, 2563) ทำให้แหล่งท่องเที่ยวหลายแห่งเริ่มทบทวนแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของตน จำนวนของนักท่องเที่ยวกลายเป็นเป้าหมายที่ถูกละวางไปชั่วคราว หรือสำหรับ แหล่งท่องเที่ยวบางแห่งอาจเป็นการถาวร เมืองบาร์เซโลนาประกาศปรับ เป้าหมายการท่องเที่ยวสำหรับปีนี้ไปสู่การเพิ่มคุณภาพแทนจำนวน (Quality over quantity) โดยมุ่งเน้นกิจกรรมและกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีการใช้จ่ายสูง

เพราะฉะนั้นจึงเป็นเหตุผลความต้องการจำเป็นที่จะต้องมีการศึกษาเพื่อวางแผนระยะยาวในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว ในพื้นที่ท่องเที่ยวชุมชนเพื่อให้เกิดแนวทางการพัฒนาสำหรับชุมชน นำมาปรับใช้เป็นกลยุทธ์การท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อทั้งในด้านของเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ที่ตอบสนองความต้องการทั้งของนักท่องเที่ยวและเกิดผลกระทบทางบวกกับประชาชนในท้องถิ่นให้ได้มากที่สุด รวมทั้งให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในปัจจุบันของโลกและของประเทศไทยจึงจำเป็นต้องมีการศึกษาเพื่อทบทวนสถานการณ์ปัจจุบันการท่องเที่ยวชุมชนบ้านเกาะเคียม เพื่อศึกษาองค์ประกอบการท่องเที่ยวสีเขียวชุมชนบ้านเกาะเคียม (5As) และเพื่อเสนอรูปแบบการท่องเที่ยวสีเขียวเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนอย่างมีความรับผิดชอบต่อ กรณีศึกษาบ้านเกาะเคียม ตำบลกันตังได้ อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ให้เป็นไปเพื่อเตรียมพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในสถานการณ์โลกท่องเที่ยวที่เปลี่ยนไปตามแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์ปัจจุบันการท่องเที่ยวชุมชนบ้านเกาะเคียม ตำบลกันตังได้ อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง
2. เพื่อศึกษาองค์ประกอบการท่องเที่ยวชุมชนบ้านเกาะเคียม (5As) ตำบลกันตังได้ อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาชุมชนไปสู่แหล่งท่องเที่ยวสีเขียวอย่างมีความรับผิดชอบต่อ กรณีศึกษาบ้านเกาะเคียม ตำบลกันตังได้ อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง

การทบทวนวรรณกรรม

1. การท่องเที่ยวสีเขียว

การท่องเที่ยวสีเขียว (Green Tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวประเภทหนึ่งของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่เน้นความสมดุลระหว่างสภาพเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมเป็นหลัก และต้อง ตอบสนองความต้องการทั้งของนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่นให้ได้มากที่สุด (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2560) ซึ่งเป็นแนวคิดการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความยั่งยืน โดยจากการศึกษาพบว่าได้นำเสนอแนวคิดการท่องเที่ยวสีเขียว ผ่าน 7 มิติ (7 Greens) ได้แก่ 1.หัวใจสีเขียว (Green Heart) 2.รูปแบบการเดินทางสีเขียว (Green Logistics) 3.แหล่งท่องเที่ยวสีเขียว (Green Attraction) 4. ชุมชนสีเขียว (Green Community) 5. กิจกรรมสีเขียว (Green Activity) 6.การบริการสีเขียว (Green Service) 7. ความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (Green Plus) โดยแต่ละมิติมีหลักการสำคัญ ดังนี้

1) หัวใจสีเขียว (Green Heart) เป็นมิติแรกที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นเรื่องความรู้ ความเข้าใจ และการเห็นถึงความสำคัญ ที่ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว จำเป็นต้องมีทัศนคติ ความรู้สึกนึกคิด การรับรู้ และตระหนักถึงคุณค่าของสิ่งแวดล้อม และภัยคุกคามจากภาวะโลกร้อนที่มีต่อการท่องเที่ยว พร้อมมีการปฏิบัติเพื่อป้องกันรักษาและฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมควบคู่ไปกับการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ด้วยความรู้ความเข้าใจ และวิธีการที่ถูกต้องและเหมาะสม

2) รูปแบบการเดินทางสีเขียว (Green Logistics) มิติที่สองว่าด้วยเรื่องของวิธีการเดินทางและรูปแบบการให้บริการในระบบการคมนาคมหรือการขนส่งจากแหล่งพำนัก/อาศัย ไปยังแหล่งท่องเที่ยว ที่เน้นการประหยัดพลังงาน การใช้พลังงานทดแทน การลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและช่วยรักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อม เช่น การเลือกใช้พาหนะในการเดินทางให้เหมาะสม พาหนะที่เลือกใช้นั้นลดหรือประหยัดพลังงานลงได้หรือไม่ขณะที่ผู้ประกอบการรวมถึงเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวก็อาจมีการบริหารจัดการในเรื่องของการเดินทาง จัดหาพาหนะทั้งที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม หรือการจัดการด้วยรถบริการสาธารณะมากกว่าการเน้นให้นักท่องเที่ยวใช้พาหนะส่วนตัว

3) แหล่งท่องเที่ยวสีเขียว (Green Attraction) มิติที่สามให้ความสำคัญกับการพัฒนาหรือปรับปรุงระบบการบริหารจัดการแหล่งที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และการปฏิบัติที่มุ่งเน้นการรักษาสิ่งแวดล้อมและลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก โดยแหล่งท่องเที่ยวต้องมีการบริหารจัดการตามกรอบนโยบายและการดำเนินงานใน ทิศทางของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะอย่างยิ่งให้ความสำคัญระยะยาวหรือ มีปณิธาน (Commitment) อย่างชัดเจนในการปกป้องรักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อม และช่วยลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกอย่างถูกวิธี ในฐานะของเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว การอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างยั่งยืน การอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ก่อให้เกิดการเคารพธรรมชาติ ฯลฯ เข้ามาใช้ให้มากขึ้น นอกเหนือจากการคำนึงถึงการสร้างจุดสนใจเพื่อดึงดูดจำนวนนักท่องเที่ยวและการเพิ่มการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวให้มากขึ้น

4) ชุมชนสีเขียว (Green Community) มิติที่สี่ให้ความสำคัญกับแหล่งท่องเที่ยวชุมชนทั้งในเมืองและชนบท ที่มีการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในทิศทางที่ยั่งยืน พร้อมมีการดำเนินงานที่เน้นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมและวิถีชีวิตอันเป็นอัตลักษณ์ของชุมชน การรักษาสมดุลระหว่างความเก่าและความใหม่ให้คงเดิมด้วยชีวิตอันแสนบริสุทธิ์ ดึงดูดใจด้วยวัฒนธรรมพื้นบ้านที่ซื่อใส ของสถานที่ ธรรมชาติ และวัฒนธรรมท้องถิ่น

5) กิจกรรมสีเขียว (Green Activity) มิติที่ห้าให้ความสำคัญกับกิจกรรมท่องเที่ยวที่มีความสอดคล้องกลมกลืนกับคุณค่าของทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว เป็นกิจกรรมที่ให้ความเพลิดเพลินหรือสนุกสนาน ให้โอกาสในการเรียนรู้และเพิ่มพูนประสบการณ์แก่นักท่องเที่ยว โดยส่งผลกระทบต่อทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด

6) การบริการสีเขียว (Green Service) มิติที่หกให้ความสำคัญกับรูปแบบการให้บริการของธุรกิจทุกแขนงที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทั้งหมด เน้นที่สร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวด้วยมาตรฐานคุณภาพที่ดี ควบคู่ไปกับการมีปณิธานและการดำเนินการรักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อม พร้อมช่วยลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากการให้บริการต่าง ๆ

7) ความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (Green Plus) มิติที่เจ็ดให้ความสำคัญกับการแสดงออกของบุคคล กลุ่มบุคคลและองค์กรในการสนับสนุนร่างกาย หรือสติปัญญา หรือบริจาคทุนทรัพย์ เพื่อร่วมมือดำเนินการในการปกป้องรักษาและฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว หรือกิจกรรมที่ช่วยลดภัยคุกคามอันเกิดจากภาวะโลกร้อน ซึ่งในมิตินี้เองที่มีความสอดคล้องกับแนวคิดหลักของการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคม (Responsibility Tourism) ที่กำลังเป็นแนวคิดและรูปแบบการท่องเที่ยวที่สามารถช่วยให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้เช่นเดียวกัน

สรุปแนวความคิดการท่องเที่ยวสีเขียว คือ การท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ไม่ทำลายธรรมชาติและสร้างความยั่งยืนให้กับทรัพยากรการท่องเที่ยว โดยเน้นสร้างความรู้ ความเข้าใจและความตระหนักต่อการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน และนำไปสู่การปฏิบัติทั้งของธุรกิจการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว ชุมชน ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวทั้งหมดเพื่อลดปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เพราะทุกกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการท่องเที่ยวที่ต้องใช้ยานยนต์และน้ำมันจะส่งผลกระทบต่อปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกค่อนข้างมาก ซึ่งส่วนที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด 7 Greens คือ “กิจกรรมสีเขียว (Green Activity)” ที่เน้นการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ไม่รบกวนหรือก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกับทรัพยากรการท่องเที่ยว และ ชุมชนสีเขียว (Green Community) ที่ต้องรู้เท่าทันและตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวและอัตลักษณ์ชุมชนโดยไม่มีการแต่งเติมหรือเปลี่ยนแปลงเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว เพื่อความยั่งยืนทั้งทางสังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรม เพื่อนำไปสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวสีเขียว (Green Attraction) ในการรักษาสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติให้นานเท่านาน กิจกรรมการท่องเที่ยวจะเกิดขึ้นได้แต่ต้องไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อแหล่งท่องเที่ยว ภายใต้การมีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม (Green Plus) เกี่ยวข้องกับการทำกิจกรรมหรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ร่วมลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก หรือลดผลกระทบต่อ การท่องเที่ยว อาทิ การปลูกป่าชายเลน การเก็บขยะออกจากป่า เป็นต้น

2. องค์ประกอบการท่องเที่ยว

จากคำนิยาม องค์ประกอบของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นแหล่งที่ช่วยกระตุ้นให้มีการนำเอาทรัพยากรของประเทศไปใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งประกอบไปด้วยธุรกิจและการบริการสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยว องค์ประกอบที่สำคัญในการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ ควรมีองค์ประกอบหลัก 5 ประการ (5A's) ได้แก่ ความสามารถในการเข้าถึง (Accessibility) สิ่งดึงดูดใจ (Attraction) สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) กิจกรรม (Activities) การให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว (Ancillary Service) และการจะพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวนั้นให้มีความสมบูรณ์มากที่สุดหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนควรที่จะต้องมีหน้าที่ความรับผิดชอบต่อเพื่อสร้างความร่วมมือร่วมกันวางแผนและประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวด้วย โดยแต่ละองค์ประกอบมีรายละเอียดดังนี้ (Dickman (1996) Pike Steven (2008) และพยอม ธรรมบุตร (2549)

1) ความสามารถในการเข้าถึง (Accessibility) ได้แก่ การมีระบบโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสม เช่น สนามบิน ระบบคมนาคม ตลอดจนบริการด้านอุตสาหกรรมขนส่งเช่น การขนส่งทางอากาศ ทางบก และทางน้ำ ซึ่งจะเอื้ออำนวยให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางไปถึงจุดหมายปลายทางหรือแหล่งท่องเที่ยว (Attraction) ได้อย่างสะดวกรวดเร็วและปลอดภัย

2) สิ่งดึงดูดใจ (Attraction) นับเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญที่สุด เพราะเป็นจุดดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวอาจเป็นแหล่งธรรมชาติที่มีความโดดเด่น หรือแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์

3) สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) ได้แก่ โรงแรม รีสอร์ท และโฮมสเตย์ Bed & Breakfast และ Guest House โดยที่พักแรมประเภทต่าง ๆ จะมีสิ่งอำนวยความสะดวกในระดับที่แตกต่างกัน ซึ่งจะทา ให้มี

ราคาและบริการในระดับต่างกันอีกด้วย เช่น ภัตตาคาร บาร์ ฟิตเนสเซ็นเตอร์ สระว่ายน้ำ ซาวน่า และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ เป็นต้น

4) กิจกรรม (Activities) นับเป็นองค์ประกอบที่สำคัญเช่นกัน ในยุคปัจจุบันซึ่ง การท่องเที่ยวมิได้หมายถึงเพียงแค่การเดินทางไปชมโบราณสถาน อนุสาวรีย์ ความงดงามของป่าไม้ ธรรมชาติ หากความสำคัญสำหรับผู้มาเยือน คือ การได้มีโอกาสทำกิจกรรมต่างๆ อาทิ เช่น การเดินป่า เพื่อศึกษาระบบนิเวศเขตเส้นศูนย์สูตรในป่าดิบชื้น การล่องแก่งในแม่น้ำ ของท้องถิ่น การปั่นจักรยาน การดำน้ำ รูปแบบ Scuba Diving หรือ Snorkelling การพายเรือแคนู บริเวณป่าชายเลน การตกปลาหมึกในทะเลลึก ตลอดจนการร่วมทำกิจกรรมกับชุมชนท้องถิ่น เช่น การไถนา การดำนา การเกี่ยวข้าว การร่วมพิธีบายศรีสู่ขวัญ เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมทั้งหมดจะเป็นประสบการณ์ที่อยู่ในความทรงจำของนักท่องเที่ยวและกิจกรรมดังกล่าวมักก่อให้เกิดการกระจายรายได้สู่ชุมชนท้องถิ่น

5) การให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว (Ancillary Service) ได้แก่ ทั้งหมดที่มีให้นักท่องเที่ยว อาทิเช่น บริการด้านร้านอาหาร โรงพยาบาล ไปรษณีย์ สถานีบริการน้ำมัน ร้านค้า ร้านขายของที่ระลึก ห้องสุขา เป็นต้น

3. การท่องเที่ยวโดยชุมชน

การท่องเที่ยวโดยชุมชน (community base sustainable tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวในหมู่บ้านชนบทที่มีลักษณะวิถีชีวิต และผลงานสร้างสรรค์ที่มีเอกลักษณ์พิเศษมีความโดดเด่น เพื่อความเพลิดเพลิน ได้ความรู้ ดูผลงานสร้างสรรค์ และภูมิปัญญาพื้นบ้าน มีความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นบนพื้นฐานของความรักใคร่ชอบและจิตใจสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรม และคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยวการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม กำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชนเพื่อชุมชน และชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของมีสิทธิในการจัดการดูแล เพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน โดยมองว่าการท่องเที่ยวต้องทำงานครอบคลุม 5 ด้าน พร้อมกัน ทั้งการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม โดยมีชุมชนเป็นเจ้าของและมีส่วนในการจัดการ และในปัจจุบันการท่องเที่ยวโดยชุมชนการท่องเที่ยวโดยชุมชนยังเป็นเครื่องมือหนึ่งที่สามารถสร้างความเข้มแข็งขององค์กรชาวบ้าน ในการจัดการทรัพยากร ธรรมชาติและวัฒนธรรม โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนาและได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวด้วย (สินธุ์ สโรบล, 2545; พจนานวนศรี, 2550 และ ศูนย์ประสานงานเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน, 2555) ซึ่งการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

1) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม สิ่งสำคัญคือ ชุมชนมีฐานทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ และมีวิธีการผลิตที่พึ่งพา และใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนรวมถึงชุมชนมีวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น

2) ด้านองค์กรชุมชน สิ่งสำคัญคือ ชุมชนมีระบบสังคมที่เข้าใจกัน มีปราชญ์ หรือผู้มีความรู้ และทักษะในเรื่องต่าง ๆ หลากหลาย และคนในชุมชนรู้สึกเป็นเจ้าของและเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา

3) ด้านการจัดการ สิ่งสำคัญคือ ชุมชนต้องมีกฎ กติกาในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และการท่องเที่ยว มีองค์กรหรือกลไกในการทำงานเพื่อจัดการการท่องเที่ยว และสามารถเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับการ

พัฒนาชุมชนโดยรวมได้ มีการกระจายผลประโยชน์ที่เป็นธรรม และมีกองทุนที่เอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน

4) ด้านการเรียนรู้ สิ่งสำคัญคือ ลักษณะของกิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถสร้างการรับรู้ และความเข้าใจ ในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่แตกต่าง มีระบบจัดการให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชาวบ้านกับผู้มาเยือน และมีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ช่วยสร้างจิตสำนึกเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ทั้งในส่วนของชาวบ้านและผู้มาเยือน

4. ข้อมูลการท่องเที่ยวชุมชนบ้านเกาะเคียม ตำบลกันตังใต้ อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง

1) ข้อมูลทั่วไปของชุมชนบ้านเกาะเคียม บ้านเกาะเคียมตั้งอยู่ที่ หมู่ 4 ตำบลกันตังใต้ อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง มีทั้งหมด 573 ครัวเรือน ชาย 1,138 คน หญิง 1,182 คน รวมทั้งหมด 2,320 คน ลักษณะภูมิประเทศ มีคลองเกาะเคียมไหลผ่านตอนใต้และตอนกลางมีห้วยวังพรุไหลผ่าน มีเส้นทางคมนาคมที่สำคัญ คือ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 403 ลักษณะภูมิอากาศเนื่องจากจังหวัดตรังตั้งอยู่ในคาบสมุทรที่มีแหลมยื่นออกไปในทะเล จึงได้รับมรสุมอย่างเต็มที่ คือ มรสุมตะวันตกเฉียงใต้จากมหาสมุทรอินเดียและมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือจากทะเลจีนใต้ และอ่าวไทย ทำให้ได้รับไอน้ำและความชุ่มชื้นมากอุณหภูมิโดยเฉลี่ยจึงไม่สูงมาจากทะเลและมรสุมตะวันตกเฉียงใต้เต็มที่ ทำให้มีฤดูกาลเพียง 2 ฤดูกาลเท่านั้น คือฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือนเมษายนไปจนถึงเดือนธันวาคม และฤดูแล้ง เริ่มจากเดือนมกราคมไปจนถึงเดือนมีนาคม และประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตร เช่น ยางพารา ปาล์มน้ำมัน ผลไม้ พืชไร่ พืชสวนครัว และอาชีพอื่น เช่น เลี้ยงกิ้งก่า ประมง ปศุสัตว์ รับราชการ ค้าขาย และรับจ้างทั่วไป

2) ข้อมูลการท่องเที่ยวชุมชนบ้านเกาะเคียมทรัพยากรทางการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านเกาะเคียมสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท ดังนี้

2.1 ทรัพยากรทางธรรมชาติ มีความหลากหลายทางชีวภาพและความหลากหลายของภูมิประเทศในหลายระบบนิเวศ ในหมู่บ้านเกาะเคียมก็จะประกอบด้วย ป่าชายเลนบ้านเกาะเคียม ที่มีลักษณะทรัพยากรทางธรรมชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์ซึ่งเป็นบริเวณที่น้ำทะเลท่วมถึงของประเทศ ในแถบภูมิภาคเขตร้อนส่วนเขตเหนือหรือใต้เขตร้อน

2.2 ทรัพยากรเชิงวัฒนธรรม วัตถุทางวัฒนธรรมที่เป็นมรดกตกทอดมายาวนานของมนุษย์ เช่น ศิลปกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม โบราณสถาน รวมถึงวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ โดยบ้านเกาะเคียมมีทรัพยากรเชิงวัฒนธรรม ที่ประกอบด้วย การทำประมงพื้นบ้าน วิถีชีวิตการประมงเพื่อยังชีพหรือประมงขนาดเล็ก โดยใช้เรือขนาดเล็ก มัสยิดบ้านเกาะเคียม การทำขนมลาเคาะ และขนบธรรมเนียมประเพณี ได้แก่ ประเพณีเข้าสุนัตหมู่ รวมไปถึงวันฮัจญ์หรือวันอารีรายอในศาสนาอิสลาม วันอีดิ้ลฟิตรี และวันอีดิ้ลอัฎฎา

2.3 ทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้น โดยบ้านเกาะเคียมมีทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้น ที่ประกอบด้วย สะพาน เกาะเคียม-ตะหาร้า เป็นสะพานที่เชื่อมต่อ 2 หมู่บ้านคือ บ้านเกาะเคียมและบ้านตะหาร้า และท่าเรือบ้านเคียม เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกพาณิชยกรรมทางทะเล

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง มาจากการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐ และ ผู้ประกอบการภาคเอกชน ภาคชุมชนตัวแทนชาวบ้านในพื้นที่ จำนวน 12 ท่าน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสัมภาษณ์เจาะลึก

การรวบรวมข้อมูล การวิจัยครั้งนี้ผู้ศึกษาวิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัยเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ประเภท ประกอบด้วย 1. การเก็บข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ศึกษาจากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) กับหน่วยงานภาครัฐ ผู้ประกอบการภาคเอกชนและประชาชนในชุมชน รวมทั้งสิ้น 12 ท่าน 2. การเก็บข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากเว็บไซต์ อินเทอร์เน็ตหนังสือทางวิชาการ บทความ วิทยานิพนธ์ และรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ศึกษาวิจัยตรวจสอบข้อมูลก่อนที่ได้จากการสัมภาษณ์ ก่อนจะนำข้อมูลมาวิเคราะห์ เพื่อให้ข้อมูลที่รวบรวมมามีความน่าเชื่อถือและมีความหมาย สามารถตอบคำถามวิจัยได้อย่างถูกต้องและครอบคลุม จากนั้นจึงเข้าสู่กระบวนการการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) การสรุปผล และนำเสนอข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสถานการณ์ปัจจุบันการท่องเที่ยวชุมชนบ้านเกาะเคียม ตำบลกันตังใต้ อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง

จากการวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันการท่องเที่ยวชุมชนบ้านเกาะเคียม บนฐานแนวคิดการท่องเที่ยวสีเขียว พบว่า

1) หัวใจสีเขียว (Green Heart) ปัจจุบันพบว่า ชุมชนบ้านเกาะเคียมมีกระบวนการการสร้างจิตสำนึกให้กับชุมชนและเปิดโอกาสให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในกระบวนการท่องเที่ยวสีเขียว และยังมีหน่วยงานเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างจิตสำนึกด้านการท่องเที่ยวสีเขียวด้วย จากการสัมภาษณ์ พบว่า บ้านเกาะเคียมมีจัดการประชุมทุกๆเดือนโดยจะมีการแจ้งข่าวสารและความรู้ด้านการท่องเที่ยวสีเขียว เช่น การพัฒนาชุมชนและการปลูกป่าชายเลน การคัดแยกขยะเพื่อที่จะกำจัดขยะได้ต้องตามขั้นตอน รวมไปถึงการคัดแยกขยะแห้งและขยะเปียกเพื่อที่จะช่วยกันลดมลพิษภาวะโลกร้อนใน และทำให้แหล่งท่องเที่ยวชุมชนสะอาดถูกหลักอนามัย

2) รูปแบบการเดินทางสีเขียว (Green Logistics) ปัจจุบันพบว่า ชุมชนบ้านเกาะเคียมยังไม่มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีส่วนในการช่วยเหลือการลดใช้พลังงาน หรือ ใช้พลังงานสะอาด ยังมีการเดินทางที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม มีการปล่อยก๊าซที่ส่งผลกระทบต่อก๊าซเรือนกระจก และยังไม่มีการใช้พลังงานแสงอาทิตย์ในการคมนาคม จากการสัมภาษณ์ พบว่า บ้านเกาะเคียมไม่มีการใช้พลังงานจากแสงอาทิตย์ในส่วนของการเดินทางและการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยว เพราะยังไม่มีภาครัฐสนับสนุนในการจัดการ จึงยังเป็นข้อด้อยของชุมชนบ้านเกาะเคียม

3) แหล่งท่องเที่ยวสีเขียว (Green Attraction) ปัจจุบันพบว่า มีโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวสีเขียว ชุมชนในส่วนของป่าชายเลน และการอนุบาลสัตว์น้ำ การทำการประมง และการเรียนรู้วิถีวัฒนธรรมดั้งเดิมของ ชาวไทยมุสลิม ชาวไทยเชื้อสายจีน โดยมีหน่วยงานภาครัฐเข้ามาให้การสนับสนุนในส่วนนี้

4) ชุมชนสีเขียว (Green Community) ปัจจุบันพบว่า คนในชุมชนมีความร่วมมือการอนุรักษ์ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมมากขึ้นกว่าเดิม ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชน ภายในชุมชนมีความ เข้มแข็งในการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยว จากการสัมภาษณ์ พบว่า บ้านเกาะเคียมมีการบริหารที่มีการจัดคัดแยกขยะ เพื่อสร้างจิตสำนึกให้กับคนในชุมชนบ้านเกาะเคียม และมีการปลูกป่าชายเลนเพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียว สร้างสิ่งที่มี ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล

5) กิจกรรมสีเขียว (Green Activity) ปัจจุบันพบว่า มีกิจกรรมสีเขียว 3 รูปแบบ ได้แก่ 1. กิจกรรมการ อนุรักษ์ปลูกป่าชายเลนนักท่องเที่ยวสีเขียว 2. กิจกรรมการอนุรักษ์ชุมชนนักท่องเที่ยวจิตอาสาโดยการเก็บขยะใน ชุมชน 3. กิจกรรมการนำชมการทำประมงพื้นบ้าน โดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม จากการสัมภาษณ์ พบว่า บ้านเกาะ เคียมจะเน้นไปที่กลุ่มผู้นำเยาวชนในชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวสีเขียว ส่วนในเรื่อง ของโครงการอนุรักษ์ หรือกิจกรรมการท่องเที่ยวต่างๆจะต้องขออนุญาตกรมเจ้าท่า ที่เป็นผู้ดูแลพื้นที่โดยตรง

6) การบริการสีเขียว (Green Service) ปัจจุบันพบว่า 1. มีการจัดระบบบำบัดของเสียในชุมชน 2. มีบริการที่ได้รับมาตรฐานคุณภาพที่ดี 3. เลือกใช้วัตถุดิบที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม จากการสัมภาษณ์ พบว่า บ้านเกาะเคียมมีการจัดกิจกรรมสร้างความสะอาดในการให้คนในชุมชนบ้านเกาะเคียม ช่วยกันเก็บขยะกำจัดของเสีย เพื่อพัฒนาความสะอาดให้กับชุมชน แต่ยังขาดในเรื่องของการบริการสีเขียวด้านการท่องเที่ยวและการบริการที่ เป็นรูปธรรมที่ชุมชนเป็นเจ้าของ

7) ความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (Green Plus) 1. คนในชุมชนมุ่งหวังให้สร้างสิ่งแวดล้อมที่ดี 2. มีกิจกรรมที่ไม่ทำลายโลกของเรา 3. คนในชุมชนมีจิตอาสาดูแลสิ่งแวดล้อม จากการสัมภาษณ์ พบว่า บ้านเกาะ เคียมมีจิตอาสาสิ่งแวดล้อมในชุมชนบ้านเกาะเคียม เช่น จิตอาสาพิทักษ์ในการเข้าค่ายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่ เกี่ยวกับอนุรักษ์สอนให้กับคนในชุมชนได้ศึกษาหรือได้เรียนรู้ และมีกิจกรรมพัฒนาพื้นที่สีเขียวให้กับโรงเรียนบ้าน เกาะเคียม รวมถึงกิจกรรมอาสาสมัครในการพัฒนา ปรับปรุงอาคารเรียน และพื้นที่ทำกิจกรรมของนักเรียน

2. ผลการศึกษาองค์ประกอบการท่องเที่ยวชุมชนบ้านเกาะเคียม (5As) ตำบลกันตังใต้ อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง

1) สิ่งดึงดูดใจ (Attraction) 1. สถานที่ในชุมชนมีสิ่งดึงดูดใจ 2. มีภูมิทัศน์ที่สวยงาม 3. มีทรัพยากรที่เป็น ธรรมชาติและสวยงาม บ้านเกาะเคียมมีสถานที่ที่สามารถทำให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ สะพานเกาะเคียม-ตะ เหวรำ ซึ่งเป็นสะพานที่เชื่อมต่อกันระหว่าง 2 หมู่บ้าน คือ บ้านเกาะเคียมและบ้านตะหวรำ ป่าชายเลน เป็นสถานที่ ที่มีความอุดมสมบูรณ์ นอกจากนี้ยังมีการชมวิถีชีวิตของชุมชนบ้านเกาะเคียม ที่มีทั้ง การลอบใบจาก และการทำ ประมงพื้นบ้าน จึงสามารถนำมาเป็นจุดเด่นของชุมชนบ้านเกาะเคียมได้

2) สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) 1. มีไฟฟ้าใช้ได้สะดวก 2. มีบริการร้านอาหารต่าง ๆ 3. มีสื่อ อิเล็กทรอนิกส์เข้าถึงได้ บ้านเกาะเคียมมีสิ่งอำนวยความสะดวกให้บริการอย่างทั่วถึง ได้แก่ มีไฟฟ้าเข้าถึงใช้ได้ สะดวก มีสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ที่ใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนที่เกิดจากการวิวัฒนาการของเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์

เทคโนโลยีสารสนเทศและระบบการสื่อสารโทรคมนาคม เช่น อินเทอร์เน็ตชุมชน และมีบริการคมนาคมขนส่งในชุมชนบ้านเกาะเคียมที่ดี และห่างจากตัวอำเภอกันตัง ประมาณ 3 กิโลเมตร

3) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) 1. การเดินทางมีความสะดวกในการเข้าไปในชุมชน 2. มีป้ายบอกทางที่ชัดเจน 3. บริการรถที่จะไปเที่ยวชมภายในชุมชน บ้านเกาะเคียมมีป้ายสัญลักษณ์บอกทางเข้าชุมชนที่ไม่ค่อยมีความชัดเจน เนื่องจาก ป้ายบอกทางเป็นป้ายที่ไปทางด้านหลังที่เป็นทางเข้าของชุมชนในส่วนของด้านหลังแทน

4) กิจกรรม (Activity) 1. มีบริการสอนทำกาแฟโบราณ 2. มีบริการสอนทำขนมลา 3. มีการทำประมงพื้นบ้าน การเลี้ยงปู บ้านเกาะเคียมมีกิจกรรมที่สามารถสร้างความประทับใจ ได้แก่ มีการสอนทำขนมลา มีความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนบ้านเกาะเคียม เพราะการทำขนมลาของบ้านเกาะเคียมจะต้องมีการเคาะขนมลาจากกะลาและพับเป็นสามเหลี่ยมตอนร้อน ๆ ในกระทะทันที ก่อนที่จะยกขึ้นจากกระทะ มีการสอนทำผ้าคลุมและผ้าบาติก เนื่องด้วยชุมชนบ้านเกาะเคียมส่วนใหญ่เป็นศาสนาอิสลาม จึงถือเป็นกิจกรรมที่ดีต่อชุมชน นอกจากนี้มีการปลูกป่าชายเลน ที่เกิดขึ้นโดยชุมชนปลูกป่าชายเลน จึงสามารถพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

5) การให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว (Ancillary services) 1. มีบริการรถเช่าในชุมชน 2. ให้บริการเติมน้ำมันรถ 3. มีบริการร้านค้าต่าง ๆ บ้านเกาะเคียมมีบริการเสริมที่เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกที่จัดขึ้นโดยชุมชน ได้แก่ การบริการในด้านค้าขาย เช่น ร้านค้าต่าง ๆ เช่น ร้านขายของชำ ร้านอาหารตามสั่ง และร้านขายเครื่องดื่ม บริการตู้น้ำมันในชุมชน และมีบริการเติมเงินผ่านตู้ออนไลน์ในชุมชน

3. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาชุมชนไปสู่แหล่งท่องเที่ยวสีเขียวอย่างมีความรับผิดชอบ กรณีศึกษาบ้านเกาะเคียม ตำบลกันตังใต้ อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง

1) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม สิ่งสำคัญคือ ชุมชนบ้านเกาะเคียมมีฐานทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ ไม่ว่าจะเป็น ป่าชายเลน สัตว์ทะเล แหล่งอนุบาลสัตว์น้ำ และมีวิถีการผลิตที่พึ่งพาและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน ในเรื่องของวิถีชาวประมงที่นำมาเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวตามวิถีชีวิตชาวประมงแบบดั้งเดิม รวมถึงชุมชนมีวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ได้แก่ วัฒนธรรมชาวไทยมุสลิม ชาวไทยเชื้อสายจีน ประเพณีสำคัญทางศาสนาอิสลามและจีน รวมไปถึงเอกลักษณ์การทำขนมที่สามารถนำมาร้อยเรื่องราว เป็นเส้นทางท่องเที่ยวสีเขียวได้ โดยจากการสัมภาษณ์พบว่า การพัฒนาชุมชนสู่แหล่งท่องเที่ยวสีเขียวต้องเริ่มจากการจัดการความรู้ด้านการท่องเที่ยวและการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวสีเขียวก่อน จากนั้นจัดทำข้อมูลเพื่อสื่อสารให้ความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติเป็นพื้นฐานที่นักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวที่ชุมชน จากนั้นจึงเป็นการนำนักท่องเที่ยวปฏิบัติการท่องเที่ยวสีเขียวในพื้นที่ป่าชายเลน เรียนรู้ระบบนิเวศ

2) ด้านองค์กรชุมชน สิ่งสำคัญคือ ชุมชนบ้านเกาะเคียมมีระบบสังคมที่เข้าใจกัน มีความสามัคคีกัน และมีการจัดการเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น มีประชาชนชาวบ้านและผู้มีความรู้ของท้องถิ่นมาเข้าร่วมในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชน ซึ่งทำให้คนในชุมชนรู้สึกเป็นเจ้าของและเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวสีเขียว โดยจากการสัมภาษณ์พบว่า โดยการพัฒนาชุมชนสู่แหล่งท่องเที่ยวสีเขียว นั้น นอกจากการจัดตั้งองค์กรชุมชนเพื่อทำหน้าที่ในการดำเนินงานเพื่อการพัฒนาชุมชนสู่แหล่งท่องเที่ยวสีเขียว

แล้ว จะต้องมีการให้ความรู้ สร้างความเข้าใจกับคนในชุมชนด้วย เพื่อสร้างเป้าหมายในการพัฒนาร่วมกัน โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ร่วมกันระหว่างความรู้ดั้งเดิมจากปราชญ์ชาวบ้าน ผสานกับความรู้สมัยปัจจุบันจากเยาวชนคนรุ่นใหม่เข้ามาร่วมในกระบวนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนสีเขียว

3) ด้านการจัดการ สิ่งสำคัญคือ ชุมชนบ้านเกาะเคียมต้องมีกฎ กติกาในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และการท่องเที่ยว โดยปัจจุบันพบว่า ชุมชนมีกฎระเบียบเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนอยู่เดิม อาจยังไม่ครอบคลุมในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวสีเขียวทั้งหมด โดยมีองค์กรหรือกลไกในการทำงานเพื่อจัดการการท่องเที่ยวชุมชนบ้านเกาะเคียมเป็นหลักในการดำเนินการ โดยจากการสัมภาษณ์พบว่า โดยการพัฒนาชุมชนสู่แหล่งท่องเที่ยวสีเขียวนั้น ชุมชนต้องร่วมกันสร้างกติกาตามลักษณะเฉพาะของชุมชนให้ชัดเจนและควรมีกฎระเบียบและระบบกำกับดูแลเพื่อให้จำนวนนักท่องเที่ยวสอดคล้องกับขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ และสิ่งแวดล้อมชุมชนโดยคำนึงถึงความสามารถเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับการพัฒนาชุมชนโดยรวมได้ ชุมชนต้องมีระบบหรือกลไกในการจัดสรรผลประโยชน์ที่เป็นธรรม และในอนาคตจำเป็นต้องมีกองทุนที่เอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน

4) ด้านการเรียนรู้ สิ่งสำคัญคือ ชุมชนบ้านเกาะเคียมปัจจุบันมีลักษณะของกิจกรรมการท่องเที่ยวที่โดดเด่นที่สามารถสร้างการรับรู้ในเรื่องของธรรมชาติ ระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมเป็นทุน และเป็นกิจกรรมที่ช่วยสร้างจิตสำนึกเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมทั้งในส่วนของชาวบ้านและผู้มาเยือน รวมถึงมีกิจกรรมการเรียนรู้ที่สามารถสร้างความเข้าใจในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่แตกต่าง ได้แก่ วิถีชีวิตชาวไทยมุสลิม และชาวไทยเชื้อสายจีน โดยจากการสัมภาษณ์พบว่า โดยการพัฒนาชุมชนสู่แหล่งท่องเที่ยวสีเขียว นั้น ชุมชนควรเพิ่มการเชื่อมโยงกิจกรรมการเรียนรู้สีเขียวที่มีอยู่เดิม ควบคู่ไปกับการท่องเที่ยวทางทะเล การท่องเที่ยวชุมชน การท่องเที่ยวสุขภาพ การท่องเที่ยวอาสาสมัครและการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อให้มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลายมากขึ้น และทุกกิจกรรมให้มีส่วนร่วมระหว่างชุมชนและนักท่องเที่ยว และหน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุนงบประมาณ และการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการท่องเที่ยวสีเขียว และที่สำคัญผู้ประกอบการภาคเอกชนควรให้การส่งเสริมการท่องเที่ยวสีเขียวแบบมีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยนำเสนอรายการนำเที่ยวประเภทนี้แก่นักท่องเที่ยว

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาพบข้อสรุปของการวิจัยแนวทางการพัฒนาชุมชนไปสู่แหล่งท่องเที่ยวสีเขียวอย่างมีความรับผิดชอบต่อ กรณศึกษาบ้านเกาะเคียม ตำบลกันตังได้ อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง 4 แนวทางตามองค์ประกอบของการท่องเที่ยวโดยชุมชน และแนวคิดการท่องเที่ยวสีเขียวอย่างมีความรับผิดชอบต่อ ดังนี้

1. **ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม** เริ่มจากกระบวนการจัดการความรู้ด้านการท่องเที่ยวสีเขียว โดยการใช้แนวคิดการท่องเที่ยวสีเขียวมาใช้เป็นหลักในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชน โดยให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการเริ่มต้น และมีหน่วยงานภาครัฐ ภาคการศึกษาเข้ามาให้ความรู้ สร้างความเข้าใจร่วมกัน จากนั้นจัดทำข้อมูลความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เพื่อสื่อความหมายในรูปแบบต่างๆ และให้ชุมชนร่วมกันออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวสีเขียวตามทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมที่

ชุมชนมีและต้องการนำเสนอแก่นักท่องเที่ยว สอดคล้องกับการศึกษาของ อรัญญา ปฐมสกุล, วิศาล ศรีมหาโร และสมคิด รัตนพันธุ์ (2560) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชน : กรณีศึกษา ตำบลท่าชนะ อำเภوتاชนะ จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า การประชาสัมพันธ์ แผนผังป้ายบอกสถานที่ การให้ความรู้อบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่น รวมทั้งแหล่งจำหน่ายสินค้า จากภูมิปัญญาท้องถิ่น

2. ด้านองค์กรชุมชน จำเป็นต้องมีการจัดตั้งองค์กรชุมชนเพื่อทำหน้าที่ในการดำเนินงานเพื่อการพัฒนาชุมชนสู่แหล่งท่องเที่ยวสีเขียว โดยใช้หลักการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในการดำเนินงานตามแผน สอดคล้องกับ ญัตติพัชร มณีโรจน์ (2560) การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นการท่องเที่ยวที่สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมบริหารจัดการการท่องเที่ยว เพื่อประโยชน์ต่อชุมชน โดยกิจกรรมการท่องเที่ยวมุ่งสร้างปฏิสัมพันธ์ และความผูกพันระหว่างเจ้าบ้านกับผู้มาเยือนผ่านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมท่องเที่ยวซึ่งนำไปสู่การเรียนรู้ เข้าใจอย่างลึกซึ้งถึงรากเหง้าของชุมชนเน้นความยั่งยืน และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างเป้าหมายในการพัฒนาร่วมกัน โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ร่วมกันระหว่างความรู้ดั้งเดิมจากปราชญ์ชาวบ้าน ผสานกับความรู้สมัยปัจจุบันจากเยาวชนคนรุ่นใหม่เข้ามาร่วมในกระบวนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนสีเขียว

3. ด้านการจัดการ ชุมชนต้องร่วมกันสร้างกติกาตามลักษณะเฉพาะของชุมชนให้ชัดเจนและควรมีกฎระเบียบและระบบกำกับดูแลเพื่อให้จำนวนนักท่องเที่ยวสอดคล้องกับขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่และสิ่งแวดล้อมชุมชนโดยคำนึงถึงความสามารถเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับการพัฒนาชุมชนโดยรวมได้ ชุมชนต้องมียุทธศาสตร์หรือกลไกในการจัดสรรผลประโยชน์ที่เป็นธรรม สอดคล้องกับ วุฒิชชาติ สุนทรสมัย และ ปิยะพร ธรรมชาติ (2559) พบว่า ชุมชนเองก็มีศักยภาพเพียงพอต่อการรวมกลุ่มในการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ด้านการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพ การจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวดังกล่าว จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากองค์กรภาครัฐและเอกชนโดยทำหน้าที่เป็นผู้สนับสนุนเริ่มตั้งแต่ต้น จนถึงปลายน้ำ ซึ่งจะทำให้เกิดความเข้มแข็งด้านเครือข่าย และทำให้เกิดศักยภาพด้านการท่องเที่ยวชุมชนรวมถึงการเชื่อมโยงเครือข่ายของธุรกิจชุมชน อันนำมาซึ่งการพัฒนาเครือข่ายชุมชนอย่างยั่งยืนต่อไป

4. ด้านการเรียนรู้ โดยการพัฒนาชุมชนสู่แหล่งท่องเที่ยวสีเขียวนั้น ชุมชนควรเพิ่มการเชื่อมโยงกิจกรรมการเรียนรู้สีเขียวที่มีอยู่เดิม ควบคู่ไปกับการท่องเที่ยวทางทะเล การท่องเที่ยวชุมชน การท่องเที่ยวสุขภาพ การท่องเที่ยวอาสาสมัครและการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อให้มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลายมากขึ้น และทุกกิจกรรมให้มีส่วนร่วมระหว่างชุมชนและนักท่องเที่ยว และหน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุนงบประมาณ และการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการท่องเที่ยวสีเขียว และที่สำคัญผู้ประกอบการภาคเอกชนควรให้การส่งเสริมการท่องเที่ยวสีเขียวแบบมีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยนำเสนอรายการนำเที่ยวประเภทนี้แก่นักท่องเที่ยว สอดคล้องกับ ลำยอง ปลั่งกลาง (2560) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการท่องเที่ยวสีเขียว กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนการท่องเที่ยว จังหวัดพระนครศรีอยุธยาและอ่างทอง พบว่า แนวทางการพัฒนาคุณภาพไปสู่มาตรฐานการท่องเที่ยวสีเขียว กลุ่มจะต้องให้ความสำคัญกับความตระหนักในความสำคัญของสิ่งแวดล้อม (หัวใจสีเขียว) เป็นลำดับแรกเพราะจะนำไปสู่มาตรฐานการท่องเที่ยวสีเขียวในองค์ประกอบอื่น ๆ ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับภาครัฐ

หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดตรัง ควรมีการวางแผนเพื่อพัฒนาชุมชนบ้านเกาะเคียมให้สามารถสร้างความประทับใจแก่ผู้มาเยี่ยมชม โดยพัฒนาตามแนวคิดองค์ประกอบการท่องเที่ยวทั้ง 5 ได้แก่ 1. ความสามารถในการเข้าถึง (Accessibility) การมีระบบโครงสร้างพื้นฐานทางการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับพื้นที่ 2. สิ่งดึงดูดใจ (Attraction) ตามทรัพยากรที่โดดเด่นของชุมชน ทั้งธรรมชาติ วัฒนธรรม 3. สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) ที่พักผ่อนประเภทต่าง ๆ จะมีสิ่งอำนวยความสะดวกในระดับที่แตกต่างกัน มีความหลากหลาย 4. กิจกรรมการท่องเที่ยว (Activities) ผลสมผสานความเป็นอัตลักษณ์ของชุมชน และการท่องเที่ยวสีเขียวอย่างมีความรับผิดชอบ 5. การให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว (Ancillary Service) ทั้งหมดที่สามารถตอบสนองและอำนวยความสะดวกให้นักท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะสำหรับภาคเอกชนและผู้ประกอบการ

เจ้าของกิจการ มัคคุเทศก์และนักท่องเที่ยว ต้องยึดหลักการสร้างสรรค์รายการจัดนำเที่ยวที่เน้นกิจกรรมเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สร้างงานกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น พร้อมทั้งรักษาอัตลักษณ์ของชุมชนในท้องถิ่นให้ยั่งยืน สำหรับรูปแบบในการดำเนินธุรกิจนำเที่ยวสีเขียว ทางบริษัทต้องให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว ทั้งธรรมชาติ วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของท้องถิ่น ผ่านกลยุทธ์การท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม หรือ 7 Green ประกอบด้วย หัวใจสีเขียว (Green Heart) รูปแบบการเดินทางสีเขียว (Green Logistics) แหล่งท่องเที่ยวสีเขียว (Green Attraction) ชุมชนสีเขียว (Green Community) กิจกรรมสีเขียว (Green Activity) การบริการสีเขียว (Green Service) และความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (Green Plus) โดยทางบริษัทได้จัดรายการนำเที่ยวที่มีความสอดคล้องกลมกลืนกับคุณค่าของทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2560). *ยุทธศาสตร์การส่งเสริมการท่องเที่ยวสีเขียว (Green Tourism) พ.ศ. 2560 -2564*. กลุ่มนโยบายและแผน กองยุทธศาสตร์และแผนงานกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. กรุงเทพฯ: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2552). *องค์ประกอบของการท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- งานวิจัยกองวิจัยการตลาด. (2563). *พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนไปหลังวิกฤต COVID-19*. ค้นหามาเมื่อ 1 เมษายน 2564, จาก <https://www.tatreviewmagazine.com/article-category/open-future/>
- พจนา สวนศรี. (2546). *คู่มือการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน*. กรุงเทพฯ: โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ.
- พะยอม ธรรมบุตร. (2549). *เอกสารประกอบการสอน*. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พัชรวรรณ วรพล. (2563). *สรุปสาระสำคัญ จากการสัมมนาภายในงาน ITB Berlin 2019*. ค้นหามาเมื่อ 1 เมษายน 2564, จาก <https://www.tatreviewmagazine.com/article/itb-berlin-2019/>

- ณัฐพัชร มณีโรจน์. (2560). การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน. *วารสารวิชาการการท่องเที่ยวไทย นานาชาติ*, 13(2), 25-46.
- ยุทธศักดิ์ สุภสร. (2563). *คาดการณ์แนวโน้มสถานการณ์ท่องเที่ยว*. ค้นเมื่อ 18 กุมภาพันธ์ 2564, จาก <https://www.tatreviewmagazine.com/article-category/snapshot/>
- วีระพล ทองมา และประเจต อำนาจ. (2547). *ผลที่เกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวต่อประชาชนในพื้นที่ตำบลแม่แรม อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่*. เชียงใหม่: รายงานผลการวิจัยมหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- วุฒิชติ สุนทรสมัย และปิยะ พรธรรมชาติ. (2559). รูปแบบการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพของจังหวัดปราจีนบุรี เพื่อการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน. *วารสารสมาคมนักวิจัย*, 21(3), 167-181.
- ลายอง ปลั่งกลาง. (2560). การพัฒนาศักยภาพบุคคลในชุมชนเพื่อจัดการด้านการท่องเที่ยวสู่ความยั่งยืนของชุมชนตำบลลาดชะโด อำเภอดักไถ่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสารราชภัฏเพชรบูรณ์สาร*, 19(2), 45-56.
- สินธุ์ สโรบล และอุดร วงษ์ทับทิม. (2546). *การท่องเที่ยวโดยชุมชน แนวคิดและประสบการณ์*. เชียงใหม่: บริษัทมิ่งเมือง นวัตกรรม.
- อรัญญา ปฐมสกุล วิศาล ศรีมหาโร และสมคิด รัตนพันธุ์. (2560). การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนกรณีศึกษาตำบลท่าชนะ อำเภوتاชนะ จังหวัดสุราษฎร์ธานี. *วารสารราชภัฏสุราษฎร์ธานี*, 4(1), 177-194.
- Dickman, S. (1996). *Tourism: An Introductory Text*. (2nd ed.). Sydney: Hodder Education.
- Pike, S. D. (2008). *Destination Marketing: An integrated marketing communication approach*. Oxford: Butterworth - Heinemann.
- UNWTO. (2020). *COVID-19 and Tourism: Tourism in Pre-Pandemic Times*. Retrieved March, 20, 2021, from <https://www.unwto.org/covid-19-and-tourism-2020>

ความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อการจัดสวัสดิการสังคม ของเทศบาลตำบลท่าม่วง
อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี
Satisfaction of the Elderly Towards Social Welfare Provision of Tha Muang
Subdistrict Municipality, Tha Muang District, Kanchanaburi Province

นงคราญ สุขเวชวรกิจ¹ และ ดำเกิง อัสวสุนทรานุกร²
Nongkran Sukawetchaworakit¹ and Damkerng Aswasuntrangkul²
มหาวิทยาลัยสวนดุสิต¹, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา²
Suan Dusit University¹, Suan Sunandha Rajabhat University²
Email: nong_uka@hotmail.com¹

Received: May 30, 2021

Revised: June 20, 2021

Accepted: June 30, 2021

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อการจัดสวัสดิการสังคมของเทศบาลตำบลท่าม่วง อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี 2) เปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อการจัดสวัสดิการสังคมของเทศบาลตำบลท่าม่วง อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรในการวิจัย ได้แก่ ผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ทั้งชายและหญิง จำนวน 1,963 คน ที่อยู่ในเขตเทศบาลตำบลท่าม่วง กลุ่มตัวอย่างจำนวน 332 คน โดยการสุ่มตัวอย่างง่าย โดยใช้สูตรของ Taro Yamane เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบความแตกต่างโดยใช้สถิติแบบ t - test, F - Test และทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อการจัดสวัสดิการสังคมของเทศบาลตำบลท่าม่วง อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อการจัดสวัสดิการสังคม ด้านสุขภาพอนามัย ด้านรายได้ ด้านที่พักอาศัย ด้านนันทนาการ ด้านความมั่นคงทางสังคม ครอบครัวผู้ดูแลและการคุ้มครอง และด้านการสร้างบริการและเครือข่ายเกื้อหนุน ในภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

คำสำคัญ: ความพึงพอใจ, ผู้สูงอายุ, สวัสดิการสังคม

Abstract

The Objectives of this research article were to: 1) study the level of satisfaction towards the social welfare management for the elderly of Tha Muang Municipality, Tha Muang District, Kanchanaburi Province. 2) study comparing satisfaction towards the social welfare management for the elderly of Tha Muang Municipality, Tha Muang District, Kanchanaburi Province classified by personal factors. The qualitative research was used in this study. The population of this study is 1,963 men and women over 60 years old in Tha Muang Municipality. Sample size of 400 using the formula of Taro Yamane. Data were collected using a questionnaire. Statistics for data analysis are mean, standard deviation, t test, F test and test the difference of the average income is coupled.

The findings revealed that: 1) satisfaction towards the social welfare management for the elderly of Tha Muang Municipality, Tha Muang District, Kanchanaburi Province. Overall, it is at a high level. 2) The results of the comparing satisfaction show that gender, age, education level and average monthly income are affecting the satisfaction of the elderly towards the provision of social welfare., health, income, housing, entertainment, social security, family, caregivers and protection, and network protection and construction. The difference was significant at 0.05.

Keywords: Satisfaction, The Elderly, Social Welfare

บทนำ

จากสถานการณ์ในปี พ.ศ. 2552 เป็นปีที่ประเทศไทยก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) หมายถึง ประเทศไทยมีผู้สูงอายุ (ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป) มากกว่าร้อยละ 10 ของประชากรทั้งหมด การเพิ่มขนาดและสัดส่วนของประชากรผู้สูงอายุไทยยังคงเพิ่มอย่างต่อเนื่อง จากการคาดประมาณ ประชากรของประเทศไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2543 ถึงปี พ.ศ. 2573 แสดงว่าอีกประมาณ 15 ปีข้างหน้า หรือในปี พ.ศ. 2568 จำนวนผู้สูงอายุ จะเพิ่มขึ้นเป็น 14.9 ล้านคน หรือคิดเป็น 2 เท่าของประชากรสูงอายุในปี พ.ศ. 2552 และในปี พ.ศ. 2573 จะเพิ่มขึ้นเป็นประมาณ 17.8 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 25 (ประมาณ 1 ใน 4) ของประชากรไทยทั้งประเทศ (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2551) การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ในแต่ละประเทศเพิ่มจำนวนมากขึ้น เนื่องมาจากความเจริญทางเศรษฐกิจ ความก้าวหน้าทางสาธารณสุขภาวะโภชนาการการดูแลสุขภาพ ร่างกายที่ถูกต้อง (William & Sly, 1992) ล้วนเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้ประชากรคงจำนวนผู้สูงอายุ และเพิ่มจำนวนผู้สูงอายุรายใหม่ด้วยปรากฏการณ์ด้านโครงสร้างประชากรสูงอายุดังกล่าวนี้นี้ ประเทศไทยมีแนวโน้มเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุสมบูรณ์ (Aged society) โดยคาดการณ์ว่า ในปี 2571 ผู้มีอายุเกิน 60 ปี ร้อยละ 23.5 จึงเป็นปีที่ทำให้ประเทศไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ (ชมพูนุช พรหมภักดี, 2556)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้บัญญัติเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่นไว้เป็นการเฉพาะตั้งแต่มาตรา 281 ถึงมาตรา 290 เพื่อกระจายอำนาจให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น โดยมีสาระสำคัญสรุปได้ว่า รัฐต้องให้ความสำคัญเป็นอิสระแก่ท้องถิ่นตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น และส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการจัดทำบริการสาธารณะ และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ไข ปัญหาในพื้นที่รวมทั้งมีอำนาจหน้าที่โดยทั่วไปในการดูแลประชาชนในท้องถิ่น และได้บัญญัติ เกี่ยวกับการจัดสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุไว้ดังนี้คือ มาตรา 53 บุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์และไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพมีสิทธิได้รับสวัสดิการ สิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ อย่างสมศักดิ์ศรี และความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐ มาตรา 80 (1) โดยสรุปคือรัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านสังคม การสาธารณสุขการศึกษาและวัฒนธรรม ได้แก่ ค้ำครองและพัฒนาเด็ก และเยาวชน สนับสนุนการอบรมเลี้ยงดู และให้การศึกษาปฐมวัย ส่งเสริมความเสมอภาคของหญิงและชาย เสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของสถาบันครอบครัวและชุมชน รวมทั้งต้องสงเคราะห์และ จัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุผู้ยากไร้ผู้พิการหรือทุพพลภาพและผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและพึ่งพาตนเองได้

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นองค์กรที่ได้รับการถ่ายโอนภารกิจด้านการจัดบริการสาธารณะแก่ชุมชน รวมทั้งภารกิจเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการสังคมและการพัฒนาคุณภาพชีวิต ของเด็ก สตรีผู้สูงอายุและผู้ด้อยโอกาส ซึ่งพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 นั้น ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการจัดบริการสาธารณะไว้หลายด้าน โดยเฉพาะด้านการสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพ ชีวิตเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส ไว้ในหมวด 2 มาตรา 16(10) ให้เทศบาล เมืองพัทยาและ องค์การบริหารส่วนตำบล ให้การสังคมสงเคราะห์และพัฒนาคุณภาพชีวิต เด็ก สตรี คนชราและ ผู้ด้อยโอกาส และมาตรา 17(27) ให้องค์การบริหารส่วนจังหวัด มีอำนาจหน้าที่ในการสังคมสงเคราะห์ และพัฒนาคุณภาพชีวิตเช่นเดียวกับเทศบาล เมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจและหน้าที่ ในการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประชาชน ในท้องถิ่นของตนเองตามพระราชบัญญัติฯ (นันทวัฒน์ บรมานันท์, 2552) จึงได้กำหนดให้จัดทำแผนปฏิบัติการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2543 โดยให้มีการถ่ายโอนภารกิจให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแผนดังกล่าวกำหนดให้มีการถ่ายโอน ภารกิจด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิต และเรื่องการส่งเสริมอาชีพให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วยการสังคมสงเคราะห์และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส การนันทนาการ การส่งเสริมกีฬาหรือการจัดให้มีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ การศึกษาทั้งในและนอกระบบ รวมถึงการสาธารณสุข เช่น การรักษาพยาบาลการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อ เป็นต้น ซึ่งจะเห็นว่าในปัจจุบันการจัดบริการสาธารณะในด้านสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์ ได้มีการดำเนินการถ่ายโอนอำนาจหน้าที่ งบประมาณ และบุคลากรบางส่วนจากส่วนกลาง และ ส่วนภูมิภาคไปให้ส่วนท้องถิ่นดำเนินการ (นันทวัฒน์ บรมานันท์, 2552)

การจัดระบบสวัสดิการสังคมซึ่งเกี่ยวข้องกับการป้องกัน แก้ไขปัญหา การพัฒนาและการส่งเสริมความมั่นคงทางสังคม เพื่อตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐานของประชาชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี และพึ่งตนเองได้อย่างทั่วถึงเหมาะสม ทำอย่างไรที่จะส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีศักยภาพได้มีโอกาสประกอบอาชีพ โดยใช้ความรู้

ความสามารถของตนหรือได้มีโอกาสในการทำประโยชน์ให้กับสังคม และครอบครัว พร้อมทั้งได้ตระหนักถึงคุณค่าของผู้สูงอายุในฐานะบุคคลที่มีประโยชน์ต่อสังคมและส่งเสริมให้คงคุณค่าไว้ ให้นานที่สุด ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 ที่กล่าวว่า “ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มิใช่บุคคลด้อยโอกาสหรือเป็นภาระต่อสังคมและถึงแม้ผู้สูงอายุจำนวนหนึ่ง จะประสบความทุกข์ยาก และต้องการการเกื้อกูลจากสังคมและรัฐแต่ก็เป็นเพียงบางช่วงเวลา ของวัยสูงอายุเท่านั้น” และผู้สูงอายุที่มีคุณค่า และศักยภาพสมควรได้รับการส่งเสริมและสนับสนุน ให้มีส่วนร่วมเป็นประโยชน์ต่อสังคม (วิพรรณ ประจวบเหมาะ, 2552)

จากข้อมูลข้างต้นพบว่าประชากรผู้สูงอายุที่มีจำนวนเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น เทศบาลซึ่งนับว่าเป็นหน่วยงานที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดและมีบทบาทในการจัดสวัสดิการสังคมให้แก่ผู้สูงอายุในพื้นที่ให้ตรงกับปัญหาและความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่แท้จริง ถ้าหากเทศบาลซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการให้บริการและจัดสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุ ยังขาดนโยบายและแผนงานที่ชัดเจน และมีข้อจำกัดของงบประมาณและทรัพยากร รวมทั้งบุคลากรในหน่วยงานที่ยังขาดความรู้ ความเข้าใจในการปฏิบัติงาน ก็ไม่สามารถพัฒนางานด้านการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุได้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อการจัดสวัสดิการสังคมของเทศบาลตำบลท่าม่วง เพื่อที่จะนำผลสรุปที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้เป็นแนวทางเพื่อพัฒนาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อการจัดสวัสดิการสังคมของเทศบาลตำบลท่าม่วง อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อการจัดสวัสดิการสังคมของเทศบาลตำบลท่าม่วง อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ทั้งชายและหญิงที่มีรายชื่อในทะเบียนบ้านในเขตเทศบาลตำบลท่าม่วง จำนวน 1,963 คน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 332 คน โดยการสุ่มตัวอย่างง่าย โดยใช้สูตรของ Taro Yamane (ศิริรัตน์ ชุณหคล้าย, 2546)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจที่มีต่อการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลท่าม่วง อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี มีลักษณะเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามปลายปิดและปลายเปิด ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและตรวจสอบคุณภาพ ตามขั้นตอน ดังนี้ 1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีวรรณกรรมและผลการศึกษาที่เกี่ยวข้องจากงานวิจัยต่าง ๆ 2. กำหนดโครงสร้างเนื้อหาแบบสอบถามตามกรอบแนวคิด 3. สร้างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิด 4. นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วเสนอให้อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ตรวจสอบ ความเข้าใจและการใช้ภาษาที่

ถูกต้องเพื่อปรับปรุงแก้ไข 5. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มประชากรที่ศึกษาจำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบข้อบกพร่องและหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) ก่อนนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ซึ่งทำการแจกแบบสอบถามจำนวน 332 ชุด กับผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลท่าม่วง โดยชี้แจงขั้นตอนและรายละเอียดที่ละข้อคำถามตามแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถามโดยประกอบด้วยข้อมูลเชิง ประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนวิเคราะห์โดยสถิติเชิงบรรยายด้วยการใช้ค่าความถี่ และค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 ข้อมูลความพึงพอใจที่มีต่อการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลท่าม่วง อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 6 ด้าน เป็นแบบตรวจคำตอบ (Check List) มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบ ของลิเคิร์ต (Likert, 1932) ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open-Ended Questionnaire) ให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open-Ended Questionnaire) ให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลท่าม่วง อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี เพื่อให้การจัดสวัสดิการสังคมตอบสนองได้ตรงกับความต้องการของผู้สูงอายุในพื้นที่ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยการแจกแจงหาค่าความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความพึงพอใจที่มีต่อการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลท่าม่วง อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี ดังนี้ 1. หาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของคะแนน จากการตอบแบบสอบถาม 2. แปลความหมายของค่าเฉลี่ย โดยยึดหลักเกณฑ์ประเมินค่าของ Best (1981)

เกณฑ์การแปลความหมาย

4.50 - 5.00	หมายถึง	ความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด
3.50 - 4.49	หมายถึง	ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก
2.50 - 3.49	หมายถึง	ความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง
1.50 - 2.49	หมายถึง	ความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย
1.00 - 1.49	หมายถึง	ความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 วิเคราะห์เปรียบเทียบความพึงพอใจที่มีต่อการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุกับปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล กรณี 2 กลุ่มใช้สถิติทดสอบที (t-Test) และกรณี 3 กลุ่มใช้สถิติทดสอบเอฟ (F-Test) โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) และเมื่อทราบความแตกต่าง ของความแปรปรวน

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทำการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ย รายคู่ด้วยวิธีการ LSD (Least Significant Difference)

ตอนที่ 4 สรุปข้อมูลจากแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นเพิ่มเติมและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลท่าม่วง อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุได้ตรงกับความต้องการที่มีต่อการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลท่าม่วง อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรีต่อไป

ผลการวิจัย

1) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อการจัดสวัสดิการสังคมของเทศบาลตำบลท่าม่วง อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี มีองค์ประกอบ 6 ด้าน ได้แก่ ด้านสุขภาพอนามัย ด้านรายได้ ด้านที่พักอาศัย ด้านนันทนาการ ด้านความมั่นคงทางสังคม ครอบครัวผู้ดูแลและการคุ้มครอง และ ด้านการสร้างบริการและเครือข่ายเกื้อหนุน ผู้วิจัยวิเคราะห์และนำเสนอในรูปของค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความพึงพอใจที่มีต่อการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ โดยภาพรวม

ความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อการสวัสดิการสังคม	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านสุขภาพอนามัย	4.60	0.53	มากที่สุด
2. ด้านรายได้	4.48	0.65	มาก
3. ด้านที่พักอาศัย	4.36	0.61	มาก
4. ด้านนันทนาการ	4.23	0.77	มาก
5. ด้านความมั่นคงทางสังคม ครอบครัวผู้ดูแลและการคุ้มครอง	4.46	0.49	มาก
6. ด้านการสร้างบริการและเครือข่ายเกื้อหนุน	4.46	0.41	มาก
รวม	4.43	0.27	มาก

จากตาราง1 พบว่า ความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อการจัดสวัสดิการสังคมของเทศบาลตำบลท่าม่วง อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.43$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากและมากที่สุด โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านสุขภาพอนามัย มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$) รองลงมา ด้านรายได้ ($\bar{X} = 4.48$) ด้านการสร้างบริการและเครือข่ายเกื้อหนุน ($\bar{X} = 4.46$) ด้านความมั่นคงทางสังคม ครอบครัวผู้ดูแลและการคุ้มครอง ($\bar{X} = 4.46$) ด้านที่พักอาศัย ($\bar{X} = 4.36$) และด้านนันทนาการ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 4.23$) ตามลำดับ

2) ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อการสวัสดิการสังคม ดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจที่มีต่อการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลท่าม่วง อำเภوتاม่วง จังหวัดกาญจนบุรี ที่มีเพศต่างกัน

ความความพึงพอใจที่มีต่อการสวัสดิการสังคม ของผู้สูงอายุ	ชาย		หญิง		t	P
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD		
1. ด้านสุขภาพอนามัย	4.69	0.47	4.51	0.55	3.196	0.02
2. ด้านรายได้	4.68	0.57	4.30	0.67	5.596	0.00**
3. ด้านที่พักอาศัย	4.60	0.53	4.14	0.60	7.340	0.00**
4. ด้านนันทนาการ	3.99	0.75	4.45	0.70	-5.838	0.00**
5. ด้านความมั่นคงทางสังคม ครอบครัวผู้ดูแล และการคุ้มครอง	4.45	0.37	4.47	0.57	-.497	0.62
6. ด้านการสร้างบริการและเครือข่ายเกื้อหนุน	4.52	0.39	4.41	0.41	2.351	0.19
รวม	4.49	0.24	4.38	0.27	3.680	0.00**

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจที่มีต่อการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลท่าม่วง อำเภوتاม่วง จังหวัดกาญจนบุรี จำแนกตามเพศ พบว่าในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านสุขภาพอนามัย ด้านรายได้ ด้านที่พักอาศัย และด้านนันทนาการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ส่วนด้านความมั่นคงทางสังคม ครอบครัวผู้ดูแลและการคุ้มครอง และด้านการสร้างบริการและเครือข่ายเกื้อหนุน ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจที่มีต่อการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลท่าม่วง อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี จำแนกตามอายุ

การสวัสดิการสังคม	แหล่งความแปรปรวน	SS	Df	MS	F	Sig
1. ด้านสุขภาพอนามัย	ระหว่างกลุ่ม	8.172	3	2.724	10.736	0.00**
	ภายในกลุ่ม	83.225	328	0.254		
	รวม	91.397	331			
2. ด้านรายได้	ระหว่างกลุ่ม	10.380	3	3.460	8.663	0.00**
	ภายในกลุ่ม	131.005	328	0.399		
	รวม	141.386	331			
3. ด้านที่พักอาศัย	ระหว่างกลุ่ม	13.177	3	4.392	12.894	0.00**
	ภายในกลุ่ม	111.734	328	0.341		
	รวม	124.911	331			
4. ด้านนันทนาการ	ระหว่างกลุ่ม	7.251	3	2.417	4.239	0.00**
	ภายในกลุ่ม	187.031	328	0.570		
	รวม	194.282	331			
5. ด้านความมั่นคงทางสังคม ครอบครัวผู้ดูแลและการคุ้มครอง	ระหว่างกลุ่ม	0.644	3	0.215	0.895	0.44
	ภายในกลุ่ม	78.659	328	0.240		
	รวม	79.303	331			
6. ด้านการสร้างบริการและเครือข่ายเกื้อหนุน	ระหว่างกลุ่ม	4.886	3	1.629	10.729	0.00**
	ภายในกลุ่ม	49.795	328	0.152		
	รวม	54.682	331			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	1.852	3	0.617	9.372	0.00**
	ภายในกลุ่ม	21.606	328	0.066		
	รวม	23.458	331			

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 3 พบว่า อายุต่างกัน ผลการเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจที่มีต่อการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลท่าม่วง อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี ทั้ง 6 ด้าน พบว่า ค่า sig. ในแต่ละด้านน้อยกว่านัยสำคัญ 0.05 แสดงว่า อายุที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อความพึงพอใจที่มีต่อการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลท่าม่วง อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี ทั้ง 6 ด้าน โดยภาพรวมแตกต่างกันเมื่อจำแนกรายด้าน พบว่า อายุที่ต่างกันมีความพึงพอใจที่มีต่อการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุของเทศบาล

ตำบลท่าม่วง อำเภوتاม่วง จังหวัดกาญจนบุรี ในด้านสุขภาพอนามัย ด้านรายได้ ด้านที่พักอาศัย ด้านนันทนาการ และด้านการสร้างบริการและเครือข่ายเกื้อหนุน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 0.01

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจที่มีต่อการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลท่าม่วง อำเภوتاม่วง จังหวัดกาญจนบุรี จำแนกตามระดับการศึกษา

การสวัสดิการสังคม	แหล่งความแปรปรวน	SS	Df	MS	F	Sig
1. ด้านสุขภาพอนามัย	ระหว่างกลุ่ม	10.468	5	2.094	8.433	0.00**
	ภายในกลุ่ม	80.929	326	0.248		
	รวม	91.397	331			
2. ด้านรายได้	ระหว่างกลุ่ม	16.553	5	3.311	8.646	0.00**
	ภายในกลุ่ม	124.833	326	0.383		
	รวม	141.386	331			
3. ด้านที่พักอาศัย	ระหว่างกลุ่ม	19.776	5	3.955	12.264	0.00**
	ภายในกลุ่ม	105.135	326	0.322		
	รวม	124.911	331			
4. ด้านนันทนาการ	ระหว่างกลุ่ม	23.755	5	4.751	9.083	0.00**
	ภายในกลุ่ม	170.527	326	0.523		
	รวม	194.282	331			
5. ด้านความมั่นคงทางสังคม ครอบครัวผู้ดูแลและการคุ้มครอง	ระหว่างกลุ่ม	1.327	5	0.265	1.109	0.35
	ภายในกลุ่ม	77.976	326	0.239		
	รวม	79.303	331			
6. ด้านการสร้างบริการและเครือข่ายเกื้อหนุน	ระหว่างกลุ่ม	5.003	5	1.001	6.567	0.00**
	ภายในกลุ่ม	49.678	326	0.152		
	รวม	54.682	331			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	2.164	5	0.433	6.628	0.00**
	ภายในกลุ่ม	21.294	326	0.065		
	รวม	23.458	331			

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4 พบว่า ระดับการศึกษาต่างกัน ผลการเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจที่มีต่อการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลท่าม่วง อำเภوتاม่วง จังหวัดกาญจนบุรี ทั้ง 6 ด้าน พบว่าค่า sig. ในแต่ละด้านน้อยกว่านัยสำคัญ 0.05 แสดงว่า ระดับการศึกษาที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อความพึงพอใจที่

มีต่อการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลท่าม่วง อำเภوتاม่วง จังหวัดกาญจนบุรี ทั้ง 6 ด้าน โดยภาพรวมแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อจำแนกรายด้าน พบว่า ระดับการศึกษาที่ต่างกันมีความพึงพอใจที่มีต่อการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลท่าม่วง อำเภوتاม่วง จังหวัดกาญจนบุรี ในด้านสุขภาพอนามัย ด้านรายได้ ด้านที่พักอาศัย ด้านนันทนาการ และด้านการสร้างบริการและเครือข่าย เกื้อหนุน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 0.01

ตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจที่มีต่อการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลท่าม่วง อำเภوتاม่วง จังหวัดกาญจนบุรี จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

การสวัสดิการสังคม	แหล่งความแปรปรวน	SS	Df	MS	F	Sig
1. ด้านสุขภาพอนามัย	ระหว่างกลุ่ม	13.698	3	4.566	19.276	0.00**
	ภายในกลุ่ม	77.699	328	0.237		
	รวม	91.397	331			
2. ด้านรายได้	ระหว่างกลุ่ม	13.730	3	4.577	11.759	0.00**
	ภายในกลุ่ม	127.656	328	0.389		
	รวม	141.386	331			
3. ด้านที่พักอาศัย	ระหว่างกลุ่ม	14.218	3	4.739	14.044	0.00**
	ภายในกลุ่ม	110.692	328	0.337		
	รวม	124.911	331			
4. ด้านนันทนาการ	ระหว่างกลุ่ม	8.014	3	2.671	4.704	0.00**
	ภายในกลุ่ม	186.268	328	0.568		
	รวม	194.282	331			
5. ด้านความมั่นคงทางสังคม ครอบครัวผู้ดูแลและการคุ้มครอง	ระหว่างกลุ่ม	0.616	3	0.205	0.855	0.46
	ภายในกลุ่ม	78.687	328	0.240		
	รวม	79.303	331			
6. ด้านการสร้างบริการและเครือข่ายเกื้อหนุน	ระหว่างกลุ่ม	6.123	3	2.041	13.787	0.00**
	ภายในกลุ่ม	48.559	328	0.148		
	รวม	54.682	331			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	3.266	3	1.089	17.685	0.00**
	ภายในกลุ่ม	20.192	328	0.062		
	รวม	23.458	331			

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 5 พบว่า รายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน ผลการเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจที่มีต่อการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลท่าม่วง อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี ทั้ง 6 ด้าน พบว่า ค่า sig. ในแต่ละด้านน้อยกว่านัยสำคัญ 0.05 แสดงว่า รายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อความพึงพอใจที่มีต่อการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลท่าม่วง อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี ทั้ง 6 ด้าน โดยภาพรวมแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อจำแนกรายด้าน พบว่า รายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่ต่างกันมีความพึงพอใจที่มีต่อการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลท่าม่วง อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี ในด้านสุขภาพอนามัย ด้านรายได้ ด้านที่พักอาศัย ด้านนันทนาการ และด้านการสร้างบริการ และเครือข่ายเกื้อหนุน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 0.01

อภิปรายผลการวิจัย

ความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อการจัดสวัสดิการสังคมเทศบาลตำบลท่าม่วง อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี ตามความคิดเห็นของผู้สูงอายุอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าการบริหารจัดการสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุของเทศบาลมีความเหมาะสม และเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

1. ความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อการจัดสวัสดิการสังคมเทศบาลตำบลท่าม่วง อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี ตามความคิดเห็นของผู้สูงอายุ โดยภาพรวม ผู้สูงอายุมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากและมากที่สุด โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านสุขภาพอนามัยอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ด้านรายได้ ด้านการสร้างบริการและเครือข่ายเกื้อหนุน ด้านความมั่นคงทางสังคม ครอบครัวผู้ดูแลและการคุ้มครอง ด้านที่พักอาศัย และด้านนันทนาการ ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของบุษยา พาสุกี (2560) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารจัดการงานสวัสดิการของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองอโยธยา อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาลอยู่ในระดับสูง รองลงมา ได้แก่ ด้านความมั่นคงทางสังคม ครอบครัว ผู้ดูแล และการคุ้มครอง ด้านการสร้างบริการและเครือข่ายการเกื้อหนุน ด้านที่อยู่อาศัย ด้านรายได้ และด้านนันทนาการ ตามลำดับ และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูภัทรปัญญาคุณ (เวียง แซ่ฮ้อย) (2561) ได้ศึกษาความต้องการได้รับสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลหัวไทร อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลหัวไทร อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช มีระดับความต้องการได้รับสวัสดิการสังคม โดยรวมทั้ง 7 ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย พบว่า ด้านความมั่นคงทางสังคม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ได้แก่ ด้านสุขภาพอนามัย ด้านการศึกษา ด้านนันทนาการ ด้านบริการสังคม และด้านการมีงานทำและการมีรายได้ ส่วนสวัสดิการสังคม และด้านที่อยู่อาศัย มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2. ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อการจัดสวัสดิการสังคมของเทศบาลตำบลท่าม่วง อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี ตามความคิดเห็นของผู้สูงอายุ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้สูงอายุ พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ และรายได้ ต่างกัน มีความพึงพอใจที่มีต่อการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลท่าม่วง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัย

ของพิชชาภา มณีวัฒน์ (2558) ศึกษาเรื่องความต้องการสวัสดิการของผู้สูงอายุในเขตเทศบาล ตำบลบ้านด่าน อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว พบว่า ผลการเปรียบเทียบความต้องการของผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลตำบลบ้านด่าน อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่าผู้สูงอายุที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพหลัก สถานภาพการสมรส รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ที่พักอาศัยต่างกัน มีความต้องการสวัสดิการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของชูศักดิ์ ต้นวงศ์เลิศ (2556) ได้ศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอดำรงวิทยะ จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจต่อการจัดสวัสดิการสังคม ตามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุที่มีรายได้ต่อเดือน จำนวนบุตร และผู้ช่วยเหลือดูแล ต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการจัดสวัสดิการสังคม โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนผู้สูงอายุที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพการสมรส และสภาวะสุขภาพ ต่างกัน มีความพึงพอใจไม่แตกต่างกัน สำหรับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง พบว่า เจ้าหน้าที่ที่มีเพศ การศึกษา และตำแหน่งหน้าที่ต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการจัดสวัสดิการสังคมแก่ ผู้สูงอายุ โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนเจ้าหน้าที่ที่มีอายุ รายได้ต่อเดือน และสถานที่ปฏิบัติงานต่างกัน มีความพึงพอใจ ไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการนำนโยบายด้านสวัสดิการสังคมมาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ผู้สูงอายุมากที่สุดในทุก ๆ ด้าน เช่น การรับบริการบ้านฉุกเฉิน การรับบริการกองทุนส่งเสริมสวัสดิการผู้สูงอายุ (เบี้ยยังชีพ) การรับบริการการลดค่ารักษาพยาบาล การรับบริการการลดค่าโดยสารเดินทาง การรับบริการจากศูนย์บริการคนทางสังคมผู้สูงอายุการรับบริการการบริการเคลื่อนที่ออกเยี่ยมเยียนตามบ้าน และการรับบริการรับการรักษาจากสถานอนามัยประจำหมู่บ้าน เป็นต้น

2. ควรสนับสนุนและส่งเสริมให้ครอบครัวมีบทบาทในการดูแล ผู้สูงอายุนอกจากนี้รัฐบาลและองค์กรเอกชนควรจัดให้มีมาตรการหรือบริการในการสนับสนุน ครอบครัวที่เลี้ยงดูผู้สูงอายุโดยเฉพาะครอบครัวที่มีรายได้ต่ำ

3. ควรส่งเสริมสนับสนุน กระตุ้นให้มีการรวมกลุ่มผู้สูงอายุ และจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุ ในชุมชน เพื่อสะดวกในการช่วยเหลือผู้สูงอายุในด้านต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเรื่องความพึงพอใจที่มีต่อการจัดสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุของ เทศบาลอื่น ๆ ของจังหวัดกาญจนบุรี

2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบความพึงพอใจที่มีต่อการจัดสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุ ของเทศบาลต่าง ๆ ของจังหวัดกาญจนบุรี หรือเปรียบเทียบ ระหว่างจังหวัดต่าง ๆ ในภาคเดียวกัน

3. ควรมีการศึกษาประสิทธิภาพการดำเนินงานด้านการจัดสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุ โดยใช้ระเบียบวิจัยเชิงคุณภาพ

เอกสารอ้างอิง

- ชมพูนุท พรหมภักดี. (2556). *การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของประเทศไทย*. สืบค้นเมื่อ 19 ธันวาคม 2563, จาก http://library.senate.go.th/document/Ext6078/6078440_0002.PDF
- ชูศักดิ์ ตันวงศ์เลิศ. (2556). *ความพึงพอใจต่อการจัดสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี* (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- นันทวัฒน์ บรมานันท์. (2552). *ปกครองส่วนท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดือนตุลาคม.
- บุษยา พาสุกี. (2560). *การบริหารจัดการงานสวัสดิการของผู้สูงอายุในเขตเทศบาล เมืองอโยธยา อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา* (การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- พระครูภัทรปัญญาคุณ (เวียง แซ่ฮ่วย). (2561). *ความต้องการได้รับสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลหัวไทร อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต). สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พิชชาภา มณีวัฒน์. (2558). *ความต้องการสวัสดิการของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลบ้านด่าน อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว* (การศึกษาปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). สาขาวิชาการบริหารทั่วไป. วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. (2551). *รายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ.2550*. กรุงเทพฯ: บริษัททีคิวพีจำกัด.
- วิพรรณ ประจวบเหมาะ. (2552). *การทบทวนและสังเคราะห์องค์ความรู้ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2545-2550*. กรุงเทพฯ: ทีคิวพี จำกัด.
- ศิริรัตน์ ชุมหกล้าย. (2546). *ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับรัฐประศาสนศาสตร์*. กรุงเทพฯ: บริษัท ออฟเซ็กเพรส จำกัด.

ความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรสำนักงานที่ดินกรุงเทพมหานคร
Corporate Engagement of Personnel, Land Office, Bangkok

โมรยา วิเศษศรี¹, สโรชนี ศิริวัฒนา² และวรพล เพ็ชรภูผา³
Moraya Wisetsri¹, Srochinee Siri Wattana² and Voraphon Phechpupa³
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา^{1,2,3}
Suan Sunandha Rajabhat University^{1,2,3}
Email: morayawi@gmail.com¹

Received: May 20, 2021

Revised: June 19, 2021

Accepted: June 30, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรสำนักงานที่ดินกรุงเทพมหานคร และ 2) เพื่อศึกษาความแตกต่างความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรสำนักงานที่ดินกรุงเทพมหานคร ตามลักษณะส่วนบุคคล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เจ้าหน้าที่สำนักงานที่ดินกรุงเทพมหานคร จำนวน 244 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าทีและการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรสำนักงานที่ดินกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.44$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ความเต็มใจที่จะใช้ความพยายามอย่างเต็มความสามารถเพื่อประโยชน์ขององค์กร รองลงมาคือ ความต้องการที่จะคงอยู่เป็นสมาชิกขององค์กรต่อไป ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ความเชื่อมั่นในการยอมรับ เป้าหมาย และค่านิยมขององค์กร ตามลำดับ 2) ผลการศึกษาความแตกต่างของความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรสำนักงานที่ดินกรุงเทพมหานคร ในภาพรวม ตามคุณลักษณะด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ และระยะเวลาในการปฏิบัติงาน พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ข้อเสนอแนะ ผู้บังคับบัญชาควรส่งเสริมให้บุคคลมีความจงรักภักดีต่อองค์กร เช่น เปิดโอกาสให้พนักงานมีโอกาสพัฒนาความรู้ ความสามารถ ส่งเสริมให้มีการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน การให้ความสำคัญกับค่าตอบแทน สวัสดิการและความมั่นคงในงาน เพื่อประโยชน์ที่มีแก่องค์กรสูงสุด

คำสำคัญ: ผูกพันต่อองค์กร, บุคลากร, สำนักงานที่ดิน

Abstract

The objectives of this research are 1) to study the level of organizational commitment of the Bangkok Land Office personnel and 2) to study differentiate the organizational commitment of the Bangkok Land Office personnel. According to personal characteristics. The sample group used in this research was 244 Bangkok Land Office officials using questionnaires as a tool to collect information. The statistics used in data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation. T-value test and analysis One-way variance. The research findings were as follows: 1) organizational commitment of personnel, Land Office, Bangkok. Overall, it was at a high level ($\bar{X} = 4.44$) when considering each aspect. It was found that the area with the highest average was the willingness to make the most of the effort in the benefit of the organization, followed by the desire to remain a member of the organization. The aspect with the least average was the confidence in accepting the goals and values of the organization, respectively. The study of status and duration of the work showed a statistically significant difference at the .05 level. Suggestions: executives should encourage individuals to be loyal to the organization, such as giving employees the opportunity to develop knowledge, ability, and training to increase productivity, importance of compensation, welfare and career path for the highest benefits to the organization.

Keywords: Corporate Engagement, Personnel, Land Office

บทนำ

ความผูกพันต่อองค์กร เป็นสิ่งสำคัญที่จะนำองค์กรไปสู่เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากเป็นแรงผลักดันให้บุคลากรเต็มใจที่จะปฏิบัติงานอย่างทุ่มเทกำลังกายและกำลังใจเสมือนเป็นเจ้าขององค์กร ซึ่งแสดงว่าบุคลากรนั้นมีความคาดหวังที่จะใช้ความพยายามเพื่อประโยชน์ขององค์กร และมีความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะดำรงรักษาการเป็นสมาชิกขององค์กร ความผูกพันต่อองค์กรยังสร้างความสัมพันธ์เหนียวแน่น มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวของสมาชิก แม้สภาพแวดล้อมภายนอกมากกระทบ จะไม่สามารถทำให้ความผูกพันต่อองค์กรเปลี่ยนแปลงได้ ไม่ว่าองค์กรจะมีโครงสร้างแบบไหน หากต้องการรักษาบุคลากรให้อยู่กับองค์กรนาน ๆ จำเป็นต้องมีการบำรุงรักษาและส่งเสริมทรัพยากรมนุษย์ หรือบุคลากรให้ผูกพันต่อองค์กรอันจะก่อให้เกิดสัมพันธภาพระหว่างองค์กรกับบุคลากร การสร้างความผูกพันต่อองค์กรเป็นหนทางหนึ่งในการดำรงรักษาบุคลากรที่มีค่าขององค์กรไว้ โดยทำให้บุคลากรที่อยู่ในองค์กรมีความรู้สึกและจิตใจที่อยากอยู่กับองค์กรด้วยความเต็มใจ รวมไปถึงบุคลากรจะปฏิบัติหน้าที่ให้กับองค์กรอย่างเต็มความสามารถ ซึ่งจะเกิดประโยชน์กับทั้ง 2 ฝ่าย ถ้าองค์กรประกอบด้วยบุคลากรที่เพียงพอ มีความรู้ ความสามารถและการจัดการที่ดีแล้ว โอกาสที่งานจะได้รับผลสำเร็จย่อมมีมากและถ้าบุคลากรมีความผูกพันต่อองค์กรแล้ว ในการปฏิบัติงานในองค์กรก็จะทำอย่างเต็มความสามารถ การที่ทำให้

บุคลากรมีความรู้สึกว่าได้เข้าไปมีส่วนร่วมเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร และพยายามทำให้เป้าหมายของตนเองสอดคล้องกัน สิ่งเหล่านี้สามารถแสดงถึงความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากร (นันทนา ผ่องแผ้ว, 2554)

ปัจจัยความผูกพันต่อองค์กรเป็นการแสดงออกที่มากกว่าความจงรักภักดีที่เกิดขึ้นตามปกติ เพราะจะเป็นความสัมพันธ์ ที่แนบแน่นและผลักดันให้บุคลากรเต็มใจ อุทิศตนเองเพื่อการสร้างสรรค์ให้องค์กรอยู่ในสภาพที่ดีขึ้น แต่ในทางตรงกันข้ามหากองค์กรไม่สามารถตอบสนองความต้องการของบุคลากร ไม่สร้างสิ่งที่ดึงดูดใจหรือสร้างความผูกพันกับบุคลากร ระดับความผูกพันของบุคลากรที่มีต่อองค์กรย่อมลดน้อยลง ผลที่ตามมาคือ บุคลากรขาดความตั้งใจในการทำงาน หลีกเลียงความรับผิดชอบ ปฏิเสธที่จะทำการริเริ่มใด ๆ มีปริมาณงานลดลง ขาดความจริงใจให้กับองค์กร และมักหาโอกาสเปลี่ยนแปลงงานใหม่เมื่อคิดว่า องค์กรดีกว่า (สมคนเญ เกษมสำราญ, 2551)

สำหรับในการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ภายในองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ “ความผูกพันในงานของบุคลากร” ถือเป็นแนวทางหนึ่งที่ทำให้มีความสำคัญกับการจัดการทรัพยากรมนุษย์ในเชิงรุก เนื่องจากเป็นตัวแปรสำคัญที่สุด ที่บอกถึงความแตกต่างระหว่างการคงอยู่หรือลาออกจากองค์กรและบ่งชี้ถึงควมมีประสิทธิภาพขององค์กร ซึ่งสามารถสะท้อนออกมาในรูปแบบของพฤติกรรมของบุคลากรที่มีต่อองค์กร เช่น หากบุคลากรคนใดมีความผูกพันต่อองค์กรสูงจะมีความตั้งใจ และเสียสละทุ่มเทให้กับงานมากกว่าคนที่มีความผูกพันต่อองค์กรต่ำ โดยมีข้อค้นพบว่า ความผูกพันของบุคลากรต่อองค์กรทำให้บุคลากรมีความพึงพอใจในงาน เกิดความเข้าใจอันดี ยอมรับเป้าหมายค่านิยม เกิดขวัญกำลังใจ เต็มใจที่จะทำงาน อยากจะอุทิศสละเวลาทั้งร่างกายแรงใจให้กับองค์กร และมีความผูกพันต่อองค์กรที่สังกัดอยู่ บุคลากรซึ่งมีความผูกพันอย่างสูง จึงมักมีความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะยังคงอยู่กับองค์กรต่อไป เพื่อทำงานให้องค์กรบรรลุเป้าหมาย (อิทธิ มลลลลลลลล, 2555) นอกจากนี้ Steers and Porter (1991, อ้างถึงใน มาลินี ดันติเสนีย์พงศ์, 2557) ยังได้เสนอถึงประโยชน์ของความผูกพันต่อองค์กร (Organizational Commitment) ไว้ว่าความผูกพันต่อองค์กรเป็นสิ่งที่ยึดให้บุคลากรมีความต้องการที่จะคงไว้ซึ่งการเป็นสมาชิกขององค์กร ไม่ต้องการที่จะลาออกจากองค์กร บุคลากรที่มีความผูกพันต่อองค์กรมีแนวโน้มที่จะจงรักภักดีและปรารถนาที่จะทำงานกับองค์กรตลอดไป อย่างไรก็ตามหากบุคลากรไม่มีความผูกพันต่อองค์กรจะมีพฤติกรรมที่แสดงถึงการขาดแรงจูงใจที่จะมาทำงาน ก่อให้เกิดปัญหาการขาดงาน การมาทำงาน ไม่ตรงต่อเวลา ไม่มีความพยายามในการทำงาน มีทัศนคติที่ไม่ดีต่องาน เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน มีความแตกแยกกับเพื่อนร่วมงานซึ่งนำไปสู่ภาวะความขัดแย้งและเป็นผลให้องค์กรล้มเหลวในที่สุด ดังนั้นการรักษาบุคลากรที่มีประสิทธิภาพให้อยู่ด้วยการสร้างความยึดมั่นผูกพันต่อองค์กรนั้น จึงถือเป็นภารกิจสำคัญที่ผู้บริหาร และผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องตระหนักและวางแผนให้บุคลากรนั้นทำหน้าที่เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กรให้เดินหน้าไปได้อย่างยั่งยืน ดังนั้นการศึกษาความผูกพันต่อองค์กร (Organizational Commitment) จึงเป็นสิ่งที่ผู้บริหาร นักวิชาการควรให้ความสนใจ ด้วยเหตุผลที่สำคัญคือ ความผูกพันต่อองค์กรมีความสัมพันธ์อย่างสูงต่อการเข้าออกงานของบุคลากรในองค์กร โดยเชื่อมั่นว่าจะสามารถทำนายการเข้าออกงานของบุคลากรในองค์กรได้ หากองค์กรสามารถสนับสนุนปลูกฝังความผูกพันของบุคลากรที่มีต่อองค์กรให้อยู่ในระดับสูง จะสามารถเพิ่มความปรารถนาที่จะทำให้บุคลากรเป็นสมาชิกขององค์กรตลอดไป

จากสภาพดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรสำนักงานที่ดิน กรุงเทพมหานคร เพื่อหาคำตอบว่าบุคลากรที่ปฏิบัติงานสำนักงานที่ดินกรุงเทพมหานคร มีความผูกพันต่อองค์กร มากน้อยเพียงใด พร้อมทั้งต้องการเปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรสำนักงานที่ดินกรุงเทพมหานคร จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล เนื่องจากยังไม่มีการศึกษามาก่อน อันจะนำมาเป็นแนวทางในการบำรุงรักษาบุคลากร เพื่อให้เกิดความรักและความผูกพันต่อองค์กร ให้พนักงานมีความมุ่งมั่นอย่างเต็มที่ในการทำงานเพื่อให้องค์กรมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และเพื่อเป็นการรักษาทรัพยากรที่มีค่าให้คงอยู่กับองค์กรตลอดไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรสำนักงานที่ดินกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาความแตกต่างความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรสำนักงานที่ดินกรุงเทพมหานคร ตามลักษณะส่วนบุคคล

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “ความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรสำนักงานที่ดินกรุงเทพมหานคร” เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Study) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้นผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการดำเนินการวิจัยมีดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เจ้าหน้าที่สำนักงานที่ดิน กรุงเทพมหานคร 16 สาขา จำนวน 625 คน (สำนักงานที่ดินกรุงเทพมหานคร, พฤศจิกายน 2563)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เจ้าหน้าที่สำนักงานที่ดินกรุงเทพมหานคร จำนวน 244 คน ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้การคำนวณของ ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) วิธีในการหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของ Taro Yamane (ศิริรัตน์ ชุณหคล้าย, 2546, หน้า 20-25) ที่ความคลาดเคลื่อน (e) 0.05

$$\text{สูตร } n = \frac{N}{1 + Ne^2 (0.05)^2}$$

เมื่อ n คือ จำนวนตัวอย่างหรือขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N คือ จำนวนหน่วยทั้งหมดหรือฐานประชากร

e² คือ ความน่าจะเป็นของความผิดพลาดที่ยอมให้เกิดขึ้นได้

$$n = \frac{625}{1 + (625 \times 0.05)^2} = 244$$

ดังนั้นขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เท่ากับ 244 ตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษาจากเอกสารที่มีอยู่แล้ว พร้อมทั้งได้ทำการปรับปรุงคำถามให้เหมาะสมกับสภาพองค์การและบุคลากรในองค์การ โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check List) เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ และระยะเวลาในการปฏิบัติงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรสำนักงานที่ดินกรุงเทพมหานคร เป็นข้อคำถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ตามวิธีการของ ลิเคิร์ต (Likert)

การแปลความหมายของคะแนน ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์สำหรับวัดระดับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรสำนักงานที่ดินกรุงเทพมหานคร โดยเอาค่าเฉลี่ย (Mean) ของคะแนน เป็นตัวชี้วัด โดยใช้เกณฑ์ของ Best (1981) ดังนี้

4.50 - 5.00	หมายถึง	มีความผูกพันต่อองค์กร อยู่ในระดับมากที่สุด
3.50 - 4.49	หมายถึง	มีความผูกพันต่อองค์กร อยู่ในระดับมาก
2.50 - 3.49	หมายถึง	มีความผูกพันต่อองค์กร อยู่ในระดับปานกลาง
1.50 - 2.49	หมายถึง	มีความผูกพันต่อองค์กร อยู่ในระดับน้อย
1.00 - 1.49	หมายถึง	มีความผูกพันต่อองค์กร อยู่ในระดับน้อยที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งมีสถิติ ดังนี้

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ (Percentage), ค่าเฉลี่ย (Mean), ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ

2.1 วิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามรายข้อกับคะแนนรวม (Item-total Correlation) ใช้ในการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation)

2.2 วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's-Coefficient)

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรสำนักงานที่ดินกรุงเทพมหานคร แตกต่างกันตามลักษณะส่วนบุคคล ผู้วิจัยใช้สถิติ t-test ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 กรณีที่ตัวแปรอิสระมี 2 กลุ่ม และใช้วิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ในกรณีที่ตัวแปรอิสระมีมากกว่า 2 กลุ่ม เมื่อพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe, s test)

ผลการวิจัย

1) ผลการวิเคราะห์ระดับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรสำนักงานที่ดินกรุงเทพมหานคร

ผลการวิเคราะห์ระดับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรสำนักงานที่ดินกรุงเทพมหานคร รายละเอียดดังตาราง 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรสำนักงานที่ดินกรุงเทพมหานคร โดยรวมและรายด้าน

ความผูกพันต่อองค์กร	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1. ความเชื่อมั่นในการยอมรับ เป้าหมาย และค่านิยมขององค์กร	4.41	0.40	มาก
2. ความเต็มใจที่จะใช้ความพยายามอย่างเต็มความสามารถเพื่อประโยชน์ขององค์กร	4.46	0.61	มาก
3. ความต้องการที่จะคงอยู่เป็นสมาชิกขององค์กรต่อไป	4.45	0.41	มาก
รวม	4.44	0.33	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรสำนักงานที่ดินกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.44$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความผูกพันต่อองค์กรในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ความเต็มใจที่จะใช้ความพยายามอย่างเต็มความสามารถเพื่อประโยชน์ขององค์กร ($\bar{X} = 4.46$) รองลงมา คือ ความต้องการที่จะคงอยู่เป็นสมาชิกขององค์กรต่อไป ($\bar{X} = 4.45$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ความเชื่อมั่นในการยอมรับ เป้าหมาย และค่านิยมขององค์กร ($\bar{X} = 4.41$) ตามลำดับ

1.1 ด้านความเชื่อมั่นในการยอมรับ เป้าหมาย และค่านิยมขององค์กร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.41$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อที่ 5 ปัญหาต่าง ๆ ขององค์กรคือ ปัญหาของท่าน ($\bar{X} = 4.61$) รองลงมา ข้อที่ 4 องค์กรนี้มีความหมายและความสำคัญสำหรับท่านมาก ($\bar{X} = 4.59$) มีความผูกพันต่อองค์กรในระดับมากที่สุด ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อที่ 2 ท่านมีความเข้าใจในนโยบายของหน่วยงานเป็นอย่างดี ($\bar{X} = 4.03$) มีความผูกพันต่อองค์กรในระดับมาก ตามลำดับ

1.2 ด้านความเต็มใจที่จะใช้ความพยายามอย่างเต็มความสามารถเพื่อประโยชน์ขององค์กร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.46$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อที่ 1 ท่านเข้าร่วมกิจกรรมของหน่วยงานด้วยความเต็มใจ ($\bar{X} = 4.61$) มีความผูกพันต่อองค์กรในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ข้อที่ 4 ท่านเต็มใจที่ทำงานล่วงเวลาให้กับองค์กรแม้ค่าตอบแทนที่ได้รับอาจจะไม่คุ้มค่าเหนื่อย ($\bar{X} = 4.49$) มีความผูกพันต่อองค์กรในระดับมาก ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อที่ 2 เมื่อได้รับมอบหมายให้ทำงานอย่างใดอย่างหนึ่ง ท่านจะทุ่มเทให้กับงานนั้นอย่างเต็มที่ ($\bar{X} = 4.34$) มีความผูกพันต่อองค์กรในระดับมาก ตามลำดับ

1.3 ด้านความต้องการที่จะคงอยู่เป็นสมาชิกขององค์กรต่อไป โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.45$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อที่ 3 ท่านยังคงอยู่กับองค์กรนี้ เพราะได้รับเงินเดือน ค่าตอบแทน สวัสดิการ และผลประโยชน์ที่เหมาะสม ($\bar{X} = 4.73$) มีความผูกพันต่อองค์กรในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ข้อที่ 2 ท่านยังอยู่กับองค์กรเพราะท่านมีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร ($\bar{X} = 4.59$) มีความผูกพันต่อองค์กรในระดับมากที่สุด ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อที่ 6 ท่านรู้สึกว่าการของของท่านสร้างความมั่นคงให้กับตัวท่าน ($\bar{X} = 4.34$) มีความผูกพันต่อองค์กรในระดับมาก ตามลำดับ

2) ผลการศึกษาความแตกต่างของระดับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรสำนักงานที่ดิน กรุงเทพมหานคร จำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคลสามารถสรุปผลได้ดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อศึกษาความแตกต่างของความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรสำนักงานที่ดิน กรุงเทพมหานคร จำแนกตามคุณลักษณะด้านเพศ

ความผูกพันต่อองค์กร	ชาย		หญิง		t	P
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD		
1. ความเชื่อมั่นในการยอมรับ เป้าหมาย และ ค่านิยมขององค์กร	4.40	0.39	4.42	0.45	-0.362	0.71
2. ความเต็มใจที่จะใช้ความพยายามอย่างเต็มความสามารถเพื่อประโยชน์ขององค์กร	4.60	0.52	4.07	0.65	6.531	0.00**
3. ความต้องการที่จะคงอยู่เป็นสมาชิกขององค์กรต่อไป	4.40	0.42	4.59	0.34	-3.521	0.01**
รวม	4.47	0.32	4.36	0.34	2.288	0.02*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00

จากตาราง 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาความแตกต่างของความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรสำนักงานที่ดินกรุงเทพมหานคร ตามคุณลักษณะด้านเพศ โดยใช้ค่า t-test ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 พบว่า ความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรสำนักงานที่ดินกรุงเทพมหานครในภาพรวม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.02 โดยเจ้าหน้าที่สำนักงานที่ดินเพศชาย มีความผูกพันต่อองค์กรสูงกว่าเพศหญิง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 1 ด้าน คือ ด้านความต้องการที่จะคงอยู่เป็นสมาชิกขององค์กรต่อไป โดยเจ้าหน้าที่สำนักงานที่ดินเพศชาย มีความผูกพันต่อองค์กรสูงกว่าเพศหญิง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00 จำนวน 1 ด้าน คือ ด้านความเต็มใจที่จะใช้ความพยายามอย่างเต็มความสามารถเพื่อประโยชน์ขององค์กร

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาความแตกต่างของความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรสำนักงานที่ดิน กรุงเทพมหานคร ตามลักษณะด้านอายุ

ความผูกพันต่อองค์กร	แหล่งความแปรปรวน	SS	Df	MS	F	Sig
1. ความเชื่อมั่นในการยอมรับ เป้าหมาย และค่านิยมขององค์กร	ระหว่างกลุ่ม	0.336	3	0.112	0.666	0.57
	ภายในกลุ่ม	40.352	240	0.168		
	รวม	40.688	243			
2. ความเต็มใจที่จะใช้ความพยายามอย่างเต็มความสามารถเพื่อประโยชน์ขององค์กร	ระหว่างกลุ่ม	22.574	3	7.525	26.422	0.00***
	ภายในกลุ่ม	68.349	240	0.285		
	รวม	90.923	243			
3. ความต้องการที่จะคงอยู่เป็นสมาชิกขององค์กรต่อไป	ระหว่างกลุ่ม	2.129	3	0.710	4.404	0.00***
	ภายในกลุ่ม	38.678	240	0.161		
	รวม	40.807	243			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	2.372	3	0.791	7.762	0.00***
	ภายในกลุ่ม	24.442	240	0.102		
	รวม	26.814	243			

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาความแตกต่างของความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรสำนักงานที่ดินกรุงเทพมหานคร ตามคุณลักษณะด้านอายุ โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 พบว่า ความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรสำนักงานที่ดินกรุงเทพมหานคร ในภาพรวม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00 เมื่อจำแนกรายด้าน พบว่า ด้านความเต็มใจที่จะใช้ความพยายามอย่างเต็มความสามารถเพื่อประโยชน์ขององค์กร และด้านความต้องการที่จะคงอยู่เป็นสมาชิกขององค์กรต่อไป มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาความแตกต่างของความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรสำนักงานที่ดิน กรุงเทพมหานคร ตามลักษณะด้านระดับการศึกษา

ความผูกพันต่อองค์กร	แหล่งความแปรปรวน	SS	Df	MS	F	Sig
1. ความเชื่อมั่นในการยอมรับ เป้าหมาย และค่านิยมขององค์กร	ระหว่างกลุ่ม	2.667	2	1.334	8.453	0.00***
	ภายในกลุ่ม	38.020	241	0.158		
	รวม	40.688	243			
2. ความเต็มใจที่จะใช้ความพยายามอย่างเต็มความสามารถเพื่อประโยชน์ขององค์กร	ระหว่างกลุ่ม	7.321	2	3.660	10.552	0.00***
	ภายในกลุ่ม	83.602	241	0.347		
	รวม	90.923	243			
3. ความต้องการที่จะคงอยู่เป็นสมาชิกขององค์กรต่อไป	ระหว่างกลุ่ม	1.278	2	0.639	3.896	0.02
	ภายในกลุ่ม	39.529	241	0.164		
	รวม	40.807	243			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	0.925	2	0.463	4.307	0.01**
	ภายในกลุ่ม	25.888	241	0.107		
	รวม	26.814	243			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาความแตกต่างของความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรสำนักงานที่ดินกรุงเทพมหานคร ตามคุณลักษณะด้านระดับการศึกษา โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 พบว่า ความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรสำนักงานที่ดินกรุงเทพมหานคร ในภาพรวม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อจำแนกรายด้าน พบว่าด้านความเชื่อมั่นในการยอมรับ เป้าหมาย และค่านิยมขององค์กร และด้านความเต็มใจที่จะใช้ความพยายามอย่างเต็มความสามารถเพื่อประโยชน์ขององค์กร มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00 ส่วนด้านความต้องการที่จะคงอยู่เป็นสมาชิกขององค์กรต่อไป มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .02

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาความแตกต่างของความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรสำนักงานที่ดิน กรุงเทพมหานคร ตามลักษณะด้านระยะเวลาในการปฏิบัติงาน

ความผูกพันต่อองค์กร	แหล่งความแปรปรวน	SS	Df	MS	F	Sig
1. ความเชื่อมั่นในการยอมรับ เป้าหมาย และค่านิยมขององค์กร	ระหว่างกลุ่ม	5.030	3	1.677	11.285	0.00***
	ภายในกลุ่ม	35.658	240	0.149		
	รวม	40.688	243			
2. ความเต็มใจที่จะใช้ความพยายามอย่างเต็มความสามารถเพื่อประโยชน์ขององค์กร	ระหว่างกลุ่ม	25.688	3	8.563	31.502	0.00***
	ภายในกลุ่ม	65.235	240	0.272		
	รวม	90.923	243			
3. ความต้องการที่จะคงอยู่เป็นสมาชิกขององค์กรต่อไป	ระหว่างกลุ่ม	2.069	3	0.690	4.273	0.00***
	ภายในกลุ่ม	38.738	240	0.161		
	รวม	40.807	243			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	2.122	3	0.707	6.876	0.00***
	ภายในกลุ่ม	24.692	240	0.103		
	รวม	26.814	243			

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00

จากตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาความแตกต่างของความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรสำนักงานที่ดินกรุงเทพมหานคร ตามคุณลักษณะด้านระยะเวลาในการปฏิบัติงาน โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 พบว่า ความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรสำนักงานที่ดินกรุงเทพมหานคร ทั้งในภาพรวม และรายด้านทุกด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00

อภิปรายผล

1) จากผลการวิจัย พบว่า ความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรสำนักงานที่ดินกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความผูกพันต่อองค์กรในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ความเต็มใจที่จะใช้ความพยายามอย่างเต็มความสามารถเพื่อประโยชน์ขององค์กร รองลงมา คือ ความต้องการที่จะคงอยู่เป็นสมาชิกขององค์กรต่อไป ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ความเชื่อมั่นในการยอมรับ เป้าหมาย และค่านิยมขององค์กร

1.1 ด้านความเชื่อมั่นในการยอมรับ เป้าหมาย และค่านิยมขององค์กร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ปัญหาต่าง ๆ ขององค์กรคือปัญหาของท่าน รองลงมา องค์กรนี้มีความหมายและความสำคัญสำหรับท่านมาก มีความผูกพันต่อองค์กรในระดับมากที่สุด ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ท่านมีความเข้าใจในนโยบายของหน่วยงานเป็นอย่างดี มีความผูกพันต่อองค์กรในระดับมาก ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชาติ จักรารายณ์ (2558) ได้ทำการวิจัยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความผูกพันของบุคลากร มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า ความผูกพันของบุคลากร มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรสูงที่สุด โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ความเชื่อมั่นอย่างแรงกล้าในการยอมรับเป้าหมายและยอมรับค่านิยมขององค์กร รองลงมา คือ ความเต็มใจที่จะทุ่มเท ความพยายาม อย่างมาก เพื่อประโยชน์ขององค์กร และความปรารถนาอย่างแรงกล้าในการคงซึ่งการเป็นสมาชิก ในองค์กร ตามลำดับ และสอดคล้องกับงานวิจัยของกิตติยา อินทรอุดม (2556) การศึกษาเรื่อง "ความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรเทศบาลเมืองบ้านสวน อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี" ผลการศึกษาพบว่า บุคลากรเทศบาลเมืองบ้านสวนมีความผูกพันต่อองค์กรในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้ง 3 คน โดยมีความผูกพันในด้านความเชื่อมั่นอย่างแรงกล้าในการยอมรับในเป้าหมายและค่านิยมขององค์กรมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามอย่างมากเพื่อประโยชน์ขององค์กร และด้านความต้องการดำรงความเป็นสมาชิกขององค์กรต่อไปตามลำดับ

1.2 ด้านความเต็มใจที่จะใช้ความพยายามอย่างเต็มความสามารถเพื่อประโยชน์ขององค์กร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ท่านเข้าร่วมกิจกรรมของหน่วยงานด้วยความเต็มใจ มีความผูกพันต่อองค์กรในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ท่านเต็มใจที่ทำงานล่วงเวลาให้กับองค์กรแม้ค่าตอบแทนที่ได้รับอาจจะไม่คุ้มค่าเหนื่อย มีความผูกพันต่อองค์กรในระดับมาก ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ เมื่อได้รับมอบหมายให้ทำงานอย่างใดอย่างหนึ่ง ท่านจะทุ่มเทให้กับงานนั้นอย่างเต็มที่ มีความผูกพันต่อองค์กรในระดับมาก ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรชต ผ่องพันธ์ (2560) ได้ศึกษาเรื่องความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการตำรวจสังกัดสถานีตำรวจภูธรท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับของความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการตำรวจ สังกัดสถานีตำรวจภูธรท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ กองบัญชาการตำรวจภูธรภาค 1 พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความเต็มใจที่จะใช้ความพยายามอย่างเต็มกำลังความสามารถ เพื่อประโยชน์ขององค์กร รองลงมาคือ ด้านความต้องการที่จะอยู่เป็นสมาชิกขององค์กรต่อไป และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านความเชื่อมั่นและยอมรับในเป้าหมายและค่านิยมขององค์กร ตามลำดับ และสอดคล้องกับงานวิจัยของราตรี ชินหัวดง (2559) ได้ศึกษาเรื่องความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรสำนักงานที่ดินสาขาในจังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า ความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรสำนักงานที่ดินสาขา ในจังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมและรายด้าน มีความผูกพันต่อองค์กรในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านความเต็มใจ มีความผูกพันต่อองค์กรอยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านความต้องการที่จะคงอยู่เป็นสมาชิกขององค์กรต่อไป โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ท่านยังคงอยู่กับองค์กรนี้ เพราะได้รับเงินเดือน

ค่าตอบแทน สวัสดิการ และผลประโยชน์ที่เหมาะสม มีความผูกพันต่อองค์กรในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ท่านยังอยู่กับองค์กรเพราะท่านมีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร มีความผูกพันต่อองค์กรในระดับมากที่สุด ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ท่านรู้สึกว่าการของท่านสร้างความมั่นคงให้กับตัวท่าน มีความผูกพันต่อองค์กรในระดับมาก ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุพจน์ เทียมบโยธ (2563) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการตำรวจ สถานีตำรวจภูธรท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ จังหวัดสมุทรปราการ ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการตำรวจ สถานีตำรวจภูธรท่าอากาศยาน สุวรรณภูมิ จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านความภาคภูมิใจและรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร รองลงมาด้านความตั้งใจ และพร้อมที่จะใช้ความสามารถที่มีอยู่ ทำงานเพื่อองค์กรโดยรวม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านความจงรักภักดีต่อองค์กร

2) จากผลการวิจัย พบว่า ผลการศึกษาความแตกต่างของระดับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรสำนักงานที่ดินกรุงเทพมหานคร จำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคลด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ และระยะเวลาในการปฏิบัติงาน พบว่า ความผูกพันต่อองค์กร ในภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธีรวิทย์ ศรีอารียะจันทร์ (2558) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการ สำนักงานเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการสำนักงานเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ไม่มีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์กรส่วนสถานภาพสมรสมีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์กรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความเต็มใจกับองค์กร และด้านความจงรักภักดีมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน รองลงมา คือความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเปรียบเทียบลักษณะบุคคล มีความผูกพันต่อองค์กร และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุภกร นาสมบุรณ์ (2558) ได้ทำการวิจัยความผูกพันต่อองค์กรบริหารส่วนตำบลกรูคู อำเภอมือง จังหวัดนครพนม ผลการวิจัยพบว่า ระดับความผูกพันต่อองค์กรบริหารส่วนตำบลกรูคู อำเภอมือง จังหวัดนครพนม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านความภูมิใจ ด้านความเต็มใจ ด้านความเชื่อมั่น ด้านการมีส่วนร่วม ด้านความคงอยู่ และด้านความภักดี เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ระดับความผูกพันต่อองค์กรบริหารส่วนตำบลกรูคู มากที่สุด คือ ทำงานเต็มความสามารถที่มีเพื่อองค์กร และระดับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลกรูคู น้อยที่สุด คือ ยินดีปรับเปลี่ยนหน้าที่อื่นในการปฏิบัติงานเพื่อความเหมาะสม เปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์กรบริหารส่วนตำบลกรูคู อำเภอมือง จังหวัดนครพนม จำแนกตาม เพศ อายุ และประเภทของบุคลากร โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

1.1 หน่วยงานและผู้บังคับบัญชาควรกำหนดนโยบายการบริหารงานบุคคลให้มีความชัดเจนและปฏิบัติตาม นโยบายที่กำหนดไว้ โดยให้อยู่บนพื้นฐานของความเป็นธรรม การบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ถือเป็นปัจจัย

สำคัญในการส่งเสริมให้บุคคลมีความจงรักภักดีต่อองค์กร เช่น เปิดโอกาสให้พนักงานมีโอกาสพัฒนาความรู้ความสามารถ ส่งเสริมให้มีการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน

1.2 ควรสนับสนุนและส่งเสริมให้บุคลากรภาคภูมิใจ มีค่านิยมที่ดีต่อองค์กร และรู้สึกว่าคุณค่าของตนเองมีความสำคัญต่อองค์กร รวมทั้งพร้อมที่จะทุ่มเท กำลังกายและใจในการปฏิบัติงานอย่างเต็มกำลังความสามารถและก่อให้เกิดความผูกพันต่อองค์กรในระยะยาวและยั่งยืนต่อไป

1.3 องค์กรควรทำให้พนักงานรู้สึกถึงความมั่นคง เช่น มีหลักประกันความมั่นคงว่าจะได้รับการทำงานตลอดไปหรือมีบำเหน็จเมื่อออกจากงาน องค์กรควรให้ความสนใจในสวัสดิการและผลประโยชน์อื่น ๆ ให้เพียงพอต่อการครองชีพของพนักงานเมื่อมีอายุงานที่มากขึ้น

1.4 เมื่อได้รับมอบหมายงานจากผู้บังคับบัญชา พนักงานควรตั้งใจ ทุ่มเทความสามารถ ในการทำงาน ให้บรรลุผลสำเร็จ โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ ความก้าวหน้าขององค์กรเป็นหลัก

1.5 ควรที่จะส่งเสริมและทำให้บุคลากรรู้สึกรักองค์กร และกระตุ้นให้บุคลากรมีความรู้สึกพร้อมเสมอที่จะทำทุกอย่าง เพื่อความเจริญรุ่งเรืองขององค์กร เป็นส่วนหนึ่งขององค์กร ไม่อยากจะลาออกจากองค์กรที่ทำงานอยู่

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการศึกษาความผูกพันต่อองค์กรของสำนักงานที่ดินในจังหวัดอื่นๆ และในพื้นที่ใกล้เคียงกัน เพื่อเปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่สำนักงานที่ดินในแต่ละจังหวัด อันจะนำผลการวิจัยมาเสริมสร้างความผูกพันต่อองค์กรให้ประสบผลสัมฤทธิ์ต่อไป

2.2 ควรศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของสำนักงานที่ดินกรุงเทพมหานคร เช่น รายได้สวัสดิการ แรงจูงใจในการทำงาน วัฒนธรรมองค์กร ภาวะผู้นำของผู้บริหาร การบริหารแบบมีส่วนร่วม เพื่อเป็นแนวทางในการเพิ่มความผูกพันต่อองค์กรให้กับเจ้าหน้าที่สำนักงานที่ดิน

เอกสารอ้างอิง

- กิตติยา อินทรอุดม. (2556). *ความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรเทศบาลเมืองบ้านสวน อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี* (ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ชาตรี จักรณารายณ์. (2558). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความผูกพันองค์กรของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*. วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (สาขารัฐประศาสนศาสตร์). มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ธีรวิทย์ ศรีอารียะจันทร์. (2558). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการ สำนักงานเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร* (ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). สาขาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นันทนา ผ่องแผ้ว. (2554). *ความผูกพันต่อองค์กร: ศึกษากรณีข้าราชการวิทยาลัยพยาบาล เกื้อการุณย์* (ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). สาขาการบริหารทั่วไป. มหาวิทยาลัยบูรพา.

- รชต ผ่องพันธ์. (2560). ความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการตำรวจสังกัดสถานีตำรวจภูธรท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ (การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏไยลองกรณ
ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- ราตรี ชินหัตถ. (2559). ความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรสำนักงานที่ดินสาขาในจังหวัดนครราชสีมา (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- ศุภกร นาสมบูรณ์. (2558). ความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลกุสุ อําเภอเมือง จังหวัดนครพนม (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). สาขารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สมคนย์ เกษมสาราญ. (2551). ความผูกพันต่อองค์กรของเจ้าหน้าที่เทศบาลบางละมุงจังหวัดชลบุรี. (ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุพจน์ เทียมปโยธร. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการตำรวจสถานีตำรวจภูธรท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ จังหวัดสมุทรปราการ (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏไยลองกรณ.
- อิทธิ มงคลลาภกิจ. (2555). ปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันของพนักงานเครือวสันต์สตูดิโอ (การค้นคว้าแบบอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- Steers, R. M., & Porter, L. W. (Eds.). (1991). *Motivation and Work Behaviour*. (5th ed.). New York: McGraw-Hill.
- Yamane, T. (1973). *Statistic: An Introductory Analysis*. (3rd ed.). New York: Harper and Row.

การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่
อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม
Using Good Governance in Administration of the Sub-District Administration
Organization in the Area of Muang Samut Songkhram district,
Samut Songkhram Province

สำเนียง มณีฉาย¹, ชุตติภา ทะสะภาค² และณัฐณภรณ์ เอกนราจินดาวัฒน์³
Samneang Maneeshine¹, Chutipapha Tasapak² and Natnaporn Aeknarajindawat³
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา^{1,2,3}
Suan Sunandha Rajabhat University^{1,2,3}
Email: touch_life@outlook.co.th³

Received: May 10, 2021

Revised: June 18, 2021

Accepted: June 29, 2021

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม และ 2) เปรียบเทียบระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหาร บุคลากร และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 472 คน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 216 คน เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบความแตกต่างโดยใช้สถิติแบบ t - test, F - Test และทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่

ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ ด้านหลักคุณธรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักความรับผิดชอบ ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักความคุ้มค่า และด้านหลักความโปร่งใส ตามลำดับ 2) การเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่าในภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความโปร่งใส และด้านหลักการมีส่วนร่วม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ส่วนด้านหลักความรับผิดชอบ และด้านหลักความคุ้มค่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

คำสำคัญ: หลักธรรมาภิบาล, การบริหารงาน, องค์การบริหารส่วนตำบล

Abstract

This research article aimed to 1) study the level of administration according to the principles of good governance of the sub-district administrative organization in the area of Muang Samut Songkhram district. Samut Songkhram Province and 2) compare the level of administration according to the principles of good governance of the sub-district administrative organization in the area of Muang Samut Songkhram district Samut Songkhram Province The population used in this research was personnel administrators and members of the sub-district administrative organization council in the area of Muang Samut Songkhram district. Samut Songkhram province, total 4 7 2 people. The sample 216 people were quantitative research. The tool was a questionnaire. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation. The difference test was done by using t-test, F-Test, and testing the difference of mean on a pair.

The research results were found that: 1) Administration according to good governance principles of the sub-district administrative organization in the area of Muang Samut Songkhram district Samut Songkhram Province Overall, it is at a high level. When considering each side Found at high level in all aspects in descending order: moral There was the second highest average, followed by the participation principle. Responsibility Rule of law Value And the main aspect of transparency, respectively. 2) The results of the comparison of the administration according to the principles of good governance of the sub-district administrative organization in the area of Muang Samut Songkhram district Samut Songkhram Province Personal characteristics differing in gender, age, education level. And the average monthly income was found that in the overall picture there was no significant difference at 0.05 when considering each aspect. Rule of law Moral The main aspect of transparency and the principles of participation There was no significant difference at 0.05. And the main aspect the difference was statistically significant at 0.05.

Keywords: Good Governance, Administration, Subdistrict Administrative Organization

บทนำ

ในปี พ.ศ. 2540 ประเทศไทยได้เผชิญกับวิกฤตทางเศรษฐกิจอย่างหนัก ส่งผลให้เกิดกระแส ความสนใจ การปฏิรูปในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการปฏิรูประบบราชการ การปรับบทบาทภาครัฐ รวมถึงการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น โดยเฉพาะเมื่อทรัพยากรที่มีอยู่ มีจำนวนจำกัด อีกทั้งกระแสโลกาภิวัตน์ส่งผลให้ประชาธิปไตยแบบเสรีนิยมกลายเป็นเครื่องมือให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีอำนาจเงิน สามารถเข้ามามีบทบาท อันจะนำไปสู่การปกครองที่ไม่เป็นธรรม เต็มไปด้วยการคอร์รัปชันเป็นปัญหา สะสมและทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ (สงวน คำรส, 2551) ดังนั้นการใช้จ่ายงบประมาณ และการดูแลทรัพยากรท้องถิ่น ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน ในหน่วยงานราชการ

การเมือง และระดับท้องถิ่น จึงกลายเป็นประเด็นที่ผู้คนต่างให้ความสนใจ ต่อมาประเทศไทยมีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ปีพุทธศักราช 2550 ซึ่งมีลักษณะเด่น ที่เป็นคุณประโยชน์ต่อประเทศชาติและประชาชน อันจะนำไปสู่แนวทางการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล โดยได้วางหลักประกันด้านการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพ ของประชาชนไว้อย่างครอบคลุมในทุก ๆ ด้าน

นอกจากนี้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 ยังให้ความสำคัญกับการสร้าง ภูมิคุ้มกัน ในมิติต่าง ๆ ให้แก่ ปังเจกบุคคล ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศ โดยใช้แนวคิด และทิศทางการพัฒนาประเทศสู่ความยั่งยืน โดยการสร้างความเป็นธรรมในสังคม ให้ความสำคัญกับการ สร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม ให้ทุกคนในสังคมไทยสามารถเข้าถึงบริการทางสังคมที่มีคุณภาพ มีโอกาสเข้าถึงทรัพยากรและโครงสร้างพื้นฐานในการสร้างอาชีพและรายได้ที่มั่นคง สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมอย่างเสมอภาค และสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีศักดิ์ศรี ภายใต้ระบบบริหารจัดการภาครัฐที่โปร่งใส ยึดประโยชน์ส่วนรวม และเปิดโอกาสการมีส่วนร่วมของประชาชน ทุกภาคส่วนในกระบวนการพัฒนาประเทศ ควบคู่ไปกับการเสริมสร้างระบบธรรมาภิบาล และความสมานฉันท์ในทุกภาคส่วนและทุกระดับ เป็นฐานการพัฒนาประเทศที่มั่นคงและสมดุล มุ่งสู่การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขและเป็นธรรม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ สังคมแห่งชาติ, 2555) และในปัจจุบันแนวความคิดเรื่องธรรมาภิบาลได้มีบทบาทอย่างมาก ต่อหน่วยงานภายในประเทศทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ในส่วนของภาครัฐนั้นในระยะหลายปีที่ผ่านมา รัฐบาลได้พยายามปรับตัวเข้าสู่หลักธรรมาภิบาลอย่างเห็นได้ชัด เช่นการก่อตั้งองค์การบริหาร ส่วนตำบลเพื่อกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น การปรับลดขนาดหน่วยราชการ การปรับปรุงระบบราชการ ให้มีคุณภาพมีการบริการที่ประทับใจไม่แพ้องค์กรเอกชน ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ กับภาคเอกชน (สงวน คำรส, 2551)

องค์การบริหารส่วนตำบลจะสามารถบริหารจัดการตามอำนาจหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลนั้น สิ่งที่ต้องคำนึงถึงก็คือ การยึดหลักการบริหารจัดการบ้านเมืองและสังคมที่ดีหรือเรียกว่าหลักธรรมาภิบาล โดยยึดหลักนิติธรรม และคุณธรรม มีความโปร่งใส มีความรับผิดชอบ บริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีอย่างจำกัดอย่างคุ้มค่า มีประสิทธิภาพ เปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นและองค์กรที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมกับการบริหารส่วนตำบล โดยการกำกับดูแล และสนับสนุนการบริหารงาน องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ตั้งอยู่ในชนบทเป็นส่วนใหญ่ มีจำนวนมากครอบคลุมพื้นที่เกือบทุกตำบลหมู่บ้าน หากองค์การบริหารส่วนตำบลมีความเข้มแข็ง สามารถบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถให้บริหารสาธารณะได้ อย่างครอบคลุมก็จะส่งผลให้ประชาชนในท้องถิ่นหรือในชนบท ซึ่งเป็นประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศได้รับการดูแลเอาใจใส่พัฒนาแก้ไข บรรเทาปัญหาต่าง ๆ อย่างทันท่วงที อันจะนำไปสู่ความอยู่ดี มีสุขของประชาชนทั้งประเทศ และนำไปสู่ความกินดีมีสุขของประชาชนทั้งประเทศ และทางตรงกันข้ามหากองค์การบริหารส่วนตำบลบริหารงานบกพร่องขาดประสิทธิภาพก็จะเกิดความเสียหายแก่บ้านเมืองและเทศชาติอย่างใหญ่หลวง

จากปัญหาและสาเหตุดังกล่าวข้างต้น ดังนั้นผู้วิจัยมีความตระหนักและมองเห็นความสำคัญในการที่ผู้บริหาร บุคลากรและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลจะร่วมกันนำเอาหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้เพื่อนำไปสู่การเป็นหน่วยงานราชการยุคใหม่ ที่มีลักษณะของธรรมาภิบาลซึ่งจะเป็นรากฐาน ในการต้านภัยการทุจริตคอร์รัปชัน ซึ่งกำลังแผ่ขยายลงสู่ชุมชนในวงกว้างและยังเป็นการวางรากฐาน สังคมประชาธิปไตยในอนาคต ทั้งนี้เพราะการ

สร้างสังคมประชาธิปไตยต้องเริ่มต้นที่ชุมชนและประชาชนในชุมชน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม เพื่อเป็นแนวทางการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล ตามหลักธรรมาภิบาล ซึ่งจะ เป็นประโยชน์ต่อองค์การบริหารส่วนตำบลที่นำแนวทางไปปรับใช้ในการปฏิบัติงานขององค์การให้นำไปสู่การเป็น หน่วยงานราชการยุคใหม่ที่มีหลักธรรมาภิบาลเป็นรากฐาน ในการป้องกันการทุจริต คอร์รัปชันที่กำลังแผ่ขยายสู่ ท้องถิ่นในวงกว้างอยู่ในขณะนี้ เป็นการสร้างความโปร่งใสและเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมคิด ร่วมแก้ไข ปัญหาต่าง ๆ อย่างสร้างสรรค์เพื่อประโยชน์ของท้องถิ่นอย่างยั่งยืนและเป็นรูปธรรมให้ได้มากที่สุด รวมทั้ง วางรากฐานของสังคมประชาธิปไตยที่ดีต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม จำแนกตาม เพศ อายุ การศึกษา และตำแหน่ง

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม” เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้นผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้บริหาร บุคลากร และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 9 แห่ง ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลบางขันแตก องค์การบริหารส่วนตำบลลาดใหญ่ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านปรก องค์การบริหารส่วนตำบลบางแก้ว องค์การบริหารส่วนตำบลท้ายหาด องค์การบริหารส่วนตำบลแหลมใหญ่ องค์การบริหารส่วนตำบลคลองเขิน องค์การบริหารส่วนตำบลคลองโคน และองค์การบริหารส่วนตำบลนางตะเคียน แบ่งเป็นบุคลากร 310 คน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล 162 คน รวมเป็นจำนวน 472 คน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 216 คน โดยการสุ่มตัวอย่างง่าย (Simple Random Sampling) วิธีในการหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของ Taro Yamane (ศิริรัตน์ ชุณหคล้าย, 2546)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลจากแนวคิด ทฤษฎี เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและเอกสารที่มีอยู่แล้ว เพื่อนำข้อมูลส่วนดังกล่าวนี้มาสร้างเป็นแบบสอบถาม พร้อมทั้งได้ทำการปรับปรุงคำถามให้เหมาะสม โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่ง มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม ผู้วิจัยได้นำหลักพื้นฐานของการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี 6 ประการ ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 มาเป็นข้อคำถาม ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ของลิเคิร์ต (Likert)

การเก็บรวบรวมข้อมูล การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น 216 ชุด เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเท่ากับจำนวนกลุ่มตัวอย่าง โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. แจกแบบสอบถามและชี้แจงพร้อมอธิบายวิธีการตอบแบบสอบถามอย่างถูกต้องให้ผู้ตอบแบบสอบถามทราบ รวมถึงชี้แจงให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้
2. เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามด้วยตนเองทั้งหมดในเดือนมกราคม - มีนาคม 2564
3. นำแบบสอบถามมาตรวจสอบความถูกต้องและนับจำนวนให้เท่ากับจำนวนกลุ่มตัวอย่าง กรณีแบบสอบถามไม่ครบถ้วนหรือไม่สมบูรณ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามใหม่อีกครั้ง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วน
4. นำแบบสอบถามที่ได้ไปวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์สถานภาพส่วนบุคคล โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) และหาร้อยละ (Percentage)
2. การวิเคราะห์การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม ใช้ค่าสถิติ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) โดยมีเกณฑ์กำหนดระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ตามแนวคิดของ เบสท์ Best (1981) ดังนี้
คะแนนเฉลี่ย 4.50 - 5.00 หมายถึง มีการบริการงานตามหลักธรรมาภิบาลมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย 3.50 - 4.49 หมายถึง มีการบริการงานตามหลักธรรมาภิบาลมาก
คะแนนเฉลี่ย 2.50 - 3.49 หมายถึง มีการบริการงานตามหลักธรรมาภิบาลปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 1.50 - 2.49 หมายถึง มีการบริการงานตามหลักธรรมาภิบาลน้อย
คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.49 หมายถึง มีการบริการงานตามหลักธรรมาภิบาลน้อยที่สุด
3. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน ใช้สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การทดสอบ (t - test) และสถิติวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One - Way ANOVA) ในกรณีพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะนำไปเปรียบเทียบรายคู่โดยวิธีการ ของ LSD

ผลการวิจัย

- 1) การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม ในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.19$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านหลักคุณธรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.26$) รองลงมา ด้านหลักการมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 4.21$) ด้านหลักความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 4.20$) ด้านหลักนิติ

ธรรม ($\bar{X} = 4.16$) ด้านหลักความคุ้มค่า ($\bar{X} = 4.16$) และด้านหลักความโปร่งใส มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 4.15$) ตามลำดับ ตามตาราง

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม โดยภาพรวม

(n=216)

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล	ระดับคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1. ด้านหลักนิติธรรม	4.16	0.49	มาก
2. ด้านหลักคุณธรรม	4.26	0.60	มาก
3. ด้านหลักความโปร่งใส	4.15	0.69	มาก
4. ด้านหลักการมีส่วนร่วม	4.21	0.46	มาก
5. ด้านหลักความรับผิดชอบ	4.20	0.56	มาก
6. ด้านหลักความคุ้มค่า	4.16	0.54	มาก
รวม	4.19	0.28	มาก

2) เปรียบเทียบระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม จำแนกตาม เพศ อายุ การศึกษา และตำแหน่ง สรุปได้ ดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม จำแนกตามเพศ

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล	ชาย		หญิง		t	sig
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD		
1. ด้านหลักนิติธรรม	4.18	0.50	4.15	0.49	.374	0.68
2. ด้านหลักคุณธรรม	4.28	0.59	4.23	0.60	.568	0.86
3. ด้านหลักความโปร่งใส	4.16	0.66	4.15	0.72	.145	0.38
4. ด้านหลักการมีส่วนร่วม	4.04	0.45	4.35	0.42	-5.264	0.75
5. ด้านหลักความรับผิดชอบ	4.23	0.66	4.18	0.45	.545	0.00**
6. ด้านหลักความคุ้มค่า	4.12	0.62	4.20	0.45	-1.005	0.01*
รวม	4.17	0.29	4.21	0.27	-1.111	0.38

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม จำแนกตามเพศ พบว่า ในภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความโปร่งใส และด้านการมีส่วนร่วม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ส่วนด้านหลักความรับผิดชอบ และด้านหลักความคุ้มค่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม จำแนกตามอายุ

การบริหารงานตามหลัก ธรรมาภิบาล	แหล่งความ แปรปรวน	SS	Df	MS	F	Sig
1. ด้านหลักนิติธรรม	ระหว่างกลุ่ม	9.994	4	2.499	12.184**	0.00
	ภายในกลุ่ม	43.270	211	.205		
	รวม	53.264	215			
2. ด้านหลักคุณธรรม	ระหว่างกลุ่ม	.447	4	.112	.306	0.87
	ภายในกลุ่ม	76.864	211	.364		
	รวม	77.310	215			
3. ด้านหลักความโปร่งใส	ระหว่างกลุ่ม	.322	4	.080	.165	0.95
	ภายในกลุ่ม	102.859	211	.487		
	รวม	103.181	215			
4. ด้านหลักการมีส่วนร่วม	ระหว่างกลุ่ม	6.546	4	1.636	8.738**	0.00
	ภายในกลุ่ม	39.517	211	.187		
	รวม	46.063	215			
5. ด้านหลักความ รับผิดชอบต่อ	ระหว่างกลุ่ม	2.141	4	.535	1.731	0.14
	ภายในกลุ่ม	65.231	211	.309		
	รวม	67.372	215			
6. ด้านหลักความคุ้มค่า	ระหว่างกลุ่ม	1.066	4	.266	.904	0.46
	ภายในกลุ่ม	62.189	211	.295		
	รวม	63.255	215			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	.672	4	.168	2.078	0.08
	ภายในกลุ่ม	17.052	211	.081		
	รวม	17.723	215			

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม จำแนกตามอายุ ทั้ง 6 ด้าน พบว่า ค่า sig. ในแต่ละด้านน้อยกว่านัยสำคัญ 0.05 แสดงว่า อายุที่ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม ทั้ง 6 ด้าน ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อจำแนกรายด้าน พบว่า อายุที่ต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม ในด้านหลักนิติธรรม และด้านหลักการมีส่วนร่วม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 0.01 2.3. ระดับการศึกษา ผลการทดสอบสมมติฐานระหว่างระดับการศึกษากับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล โดยใช้สถิติ F-test พบว่า ในภาพรวมค่า Significant level มากกว่า 0.05 ซึ่งเท่ากับ 0.07 จึงปฏิเสธสมมติฐานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.00 จำนวน 2 ด้าน คือ ด้านหลักนิติธรรม และด้านหลักการมีส่วนร่วม

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม จำแนกตามระดับการศึกษา

การบริหารงานตามหลัก ธรรมาภิบาล	แหล่งความ แปรปรวน	SS	Df	MS	F	Sig
1. ด้านหลักนิติธรรม	ระหว่างกลุ่ม	7.724	4	1.931	8.947**	0.00
	ภายในกลุ่ม	45.541	211	.216		
	รวม	53.264	215			
2. ด้านหลักคุณธรรม	ระหว่างกลุ่ม	.984	4	.246	.680	0.60
	ภายในกลุ่ม	76.326	211	.362		
	รวม	77.310	215			
3. ด้านหลักความโปร่งใส	ระหว่างกลุ่ม	.339	4	.085	.174	0.95
	ภายในกลุ่ม	102.842	211	.487		
	รวม	103.181	215			
4. ด้านหลักการมีส่วนร่วม	ระหว่างกลุ่ม	6.564	4	1.641	8.765**	0.00
	ภายในกลุ่ม	39.500	211	.187		
	รวม	46.063	215			
5. ด้านหลักความ รับผิดชอบ	ระหว่างกลุ่ม	.805	4	.201	.638	0.63
	ภายในกลุ่ม	66.567	211	.315		
	รวม	67.372	215			

การบริหารงานตามหลัก ธรรมาภิบาล	แหล่งความ แปรปรวน	SS	Df	MS	F	Sig
6. ด้านหลักความคุ้มค่า	ระหว่างกลุ่ม	.500	4	.125	.421	0.79
	ภายในกลุ่ม	62.755	211	.297		
	รวม	63.255	215			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	.699	4	.175	2.167	0.07
	ภายในกลุ่ม	17.024	211	.081		
	รวม	17.723	215			

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม จำแนกตามระดับการศึกษา ทั้ง 6 ด้าน พบว่า ค่า sig. ในแต่ละด้านน้อยกว่านัยสำคัญ 0.05 แสดงว่า ระดับการศึกษาที่ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม ทั้ง 6 ด้าน ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อจำแนกรายด้าน พบว่า ระดับการศึกษาที่ต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม ในด้านหลักนิติธรรม และด้านหลักการมีส่วนร่วม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 0.01

ตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม จำแนกตามตำแหน่ง

การบริหารงานตามหลัก ธรรมาภิบาล	แหล่งความ แปรปรวน	SS	Df	MS	F	Sig
1. ด้านหลักนิติธรรม	ระหว่างกลุ่ม	1.301	2	.650	2.666	0.07
	ภายในกลุ่ม	51.964	213	.244		
	รวม	53.264	215			
2. ด้านหลักคุณธรรม	ระหว่างกลุ่ม	.052	2	.026	.071	0.93
	ภายในกลุ่ม	77.258	213	.363		
	รวม	77.310	215			
3. ด้านหลักความโปร่งใส	ระหว่างกลุ่ม	.291	2	.145	.301	0.74
	ภายในกลุ่ม	102.890	213	.483		
	รวม	103.181	215			

การบริหารงานตามหลัก ธรรมาภิบาล	แหล่งความ แปรปรวน	SS	Df	MS	F	Sig
4. ด้านหลักการมีส่วนร่วม	ระหว่างกลุ่ม	10.691	2	5.345	32.187**	0.00
	ภายในกลุ่ม	35.373	213	.166		
	รวม	46.063	215			
5. ด้านหลักความ รับผิดชอบ	ระหว่างกลุ่ม	.374	2	.187	.594	0.55
	ภายในกลุ่ม	66.998	213	.315		
	รวม	67.372	215			
6. ด้านหลักความคุ้มค่า	ระหว่างกลุ่ม	.537	2	.268	.911	0.40
	ภายในกลุ่ม	62.718	213	.294		
	รวม	63.255	215			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	.289	2	.144	1.765	0.17
	ภายในกลุ่ม	17.434	213	.082		
	รวม	17.723	215			

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม จำแนกตามตำแหน่ง ทั้ง 6 ด้าน พบว่า ค่า sig. ในแต่ละด้านน้อยกว่านัยสำคัญ 0.05 แสดงว่า ตำแหน่งที่ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม ทั้ง 6 ด้านในภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อจำแนกรายด้าน พบว่า ตำแหน่งที่ต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม ในด้านหลักการมีส่วนร่วม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 0.01

อภิปรายผล

1) การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม ในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักความรับผิดชอบต่อ ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักความคุ้มค่า และด้านหลักความโปร่งใส โดยมีประเด็นอภิปรายเพิ่มเติม ดังนี้

1.1) การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านหลักนิติธรรม ในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า มีการดำเนินการประสานงานกับหน่วยงานภายนอกเป็นไปตามลำดับขั้นตอน มีการสั่งการภายในหน่วยงานเป็นไปตามขั้นตอนการสั่งงาน การจัดทำข้อบัญญัติขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นไปตามระเบียบ มีการจัดสรรตำแหน่งการปฏิบัติงานตามโครงสร้างอำนาจหน้าที่ องค์การบริหารส่วนตำบลมีการรายงานผลการดำเนินงานประจำปีให้ประชาชนได้ทราบทุกปีงบประมาณ มีการจัดตั้งหน่วยงานภายในเป็นไปตามระเบียบข้อบังคับ และการใช้จ่ายงบประมาณเป็นไปตามกฎระเบียบและข้อบังคับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวีระ หาญกัน (2559) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านดง อำเภอมะนัง จังหวัดลำปาง ผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านดง อำเภอมะนัง จังหวัดลำปาง มีการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้เฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่นำมาใช้ที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 4 อันดับแรกได้แก่ การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงาน ด้านหลักนิติธรรม รองลงมา ได้แก่ ด้านการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานด้านหลักความรับผิดชอบ ด้านการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานด้านหลักความคุ้มค่า และด้านการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานด้านการมีส่วนร่วมตามลำดับ

1.2) การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านหลักคุณธรรม ในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า การสั่งการเป็นไปตามตำแหน่งหน้าที่ของงาน คุณธรรมในการบริหารจัดการ เช่น การเลื่อนขั้นเงินเดือน และการมอบหมายงาน ฯลฯ การดำเนินงานเรียงลำดับจากมากถึงความจำเป็นน้อย การจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปี ทุกพื้นที่ได้จัดสรรงบประมาณด้วยความเป็นธรรมและเหมาะสมกับพื้นที่ การติดต่อประสานงานเป็นไปอย่างเสมอภาค การจัดตั้งหน่วยงานภายในเป็นไปตามภารกิจและความจำเป็นและขยันหมั่นเพียรในการปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงผลประโยชน์สาธารณะ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวรรณฯ เฟื่องพวง (2563) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงคอไห อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงคอไห อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก และมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงคอไห ด้านหลักคุณธรรมมากที่สุด

1.3) การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านหลักความโปร่งใส ในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า องค์การบริหารส่วนตำบลได้ดำเนินการจัดซื้อ/จัดจ้างด้วยความโปร่งใสและมีการประกาศให้ประชาชนผู้สนใจได้ทราบโดยทั่วกัน องค์การบริหารส่วนตำบลมีการประกาศประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึงในการรายงานผลการดำเนินงานประจำปี องค์การบริหารส่วนตำบลมีการประกาศประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึงในการใช้จ่ายงบประมาณประจำปี องค์การบริหารส่วนตำบลมีการประกาศประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึงเมื่อมีการสั่งการในกรณีที่มีผลกระทบต่อประชาชน องค์การบริหารส่วนตำบลมีการประกาศประชาสัมพันธ์เมื่อมีการจัดตั้งหน่วยงานภายในขึ้นใหม่ และองค์การบริหารส่วนตำบลได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการที่มาจากผู้แทนประชาชนเข้าร่วมในการจัดซื้อ/จัดจ้าง

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวันเพ็ญ ร่ายเรือง (2557) การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเพชรบุรี ผลการวิจัยพบว่า ด้านหลักความโปร่งใส การเพิ่มช่องทางการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบลผ่านทางเว็บไซต์ ศูนย์ข้อมูลข่าวสาร เพื่อให้การติดต่อสื่อสารระหว่าง องค์การบริหารส่วนตำบลกับประชาชนมีประสิทธิภาพมากขึ้น ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลควรบริหารงาน ตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการบริหารงาน ควรกำหนดนโยบายและวางแผนดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มความโปร่งใส และยึดมั่นในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลต่อไป

1.4) การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านหลักการมีส่วนร่วม ในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า องค์การบริหารส่วนตำบลได้มีการจัดเวทีประชาคมเพื่อให้ประชาชนเสนอปัญหาความต้องการและการซักถามการดำเนินงานต่าง ๆ องค์การบริหารส่วนตำบลได้มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นภายในตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลได้มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมเสนอร่างข้อบัญญัติตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลมีการจัดสรรงบประมาณโดยรับฟังความคิดเห็นของผู้แทนชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลมีการอำนวยความสะดวกให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานต่าง ๆ องค์การบริหารส่วนตำบลได้มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมประชุมเพื่อเสนอความคิดเห็นหรือร่วมเป็นคณะกรรมการต่าง ๆ ในการทำกิจการที่เป็นประโยชน์กับประชาชน และองค์การบริหารส่วนตำบลมีการใช้กระบวนการตัดสินใจโดยใช้เสียงส่วนใหญ่ตัดสินปัญหาต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพุทธานุช ไชยมงคล (2560) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า ด้านหลักการมีส่วนร่วม การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การปรับปรุงแก้ไข และการประเมินผลการปฏิบัติงาน องค์การบริหารส่วนตำบลควรมีการปรับปรุง กฎ ระเบียบ ให้ทันสมัยเป็นปัจจุบันให้สอดคล้องกับสภาพการปฏิบัติงานในปัจจุบันและมีความชัดเจน ในการบังคับใช้ให้เด็ดขาดมากขึ้น

1.5) การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านหลักความรับผิดชอบ ในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า องค์การบริหารส่วนตำบลมีการรายงานผลการปฏิบัติงานตามเวลาที่กำหนด ผู้ปฏิบัติหน้าที่มีความตระหนักในการรับผิดชอบในหน้าที่ของตนและหน้าที่ต่อสังคม รวมทั้งพร้อมรับการตรวจสอบ ในองค์การบริหารส่วนตำบลมีการมอบหน้าที่รับผิดชอบงานเป็นรายบุคคลอย่างชัดเจน องค์การบริหารส่วนตำบลการกำหนดผู้รับผิดชอบในแผนการดำเนินงานแต่ละแผนงาน มีการควบคุมงบประมาณให้เป็นไปตามแผนการดำเนินงานที่องค์การบริหารส่วนตำบลกำหนด องค์การบริหารส่วนตำบลมีการจัดลำดับขั้นตอนการให้บริการอย่างเหมาะสมและรวดเร็ว และองค์การบริหารส่วนตำบลมีการอำนวยความสะดวกต่อผู้มารับบริการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของระวิพรรณ ตันจิยานนท์ (2558) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลหนองตำลึง อำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานภายในองค์กรอย่างจริงจัง สร้างจิตสำนึกให้บุคลากรทุกคนมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ตนได้รับมอบหมาย ผู้บริหารควรกำหนดนโยบาย มีแผนแม่บทอย่างชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร และสามารถนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นรูปธรรมได้ ควรเปิด

โอกาสให้บุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลได้มีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกัน การดำเนินงานต่าง ๆ มีความโปร่งใสตรวจสอบได้ พัฒนาบุคลากรให้สามารถใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และมีประสิทธิภาพสูงสุดต่อไป

1.6) การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม ด้านหลักความคุ้มค่า ในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า มีการประเมินความคุ้มค่าในการจัดตั้งหน่วยงานขึ้นใหม่ องค์การบริหารส่วนตำบลมีการลดขั้นตอนของการทำงานเพื่อความคุ้มค่า องค์การบริหารส่วนตำบลได้มีการจัดทำโครงการหรือกิจกรรมรณรงค์ให้มีความประหยัดและใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า องค์การบริหารส่วนตำบลได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการร่วมติดตามตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบล มีการมอบหมายงานและการมอบอำนาจหน้าที่เพื่อความรวดเร็วและความคุ้มค่า มีการรายงานการใช้ทรัพยากร ปัญหาอุปสรรคเพื่อประเมินความคุ้มค่าของงาน และมีการประเมินความคุ้มค่าในการปฏิบัติงานเป็นรายบุคคล มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนิภาพรรณ ผิวอ่อน (2559) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของ องค์การบริหารส่วนตำบล กุยเหนือ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ด้านหลักความคุ้มค่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ด้านหลักการมีส่วนร่วม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ด้านหลักความรับผิดชอบ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

2) ผลการเปรียบเทียบระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม ตามความคิดเห็นของของผู้บริหาร บุคลากร และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ตามคุณลักษณะส่วนบุคคลที่แตกต่างกันในเรื่องเพศ อายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่ง กับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความโปร่งใส และด้านหลักการมีส่วนร่วม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ส่วนด้านหลักความรับผิดชอบ และด้านหลักความคุ้มค่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกันกับงานวิจัยของวันทีนิภาพรรณ (2563) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง 2) การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคามที่มีเพศระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงานแตกต่างกัน มีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลไม่แตกต่างกัน ส่วนที่มีอายุแตกต่างกันมีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และซึ่งสอดคล้องกันกับงานวิจัยนิภาพรรณ ผิวอ่อน (2559) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลกุยเหนือ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการศึกษา พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลกุยเหนือ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยรวมและรายด้าน ทุกด้านไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ควรส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ การบริหารงานมากยิ่งขึ้น โดยควรจัดให้มีศูนย์เครือข่ายภาคประชาชนที่มีคณะกรรมการติดตามตรวจสอบการบริหารงานของเทศบาลอย่างถาวร เพื่อเข้ามามีส่วนร่วม ติดตาม ประเมินผลตรวจสอบการดำเนินงานของเทศบาลอย่างต่อเนื่องตลอดปี และดำเนินการสรุปเผยแพร่ต่อสาธารณชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาการบริหารงานขององค์กรในระดับประเทศรูปแบบอื่น ๆ เพื่อจะได้ทราบว่าการบริหารองค์กรในระดับประเทศมีรูปแบบการบริหารจัดการอย่างไร

เอกสารอ้างอิง

- สงวน คำรศ. (2551). *ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล ของเทศบาล ตำบลท่าวังผา อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน* (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2555). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555- 2559*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- วีระ หาญกัน. (2559). *การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านดง อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง* (วิทยานิพนธ์สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาประชาคมเมืองและชนบท). มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.
- วรรณา เฟื่องพวง. (2563). *การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงคอกไห อำเภอ ลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี* (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- วันเพ็ญ ร่ายเรือง. (2557). *การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัด เพชรบุรี* (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- พุทธานาศ ไชยมงค์. (2560). *การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม* (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ระวินทร์ตรา ตันจริยานนท์. (2558). *การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลหนองตำลึง อำเภอ พานทอง จังหวัดชลบุรี* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- นิภาพรรณ ผิวอ่อน. (2559). *การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของ องค์การบริหารส่วนตำบลกุยเหนือ อำเภอ กุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์* (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์.
- วันทีนิ ภูธรรมะ. (2563). *การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม* (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). สาขารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

นิภาพรรณ ผิวอ่อน. (2559). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของ องค์การบริหารส่วนตำบลกุยเหนือ อำเภอ
กุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์.

การจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาวะที่ดีของผู้สูงอายุ ตามหลักการสภาพแวดล้อม
สาธารณะที่ทุกคนเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้

Environment Management Contributed to Well-being of the Elderly
According to the Accessibility for All Act

ศุภวรรณ ทองแท้¹ และ ดำเกิง อัสวสุนทรานกุล²

Suphawan Thongtae¹ and Damkerng Aswasuntrangkul²

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา^{1,2}

Suan Sunandha Rajabhat University^{1,2}

Email: natnaporn.ae@ssru.ac.th¹

Received: May 14, 2021

Revised: June 29, 2021

Accepted: June 29, 2021

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาวะที่ดีของผู้สูงอายุ ตามหลักการสภาพแวดล้อมสาธารณะที่ทุกคนเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ (Accessibility for All Act) เพื่อรองรับสังคมสูงวัย โดยปัจจัยต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในอนาคต ทั้งการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคม การพัฒนาอย่างก้าวกระโดดของเทคโนโลยี สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป การเปลี่ยนแปลงของสังคมชนบทเข้าสู่สังคมเมือง และอัตราการเกิดทดแทนที่น้อยลง ย่อมส่งผลต่อการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรผู้สูงอายุในทุก ๆ ประเทศ ส่วนปัญหาที่จะตามมา คือ การที่ผู้สูงอายุไร้คนดูแล โรคอุบัติใหม่ที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพของผู้สูงอายุ สภาพสิ่งแวดล้อมที่ไม่เหมาะสมและปลอดภัยต่อการใช้ชีวิตประจำวัน จะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพจิตใจและร่างกายผู้สูงอายุ ดังนั้น การหาแนวทางเพื่อสร้างและพัฒนาสุขภาวะของผู้สูงอายุโดยการจัดการสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ โดยใช้แนวคิดการจัดการสภาพแวดล้อมสาธารณะที่ทุกคนเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้มาประยุกต์ใช้ในการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสม เป็นมาตรฐานในการจัดการสภาพแวดล้อมและออกแบบสิ่งก่อสร้างในที่อยู่อาศัยและพื้นที่สาธารณะ ซึ่งจะช่วยเพิ่มการเอื้อประโยชน์ต่อทุกคนทุกกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุ ผู้ด้อยโอกาสและผู้พิการ สามารถเข้าถึงและใช้สอยได้อย่างสะดวกและปลอดภัย ผลที่จะตามมา คือ สภาพจิตใจและสุขภาวะที่ดีของผู้สูงอายุ ลดการเกิดอุบัติเหตุและลดอัตราการบาดเจ็บในผู้สูงอายุ ไปจนถึงการลดภาระค่าใช้จ่ายในการดูแล ซึ่งส่งผลให้สังคมสูงวัยเป็นสังคมที่น่ายินดีและปลอดภัยมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: ผู้สูงอายุ, การจัดการสภาพแวดล้อม, สังคมสูงวัย, สุขภาวะที่ดี, สภาพแวดล้อมสาธารณะที่ทุกคนเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้

Abstract

This academic article aims to study guidelines for environment management contributed to well-being of the elderly according to the Accessibility for All Act: public environment management that everyone can access and utilize: for supporting the aging society. The results concluded that: various factors that will happen in the future including economic and social changes, the rapid development of technology, changing environment, transformation of rural society to urban society and lower replacement birth rates inevitably affect to increase the number of elderly populations in every country, however, the problem that will follow is the lack of care for the elderly, emerging diseases related to elderly health, environmental conditions that are unsuitable and unsafe for daily use, these will affect to change the mental and physical state of elderly, therefore, finding guidelines to create and improve the well-being of the elderly by handling a suitable environment and safety for the elderly, by applying concept related to the Accessibility for All Act in suitable management of environmental health, providing a standard for managing the environment and design buildings in residential and public areas which will benefit everyone and every group, especially the elderly, disadvantaged and disabled people for can be accessed and used easily and safely, the result has been a good mental and well-being of the elderly, reduction the accidents and injury rate in the elderly, and reducing the burden of care costs, in order that, the aging society will become a more livable and safer society.

Keywords: Elderly, Environment Management, Aging Society, Well-Being, Accessibility for All Act

บทนำ

การจัดสภาพแวดล้อมสาธารณะที่ทุกคนเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ (Accessibility for All Act: AAA) ถือเป็นประเด็นที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนทุกคนเพื่อรองรับสังคมสูงวัย โดยเริ่มต้นจากอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการของสหประชาชาติได้กำหนดให้ประเด็น Accessibility เป็นหลักการพื้นฐานสำคัญที่ส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของคนพิการและผู้ด้อยโอกาส นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้ให้ความสำคัญกับประเด็น Accessibility อย่างมาก โดยให้สภาพแวดล้อมสาธารณะหมายถึง อาคารสถานที่ เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก เทคโนโลยีสารสนเทศและโทรคมนาคม การสื่อสาร ข้อมูลข่าวสาร บริการ ผลิตภัณฑ์การเดินทาง และการช่วยเหลือที่สมเหตุสมผล เป็นต้น (สำนักกรรมการ 3 สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2559)

ความสามารถในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้จากสิ่งอำนวยความสะดวก (Accessibility) ประกอบด้วย 3 มิติได้แก่ 1) มิติการออกแบบที่เป็นสากล เป็นมิตร และเป็นธรรม เพื่อคนทั้งมวล (Universal Design: UD) เป็นหลักใหญ่ที่ใช้ครอบคลุมทั้งหมดและเป็นอุดมคติ 2) มิติการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกหรือเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก

ความสะดวก (Assistive Technology: AT) เป็นหลักเฉพาะที่มาตอบโจทก์เฉพาะกิจ เฉพาะบุคคล หรือเฉพาะกลุ่มคน ทั้งสองอย่างต้องไปคู่กันเสมอทั้งออกแบบที่เป็นสากลและเป็นธรรมและจัดสิ่งอำนวยความสะดวก และ 3) มิติการช่วยเหลือที่สมเหตุสมผล (Reasonable Accommodation: RA) เป็นเรื่องมนุษยต่อมนุษย์เป็นการช่วยเหลืออย่างมีเหตุมีผล (สำนักกรรมการธิการ 3 สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2562) อย่างไรก็ตาม ประเด็น Accessibility อาจถูกมองว่าเป็นประเด็นเฉพาะกลุ่มคนพิการและผู้สูงอายุ แต่แท้จริงแล้ว เป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับคนทุกกลุ่ม (for All) โดยไม่แบ่งวัยหรือสภาพร่างกาย เนื่องจากตัวชี้วัดสำคัญคือ หากสามารถทำให้พิการและผู้สูงอายุที่ต้องอยู่บนความท้าทายมากกว่าคนทั่วไปสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสภาพแวดล้อมได้อย่างเต็มที่แล้ว สำหรับคนทั่วไปก็จะเป็นเรื่องง่าย ดังนั้น ความสำคัญของ Accessibility for All ถือเป็นกุญแจสำคัญในการสร้างสังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันของคนในสังคม จากการที่ทุกคนสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสภาพแวดล้อมสาธารณะได้อย่างเท่าเทียมกัน เป็นปัจจัยและเงื่อนไขที่จะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (สำนักกรรมการธิการ 3 สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2559)

ประเด็นการจัดสภาพแวดล้อมสาธารณะที่ทุกคนเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ (Accessibility for All Act: AAA) ตามมติของคณะกรรมการสังคม กิจการเด็ก เยาวชน สตรีผู้สูงอายุคนพิการ และผู้ด้อยโอกาส สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้พิจารณาเห็นว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนทุกกลุ่ม และมีแนวโน้มที่จะได้รับความสนใจสูงขึ้นเรื่อย ๆ เนื่องจากเป็นที่ประจักษ์แล้วว่าไม่ได้เป็นประเด็นเฉพาะกลุ่มคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งแต่เกี่ยวข้องกับทุกคนในสังคม โดยเฉพาะ เด็กเยาวชน สตรีผู้สูงอายุคนพิการ และผู้ด้อยโอกาส โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ประเทศไทยกับการเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมสูงวัยในปัจจุบันที่กำลังเปลี่ยนผ่านจากสังคมสูงวัย (Aging Society) เป็นสังคมสูงวัยโดยสมบูรณ์ (Aged Society) เนื่องจากประเทศไทยมีสัดส่วนประชากรผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น ขณะที่ประชากรในวัยแรงงานมีแนวโน้มลดลงอย่างรวดเร็วเมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาคอาเซียน (จารีย์ ปิ่นทอง และคณะ, 2561) ดังนั้น จึงเห็นควรให้ศึกษาหลักการว่าด้วยการจัดสภาพแวดล้อมสาธารณะที่ทุกคนเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ (Accessibility for All Act : AAA) เพื่อรองรับสังคมสูงวัย เนื่องจากหากไม่มีการจัดการสภาพแวดล้อมสาธารณะที่เอื้อต่อทุกคนทุกกลุ่ม โดยเฉพาะผู้สูงอายุและผู้ด้อยโอกาส จะทำให้กลายเป็นสังคมสูงวัยที่มีปัญหาต่อการขับเคลื่อนนโยบายในการพัฒนาประเทศในทุกมิติ

สังคมสูงวัย (Aging Society)

ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา การเปลี่ยนผ่านสู่สังคมสูงวัยในหลายประเทศเกิดขึ้นรวดเร็วกว่าในอดีต โดยประเทศพัฒนาแล้ว เช่น ฝรั่งเศส สวีเดน ออสเตรเลีย สหรัฐอเมริกา แคนาดา สหราชอาณาจักร และญี่ปุ่น เข้าสู่สังคมสูงวัยก่อนประเทศกำลังพัฒนา ขณะที่ประเทศกำลังพัฒนากลับใช้เวลาในการเปลี่ยนผ่านจากสังคมสูงวัย (Aging Society) ไปยังสังคมสูงวัยโดยสมบูรณ์ (Aged Society) น้อยกว่าโดยเฉพาะประเทศแถบเอเชีย (จารีย์ ปิ่นทอง, 2561: 1) ในบริบทสังคมสูงวัยของประเทศไทย กำลังเปลี่ยนผ่านจากสังคมสูงวัยเป็นสังคมสูงวัยโดยสมบูรณ์ จากผลการสำรวจปี พ.ศ. 2561 พบว่า มีจำนวนผู้สูงอายุคิดเป็นร้อยละ 16.06 ของประชากรทั้งหมด คิดเป็น 10,666,803 คน เป็นชาย 4,715,598 คน และหญิง 5,951,205 คน คิดเป็นผู้สูงอายุชายร้อยละ 44.21 ผู้สูงอายุหญิงร้อยละ 55.79 คน (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2562) เมื่อจำนวนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นทุกปี ขณะที่ประชากรใน

วัยแรงงานมีแนวโน้มลดลงอย่างรวดเร็วเมื่อเทียบกับประเทศอื่นในภูมิภาคอาเซียน นอกจากนี้ ระบุว่ารายได้ต่อหัว และระดับการศึกษาของไทยยังต่ำกว่าประเทศอื่นที่ได้ก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัย

ผลจากการเปลี่ยนผ่านสู่สังคมสูงวัยของไทยจึงอาจเกิดขึ้นรวดเร็วและรุนแรงกว่าในหลายประเทศ ดังนั้น จึงต้องมีมาตรการและแนวทางเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรอบด้านและทันทั่วถึง โดยเฉพาะการจัดการด้านสภาพแวดล้อม ถือว่าเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญในการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่ยังสามารถดำเนินชีวิตอย่างปกติ กลุ่มติดบ้าน และกลุ่มติดสังคม ดังนั้น การจัดการด้านสภาพแวดล้อมภายในบ้าน ได้แก่ แสงสว่างที่มากหรือน้อยเกินไป พื้นลื่น พื้นเปียก ทางต่างระดับ บันไดบ้านไม่มีราวเกาะ หรือมีการจัดวางสิ่งของที่ไม่เป็นระเบียบ ห้องน้ำไม่มีราวจับ รองเท้าไม่เหมาะสม อุปกรณ์ช่วยเหลือการเดินไม่เหมาะสม พรหมเช็ดเท้าลื่นและขาด และสภาพแวดล้อมภายนอก ได้แก่ ทางเดินชำรุด และมีสิ่งกีดขวางทางเดิน อาจเป็นสาเหตุทำให้ผู้สูงอายุเกิดอุบัติเหตุหกล้มได้ จากผลการสำรวจ พบว่า สาเหตุหลักที่ทำให้ผู้สูงอายุหกล้มจากสภาพแวดล้อม คือ การสะดุดสิ่งกีดขวางทางเดินร้อยละ 33.8 การลื่นร้อยละ 31.8 เกิดอาการหน้ามืดร้อยละ 14.9 พื้นบ้านที่ต่างระดับร้อยละ 8.6 และตกบันไดร้อยละ 2.9 ส่วนสถานที่ที่ผู้สูงอายุหกล้มคือที่บ้านร้อยละ 59.0 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2562) และยังรวมถึงสุขภาวะทางด้านร่างกายและจิตใจที่มีผลจากสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน เช่น การเพิ่มขึ้นของปัญหาด้านมลพิษอากาศ ฝุ่น PM2.5 น้ำเน่าเสีย ปัญหาขยะและสิ่งปฏิกูล การจราจรติดขัด ซึ่งสภาพแวดล้อมเหล่านี้ มีผลต่อสุขภาวะของผู้สูงอายุทั้งสิ้น (นันทวุฒิ จำปางาม, 2562) ดังนั้น การหาแนวทางการจัดการสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมและลดการเกิดอุบัติเหตุในผู้สูงอายุจึงเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งจะช่วยลดอัตราการบาดเจ็บ การพิการซ้ำซ้อนที่ส่งผลต่อการเป็นผู้ป่วยติดเตียงและไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางด้านอารมณ์ สภาพจิตใจ ภาวะเครียดในผู้สูงอายุและสมาชิกในครัวเรือน การหาแนวทางที่เหมาะสมกับสถานการณ์ สถานที่ และตัวบุคคลนำมาปรับใช้เพื่อเป็นแนวทางด้านการเสริมสร้างอนามัยสิ่งแวดล้อมรอบตัวผู้สูงอายุ ทั้งสภาพแวดล้อมในบ้าน นอกบ้านพักอาศัย ตลอดจนชุมชนที่ผู้สูงอายุอาศัยอยู่สามารถปรับใช้ได้ในทุกพื้นที่ได้ เพื่อให้เกิดสุขภาวะที่ดีสำหรับผู้สูงอายุ และรองรับสังคมผู้สูงวัยในอนาคต

สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ

การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ ควรเริ่มตั้งแต่ที่บ้านซึ่งถือว่าเป็นศูนย์รวมสำคัญของคนในครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้สูงอายุจะใช้ชีวิตอยู่ที่บ้านเป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้ การปรับปรุงสภาพแวดล้อมบ้านนั้นไม่จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนทั้งหมด เนื่องจากพฤติกรรมการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของผู้สูงอายุมักจะใช้พื้นที่ซ้ำ ๆ เช่น ห้องนอน ห้องครัว ห้องน้ำ เป็นต้น อาจปรับเปลี่ยนเฉพาะพื้นที่บริเวณดังกล่าวให้ง่ายและสะดวกต่อการใช้งานของผู้สูงอายุ ประการสำคัญ ควรปรับปรุงพื้นที่ที่เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุลื่นหกล้มของผู้สูงอายุเป็นประจำ (นันทวุฒิ จำปางาม, 2562) นอกจากนี้ ยังสามารถนำแนวคิดการปรับปรุงสภาพแวดล้อมหรือสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมและปลอดภัยไปปรับปรุงพื้นที่สาธารณะซึ่งมีผู้สูงอายุมานั่งเป็นจำนวนมาก เช่น วัด สวนสาธารณะ ตลาด สถานที่ราชการ เป็นต้น

การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมตามแนวคิดโมเดลสภาพแวดล้อมเพื่อการมีชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุ มีองค์ประกอบ 4 ประการ ได้แก่ 1) ความผาสุกเชิงจิตวิทยา (Psychological Well-Being) คือการรับรู้และ

ประเมินตนเองของผู้สูงอายุเกี่ยวกับคุณค่าและประสบการณ์ในอดีต เช่น การรับรู้ความสมหวัง การรับรู้ความสุข จากกิจกรรมต่าง ๆ เป็นต้น 2) พฤติกรรมสมรรถนะ (Behavioral Competence) สภาพร่างกายและความสามารถของผู้สูงอายุที่จะทำหน้าที่ต่าง ๆ พฤติกรรมสมรรถนะนี้ จะครอบคลุมการดำเนินชีวิต สุขภาพ การใช้เวลาและพฤติกรรมสังคมผู้สูงอายุ 3) การรับรู้คุณภาพชีวิต (Perceived Quality of Life) ผู้สูงอายุจะรู้สึกพอใจหรือไม่พอใจต่อสิ่งต่าง ๆ ในชีวิต เช่น ที่อยู่อาศัย ครอบครัว เพื่อนบ้าน การใช้เวลา เป็นต้น และ 4) สภาพแวดล้อมเชิงประจักษ์ (Objective Environment) ประกอบด้วยสภาพแวดล้อม 5 ด้าน คือ ด้านที่ 1 สภาพแวดล้อมทางด้านกายภาพ ได้แก่ ภูมิประเทศ บรรยากาศ อาคารสถานที่ นอกจากนี้ รายละเอียดสภาพแวดล้อมจะเน้นที่อยู่อาศัย ระบบการคมนาคมขนส่ง และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนให้ผู้สูงอายุอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างผาสุก ด้านที่ 2 สภาพแวดล้อมด้านบุคคล ได้แก่ ครอบครัว เพื่อน บุคลากรสาธารณสุข เป็นต้น ด้านที่ 3 สภาพแวดล้อมด้านกลุ่มบุคคลในสังคมขนาดเล็ก หมายถึง กลุ่มบุคคลในสังคมที่ผู้สูงอายุจะต้องพบปะกันเป็นประจำ ด้านที่ 4 สภาพแวดล้อมในสังคมกลุ่มคนขนาดกลาง หมายถึง กลุ่มบุคคลเดียวกันกับผู้สูงอายุ สิ่งจะต้องพิจารณาเกี่ยวกับการจัดกลุ่ม คือ อายุ ฐานะทางเศรษฐกิจ และเชื้อชาติของกลุ่มที่จะมาร่วมกลุ่มเดียวกัน และด้านที่ 5 สภาพแวดล้อมด้านสังคม หมายถึง ขนบธรรมเนียมวัฒนธรรมของสังคม ซึ่งนับว่าเป็นสิ่งที่มีผลต่อพฤติกรรมของผู้สูงอายุ (Lawton, 1975)

เห็นได้ว่า สภาพแวดล้อมถือว่าเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้สูงอายุ เพราะหากสภาพแวดล้อมไม่เหมาะสม อาจเป็นสาเหตุทำให้ผู้สูงอายุเกิดอุบัติเหตุ การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมจะช่วยลดปัญหาต่าง ๆ และยังช่วยส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเคลื่อนไหวได้อย่างมั่นใจ ไปจนถึงการลดภาระของผู้ดูแล ทั้งนี้ มาตรฐานบ้านสำหรับผู้สูงอายุ (Residential Home) ที่จำเป็นมี 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) อาคารสถานที่ตั้งควรอยู่ในที่ปลอดภัยและไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ มีเส้นทางคมนาคมที่สามารถเดินเข้าถึงแหล่งชุมชนและสถานพยาบาลได้อย่างสะดวก และจัดแบ่งพื้นที่ใช้สอยอย่างเหมาะสมภายในอาคารหรือบ้านพัก 2) ห้องพักอาศัยของผู้สูงอายุควรมีระดับพื้นทางเข้าห้องพักเสมอกันกับพื้นภายในห้องพักอาศัย ไม่มีธรณีประตู ประตูเข้าบ้านเป็นแบบบานเลื่อนหรือผลักออกภายนอก ห้องพักมีพื้นที่ตั้งแต่ 15 ตารางเมตรขึ้นไป 3) อนามัยสิ่งแวดล้อม บ้านผู้สูงอายุควรมีน้ำสะอาดเพื่ออุปโภคบริโภคตามมาตรฐานคุณภาพน้ำที่ทางราชการกำหนด มีระบบรองรับน้ำเสียจากการใช้อุปโภคบริโภค และมีบำบัดน้ำเสียที่สามารถกักเก็บสิ่งปฏิกูลก่อนจะบำบัดหรือกำจัดสิ่งปฏิกูลให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสม และ 4) การจัดการภายในบ้านผู้สูงอายุควรจัดให้มีสิ่งจำเป็น มีการจัดทำรายชื่อและข้อมูลส่วนตัวผู้อาศัย ข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพ และข้อมูลญาติ จัดระบบการติดต่อและอำนวยความสะดวกหรือช่วยเหลือระหว่างผู้ดำเนินการกับผู้อยู่อาศัย จัดให้มีผู้ดูแลที่มีความรู้ ทักษะ และจิตสำนึกในการดูแลผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง และการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบ้านที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุในบริเวณต่าง ๆ (นนทวุฒิ จำปางาม, 2562)

การจัดการสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ ตามหลักการสภาพแวดล้อมสาธารณะที่ทุกคนเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้

พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 มาตรา 11 (5) ได้กำหนดว่า ผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับความคุ้มครอง การส่งเสริมและสนับสนุนในด้านการอำนวยความสะดวก และความปลอดภัยโดยตรงในอาคาร สถานที่

ยานพาหนะ หรือบริการสาธารณะ ดังนั้น การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ จึงควร ผนวกส่งเสริมและสร้างมาตรการจูงใจให้มีการนำแนวคิดการจัดสภาพแวดล้อมที่ทุกคนสามารถเข้าถึงและใช้ ประโยชน์ได้ (Accessibility for All Act) มาเป็นมาตรฐานในการจัดการสภาพแวดล้อมและออกแบบสิ่งก่อสร้าง โดยเฉพาะในที่อยู่อาศัยและพื้นที่สาธารณะ เพื่อให้ทุกคนสามารถเข้าถึงและใช้สอยได้อย่างสะดวกและปลอดภัย ทั้งผู้สูงอายุ ไปจนถึงผู้พิการ เด็ก และสตรี

ความหมายของการจัดสภาพแวดล้อมที่ทุกคนสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ ภาษาอังกฤษคือคำว่า Accessibility for All Act หรือ AAA โดย “A” ตัวแรก คือ “Accessibility” หมายถึง การเข้าถึงและใช้ประโยชน์ ได้ “A” ตัวที่สอง คือ “All” หมายถึง ทุกคน และ “A” ตัวที่สาม คือ “Act” ซึ่งมีความหมาย 2 ประการ คือ Act หมายถึง พระราชบัญญัติหรือกฎหมาย และ Act ที่หมายถึง การลงมือทำหรือการทำให้เป็นจริง (สำนักกรรมการ 3 สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2559)

การจัดสภาพแวดล้อมสาธารณะที่ทุกคนเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ มีหลักการสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ (1) การออกแบบที่เป็นสากล เป็นมิตร และเป็นธรรมเพื่อคนทั้งมวล (Universal Design: UD) (2) การจัดสิ่ง อำนวยความสะดวกหรือเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก (Assistive Technology: AT) และ (3) การอำนวยความสะดวกที่สมเหตุสมผล (Reasonable Accommodation: RA) ทั้งนี้ ยุทธศาสตร์ AAA ถือเป็นประเด็นที่มี ความสำคัญและเป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จต่อการขับเคลื่อนนโยบายในการพัฒนาประเทศในทุกมิติ ทั้งด้าน เศรษฐกิจ สังคม ท้องเที่ยว วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม เป็นกุญแจสำคัญในการสร้างสังคมอยู่เย็นเป็น สุขร่วมกัน (Inclusive Society) และสอดคล้องกับบทบัญญัติของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการเรื่องความเสมอ ภาคของคนพิการในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้จากสภาพแวดล้อม โดยนิยามของ “สภาพแวดล้อม” ในที่นี้ นอกจากจะหมายถึงอาคาร สถานที่ หรือสิ่งที่จับต้องได้เป็นรูปธรรมแล้ว ยังรวมถึงบริการ การสื่อสาร ข้อมูล ข่าวสาร และองค์ความรู้ด้วย (สำนักกรรมการ 3 สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2562)

สภาพแวดล้อมทางกายภาพ ถือว่าเป็นส่วนสำคัญสำหรับการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุ เพราะสุขภาวะผู้สูงอายุ มักเกิดจากสภาพสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่อาศัยอยู่ เช่น การเกิดอุบัติเหตุลื่นหกล้มภายในบ้าน เป็นต้น นอกจากนี้ การเกิดอุบัติเหตุนอกบ้านก็มักเกิดขึ้นได้ง่าย เช่น ถนนทางเดิน พื้นต่างระดับ ถนนที่กว้างเกินไป หรือแสงไฟตามทางเดินไม่พอ เป็นต้น การจัดการสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ จึงควร คำนึงถึงความปลอดภัยจากสภาพแวดล้อมภายในบ้านและบริเวณรอบบ้าน เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถใช้ ชีวิตประจำวันได้อย่างสะดวกและปลอดภัย ดังต่อไปนี้

1) การจัดสภาพแวดล้อมภายในบ้าน ควรปฏิบัติโดย (1) พื้นบ้าน ควรเป็นพื้นไม้เรียบและไม่ควรเป็นพื้น ขัดมัน เพื่อป้องกันผู้สูงอายุลื่นหกล้ม (2) ห้องนอน ควรจัดอยู่ในพื้นที่มีอากาศถ่ายเทได้อย่างสะดวก ไม่ร้อนอบอ้าว จนเกินไป (3) ห้องน้ำ ควรมีพื้นเรียบเสมอกัน ไม่ขัดเงา และควรแยกส่วนเปียกและแห้ง (4) สวิตช์เปิด-ปิดไฟ ควรอยู่ในตำแหน่งที่ผู้สูงอายุสามารถเปิดปิดได้สะดวก (5) บันได ควรติดตั้งราวจับทั้งสองด้าน เพื่อให้ผู้สูงอายุ สามารถเดินขึ้น-ลงได้อย่างสะดวก และบันไดแต่ละขั้นควรมีขนาดความสูงเสมอกัน ไม่ชันจนเกินไป (6) มุมพนักนอน หากบริเวณบ้านมีพื้นที่ว่าง ควรจัดมุมพนักนอนสำหรับผู้สูงอายุ และ (7) สัตกแต่งบ้าน เป็นเรื่องที่ต้องพิจารณาร่วม ด้วย เนื่องจากผู้สูงอายุจะมองเห็นและสามารถแยกความต่างของสีที่คล้ายกันได้ลดลง

2) การจัดสภาพแวดล้อมภายนอกบ้าน ควรปฏิบัติโดย (1) มีการจัดเตรียมพื้นที่หรือสถานที่ เพื่อให้ผู้สูงอายุและสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ ได้ประกอบกิจกรรมในชุมชนลักษณะเป็นศูนย์เอนกประสงค์ (2) จัดกลุ่มกิจกรรมที่สอดคล้องกับความถนัดของผู้สูงอายุในแต่ละช่วงวัยหรือตามความสนใจ เช่น กลุ่มดนตรีไทย กลุ่มจักสาน กลุ่มช่างไม้ กลุ่มร้องเพลง เป็นต้น (3) จัดเตรียมกิจกรรมที่ผู้สูงอายุสามารถสอนหรือถ่ายทอดประสบการณ์ความรู้ให้กับสมาชิกที่เป็นกลุ่มเด็กเยาวชนหรือผู้สนใจในชุมชน เพื่อสืบทอดและส่งต่อองค์ความรู้ให้กับอนุชนต่อไป (4) การเตรียมพื้นที่สีเขียวหรือสวนสาธารณะเพื่อรองรับการใช้งานระดับชุมชน เช่น สวนสาธารณะขนาดเล็กกระจายตามจุดต่าง ๆ เพื่อรองรับการใช้งานของผู้สูงอายุในชุมชน (5) มีการออกแบบจุดเชื่อมต่อต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับการใช้งานของผู้สูงอายุ เช่น มีทางลาดในจุดต่างระดับ มีราวจับเมื่อเดินระหว่างอาคาร ติดตั้งหลังคาคลุมทางเดินเพื่อป้องกันแดดและฝน เป็นต้น (6) ป้ายสัญลักษณ์เพื่ออำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุและคนพิการ ต้องชัดเจน มองเห็นง่าย ทั้งนี้ ไม่ควรติดตั้งป้ายกีดขวางทางจราจรในกรณีที่ยกดูอ่าน และ (7) ที่จอดรถสำหรับผู้สูงอายุและคนพิการ ต้องเป็นพื้นที่ที่สี่เหลี่ยมผืนผ้า มีความกว้างไม่น้อยกว่า 2.4 เมตร และยาวไม่น้อยกว่า 6 เมตร และต้องจัดให้มีที่ว่างข้างที่จอดรถไม่น้อยกว่า 1 เมตร ตลอดความยาวของที่จอดรถที่ว่างดังกล่าว ต้องมีลักษณะพื้นผิวเรียบ และมีระดับเสมอกับที่จอดรถเพื่อให้สะดวกสำหรับเคลื่อนย้ายผู้สูงอายุที่นั่งรถเข็น

นอกจากหลักการจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายในบ้านและนอกบ้าน การเอื้อประโยชน์ในการเข้าถึงสาธารณะประโยชน์ขั้นพื้นฐานในการใช้ชีวิตประจำวัน มีผลต่อผู้สูงอายุทั้งสิ้น โดยการจัดพื้นที่เฉพาะสำหรับผู้สูงอายุให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในพื้นที่ทางราชการและเอกชน จะช่วยเพิ่มการเอื้อประโยชน์ต่อผู้สูงอายุ ส่งผลต่อสภาพจิตใจและสุขภาพที่ดีอีกด้วย เช่น การสร้างสวนสาธารณะ สถานพยาบาล สถานพักฟื้นและฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจ ศาสนสถาน และศาสนกิจให้เอื้อต่อการเข้าถึงสำหรับผู้สูงอายุ โดยการนำหลักแนวคิดมาปรับใช้ในตัวบุคคล และการเข้าถึงบทบาทหน้าที่ที่ดีต่อผู้สูงอายุ จะช่วยลดปัญหาที่จะเกิดขึ้นกับผู้สูงอายุ ช่วยทำให้สังคมสูงวัยเป็นสังคมที่น่าอยู่มากขึ้น (นันทวุฒิ จำปางาม, 2562)

สรุป

ปัจจัยต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในอนาคต ทั้งการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคม การพัฒนาอย่างก้าวกระโดดของเทคโนโลยี สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป การเปลี่ยนแปลงของสังคมชนบทเข้าสู่สังคมเมือง และอัตราการเกิดที่น้อยลง ย่อมส่งผลต่อการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรผู้สูงอายุในทุก ๆ ประเทศ ส่วนปัญหาที่จะตามมาคือ การที่ผู้สูงอายุไร้คนดูแล โรคอุบัติใหม่ที่เกี่ยวกับสุขภาพผู้สูงอายุ สภาพสิ่งแวดลอมที่ไม่เหมาะสมและปลอดภัยต่อการใช้ชีวิตประจำวัน จะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพจิตใจและร่างกายผู้สูงอายุ ดังนั้น การหาแนวทางเพื่อสร้างและพัฒนาสุขภาพของผู้สูงอายุโดยการจัดการสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ โดยใช้แนวคิดการจัดการสภาพแวดล้อมสาธารณะที่ทุกคนเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้มาประยุกต์ใช้ในการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสม เป็นมาตรฐานในการจัดการสภาพแวดล้อมและออกแบบสิ่งก่อสร้างในที่อยู่อาศัยและพื้นที่สาธารณะเพื่อให้ทุกคน โดยเฉพาะผู้สูงอายุ ผู้ด้อยโอกาสและผู้พิการ สามารถเข้าถึงและใช้สอยได้อย่างสะดวกและปลอดภัย สามารถลดการเกิดอุบัติเหตุและลดอัตราการบาดเจ็บในผู้สูงอายุ ซึ่งจะทำให้สังคมสูงวัยเป็นสังคมที่น่าอยู่และปลอดภัย ทั้งนี้ สอดคล้องกับความสำคัญของประเด็น Accessibility ซึ่งอาจถูกมองว่าเป็นประเด็นเฉพาะกลุ่มคน

พิการและผู้สูงอายุ แต่แท้จริงแล้ว เป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับคนทุกกลุ่ม (for All) โดยไม่แบ่งวัยหรือสภาพร่างกาย เนื่องจากตัวชี้วัดสำคัญคือ หากสามารถทำให้พิการและผู้สูงอายุที่ต้องอยู่บนความท้าทายมากกว่าคนทั่วไปสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสภาพแวดล้อมได้อย่างเต็มที่แล้ว สำหรับคนทั่วไปก็จะเป็นเรื่องง่าย ดังนั้น ความสำคัญของ Accessibility for All ถือเป็นกุญแจสำคัญในการสร้างสังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันของคนในสังคม จากการที่ทุกคนสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสภาพแวดล้อมสาธารณะได้อย่างเท่าเทียมกัน เป็นปัจจัยและเงื่อนไขที่จะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2562). *สถิติผู้สูงอายุของประเทศไทย 77 จังหวัด*. สืบค้นเมื่อ 25 เมษายน 2564, จาก http://www.dop.go.th/download/knowledge/th1550973505-153_0.pdf
- จารีย์ ปิ่นทอง และคณะ. (2561). *สังคมสูงวัยกับความท้าทายของตลาดแรงงานไทย*. สืบค้นเมื่อ 25 เมษายน 2564, จาก <https://www.bot.or.th/Thai/MonetaryPolicy/EconomicConditions/AAA/AgePeriodCohort.pdf>
- นันทวุฒิ จำปางาม. (2562). การจัดการอนามัยแวดล้อม: สุขภาวะที่ดีในสังคมสูงวัย. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี*, 13(2), 63-73.
- สำนักกรรมการ 3 สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. (2559). *รายงานผลการพิจารณาการศึกษาของคณะกรรมการสังคม กิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส สภานิติบัญญัติแห่งชาติ เรื่อง การจัดสภาพแวดล้อมสาธารณะที่ทุกคนเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ (Accessibility for All Act : AAA)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.
- สำนักกรรมการ 3 สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. (2562). *รายงานผลการพิจารณาการศึกษา เรื่อง ประเด็นการจัดสภาพแวดล้อมสาธารณะที่ทุกคนเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ (Accessibility for All Act : AAA)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2562). *สถิติการเกิดอุบัติเหตุในผู้สูงอายุ*. สืบค้นเมื่อ 25 เมษายน 2564, จาก <http://www.nso.go.th/sites/2014>
- Lawton, M. P. (1975). *Planning and managing housing for older people*. New York: John Wiley & Sons.

คำแนะนำการส่งบทความ

วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่และถ่ายทอดผลงานวิจัยและผลงานวิชาการทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย

ข้อมูลเบื้องต้นของวารสาร

1. วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา เป็นวารสารราย 6 เดือน (2 ฉบับ/ปี) โดยมีกำหนดออก ดังนี้ ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม - มิถุนายน ฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม - ธันวาคม
2. วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา จัดพิมพ์เพื่อเป็นแหล่งตีพิมพ์เผยแพร่ และแลกเปลี่ยนความรู้วิชาการ สำหรับคณาจารย์ นักวิชาการ ตลอดจนนิสิต นักศึกษา

นโยบายพิจารณากลั่นกรองบทความ

1. วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา รับพิจารณาบทความวิชาการ (Academic Article) บทความวิจัย (Research Article) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ภายใต้เงื่อนไขว่าจะต้องไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร เอกสารการประชุม หรือสิ่งพิมพ์ใดมาก่อน และไม่อยู่ในระหว่างการพิจารณาขอตีพิมพ์ในวารสารอื่น
2. ขอบเขตของวารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา จะครอบคลุมเนื้อหา ด้านรัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ การจัดการ บริหารธุรกิจ ศิลปศาสตร์ การศึกษาเชิงประยุกต์และสหวิทยาการ ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ที่เกี่ยวข้องกับรัฐศาสตร์
3. บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ต้องผ่านการกลั่นกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้อง (Peer Review)

กระบวนการพิจารณากลั่นกรองบทความ

บทความที่จะได้รับการพิจารณาตีพิมพ์จะต้องผ่านกระบวนการพิจารณาจากกองบรรณาธิการและผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง (Peer Review) ดังนี้

1. กองบรรณาธิการจะแจ้งให้ผู้เขียนทราบเมื่อกองบรรณาธิการได้รับบทความเรียบร้อยแล้วสมบูรณ์
2. กองบรรณาธิการจะตรวจสอบบทความว่าอยู่ในขอบเขตเนื้อหาวารสารหรือไม่ รวมถึงคุณภาพงานวิชาการ และประโยชน์ทั้งในเชิงทฤษฎีและปฏิบัติ
3. ในกรณีที่กองบรรณาธิการพิจารณาเห็นควรรับบทความไว้พิจารณาตีพิมพ์ กองบรรณาธิการจะดำเนินการส่งบทความเพื่อกลั่นกรองต่อไป โดยจะส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง จำนวน 2 ท่าน ประเมินคุณภาพของบทความว่าอยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสมจะลงตีพิมพ์หรือไม่ โดยกระบวนการกลั่นกรองนี้ทั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เขียนจะไม่ทราบข้อมูลของกันและกัน (Double-Blind Peer Review)
4. เมื่อผู้ทรงคุณวุฒิประเมินคุณภาพบทความแล้ว กองบรรณาธิการจะตัดสินใจโดยอิงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ว่าบทความนั้นๆควรนำลงตีพิมพ์ หรือควรส่งให้ผู้เขียนแก้ไขก่อนส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินอีกครั้งหนึ่งหรือปฏิเสธการตีพิมพ์

1. ข้อกำหนดต้นฉบับ

1.1 การจัดพิมพ์ต้นฉบับ ผลงานที่เสนอพิจารณาตีพิมพ์ควรมีความยาวประมาณ 8-15 หน้ากระดาษ A4 บทความภาษาไทยพิมพ์ด้วย Font THSarabun PSK ขนาดตัวอักษร 16 Point บทความภาษาอังกฤษพิมพ์ด้วย ด้วย Font THSarabun PSK ขนาดตัวอักษร 16 Point

ข้อกำหนดในการเตรียมต้นฉบับบทความ

- ขนาดกระดาษ A4
 - กรอบของข้อความ ในแต่ละหน้าให้มีขอบเขตดังนี้ จากขอบบนของกระดาษ 1.0 นิ้ว ขอบล่าง 1.0 นิ้ว ขอบซ้าย 1.0 นิ้ว ขอบขวา 1.0 นิ้ว
 - หมายเลขหน้า ให้ใส่ไว้ในตำแหน่งด้านขวาดังแต่ต้นจนจบบทความ
 - ระยะห่างระหว่างบรรทัด หนึ่งช่วงบรรทัดของเครื่องคอมพิวเตอร์ 8 point
 - ตัวอักษร การจัดพิมพ์ต้นฉบับ ผลงานที่เสนอพิจารณาตีพิมพ์ควรมีความยาวประมาณ 8-15 หน้ากระดาษ A4 บทความภาษาไทยพิมพ์ด้วย Font THSarabun PSK ขนาดตัวอักษร 16 Point บทความภาษาอังกฤษ พิมพ์ด้วย ด้วย Font THSarabun PSK ขนาดตัวอักษร 16 Point และพิมพ์ตามที่กำหนดดังนี้
 - ขนาดกระดาษแยกเป็นสองคอลัมน์เดียว

รายการ	ลักษณะตัวอักษร	รูปแบบการพิมพ์	ขนาดตัวอักษร
ชื่อเรื่อง/ชื่อบทความ (Title)	ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ (ตัวอักษรพิมพ์ใหญ่)	กำหนดตรงกลาง, ตัวหนา	ขนาด 20 point,
ชื่อผู้เขียน (ทุกคน)	ตัวหนา	กำหนดริมขวา (ไม่ต้องระบุตำแหน่งการพิมพ์หรือค่านำหน้าชื่อ)	ขนาด 16 point
ชื่อหน่วยงานของผู้เขียน	ตัวปกติ	ด้านล่างการอ้างอิง	ขนาด 14 point
อีเมล (Email)	ตัวปกติ	กำหนดริมขวา	ขนาด 14 point
ชื่อบทคัดย่อ ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ	ตัวหนา	กำหนดริมซ้าย	ขนาด 16 point
ข้อความบทคัดย่อภาษาไทย	ตัวธรรมดา	ย่อหน้า 0.5 นิ้ว	ขนาด 16 point
คำสำคัญ (Keywords) ใช้ตัวอักษรภาษาไทย หรือ ภาษาอังกฤษ	ตัวหนา สำหรับหัวข้อ ตัวปกติ สำหรับเนื้อหา *ประมาณ 3-5 คำ	กำหนดชิดขอบซ้าย	ขนาด 16 point
เนื้อหาบทความ หัวข้อใหญ่	ตัวหนา	กำหนดชิดซ้าย	ขนาด 16 point
หัวข้อรอง	ตัวหนา	ย่อหน้า 0.5 นิ้ว	ขนาด 16 point
เนื้อหา	ตัวปกติ	ย่อหน้า 0.5 นิ้ว	ขนาด 16 point
ข้อความในภาพและตาราง	ตัวปกติ	-	ขนาด 16 point
ข้อความอ้างอิง (ด้านล่าง)	ปกติ	-	ขนาด 16 point

2. ส่วนประกอบของบทความ

1. **บทความวิชาการ** หัวข้อและเนื้อหาควรชี้ประเด็นที่ต้องการนำเสนอให้ชัดเจนและมีลำดับ เนื้อหาที่เหมาะสมเพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจได้ชัดเจน รวมถึงมีการใช้ทฤษฎีวิเคราะห์และเสนอแนะประเด็นอย่างสมบูรณ์ โดยควรมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้ (สามารถมีหัวข้อหรือองค์ประกอบที่แตกต่าง)

1.1 **ชื่อเรื่อง (Title)** ชื่อมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยพิมพ์ชื่อเรื่องเป็นภาษาไทยและตามด้วยชื่อภาษาอังกฤษในบรรทัดต่อมา

1.2 **บทคัดย่อ (Abstract)** สรุปเนื้อหาของบทความให้ได้ใจความชัดเจน และควรมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยเขียนเป็นภาษาไทยก่อน ให้มีจำนวนคำควรอยู่ระหว่าง 200-300 คำควรเป็นบทคัดย่อที่สั้น ใช้คำได้กระชับและให้สาระสำคัญตรงประเด็น

1.3 **คำสำคัญ (Keywords)** ระบุคำที่เป็นคำสำคัญของเนื้อหาเหมาะสมสำหรับนำไปใช้เป็นคำค้นในระบบฐานข้อมูลทั้ง

1.4 **บทนำ (Introduction)** เป็นส่วนแนะนำและปูพื้นเรื่องเพื่อให้ผู้อ่านทราบข้อมูลเบื้องต้นของเนื้อหา รวมทั้งระบุ ถึงขอบเขตเนื้อหาของบทความ

1.5 **เนื้อหา (Body of Text)** เป็นส่วนหลักของเนื้อหาบทความ มีการแบ่งประเด็นออกเป็นย่อๆ และมีการจัดเรียงลำดับเป็นหัวข้อตามรายละเอียดของเนื้อหา

1.6 **สรุป (Conclusion)** เป็นการสรุปเนื้อหาในบทความทั้งหมดออกมาอย่างชัดเจน และกระชับ โดยมีการสรุป ปิดท้ายเนื้อหาที่เราได้นำเสนอไปแล้วว่ามีผลดี หรือผลเสียอย่างไร

1.7 **เอกสารอ้างอิง (Reference)** เขียนบรรณานุกรมในรูปแบบAPA (American Psychological Association)

2. **บทความวิจัย** ควรมีการนำเสนอผลการวิจัยที่ได้รับอย่างเป็นระบบ โดยควรมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้

2.1. **ชื่อเรื่อง (Title)** ชื่อมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยพิมพ์ชื่อเรื่องเป็นภาษาไทยและตามด้วยชื่อภาษาอังกฤษในบรรทัดต่อมา

2.2 **ชื่อผู้เขียนและหน่วยงานสังกัด** ให้ระบุชื่อนามสกุลของผู้เขียนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ไม่ต้องระบุตำแหน่งหรือคำนำหน้าชื่อแต่ให้ระบุงานประจำและหน่วยงานสังกัดที่เชิงอรรถ

2.3 **บทคัดย่อ (Abstract)** ควรมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยเขียนเป็นภาษาไทยก่อน ความยาวไม่เกิน 15 บรรทัด **หรือไม่เกิน 300 คำ** (การเขียนบทคัดย่อ คือการสรุปสาระสำคัญของเรื่อง โดยเฉพาะวัตถุประสงค์ วิธี**การวิจัย** และผลการวิจัย)

2.4 **คำสำคัญ (Keyword)** ระบุคำที่เป็นคำสำคัญของเนื้อหาเหมาะสมสำหรับนำไปใช้เป็นคำค้นในระบบฐานข้อมูล

2.5 **บทนำ (Introduction)** เป็นการอธิบายถึงที่มาและความสำคัญของปัญหา และเหตุผลที่นำไปสู่การวิจัยมีข้อมูลทางวิชาการสนับสนุนหรือโต้แย้ง รวมถึงแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.6 วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives) ระบุถึงวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการวิจัย

2.7 การทบทวนวรรณกรรม (Literature Review) การค้นหา สรุปย่อ และวิเคราะห์ผลการวิจัยของผู้อื่นที่เคยได้ทำวิจัยและถูกตีพิมพ์ในหัวข้อที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับบทความ

2.8 วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology) อธิบายถึงกระบวนการดำเนินการวิจัยอย่างละเอียดและชัดเจน

2.9 ผลการวิจัย (Results) เสนอผลการวิจัยที่ตรงประเด็นตามลำดับขั้นของการวิจัย การใช้ตารางหรือแผนภูมิไม่ควรเกิน 5 ตารางหรือแผนภูมิโดยมีการแปลความหมายและวิเคราะห์ผลที่ค้นพบอย่างชัดเจน

2.10 อภิปรายผล (Discussion) ผสมผสานเปรียบเทียบและตีความผลการวิจัยให้เข้ากับหลักทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเชื่อมโยงผลการวิจัยให้สอดคล้องกับประเด็นปัญหาการวิจัย

2.11 สรุป (Conclusion) สรุปสาระสำคัญของผลการวิจัย และให้ข้อเสนอแนะที่จะนำผลการวิจัยนั้นไปใช้ประโยชน์

2.12 เอกสารอ้างอิง (Reference) เขียนบรรณานุกรมในรูปแบบของ APA (American Psychological Association)

3. การเขียนเอกสารอ้างอิง

วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ใช้รูปแบบการอิงแบบ APA (American Psychological Association)

3.1 การอ้างอิงในเนื้อหา (In text citation)

ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบ นาม-ปี (Author-Year Format)

ภาษาไทย (ชื่อ-นามสกุลผู้แต่ง, ปีที่พิมพ์)

ภาษาอังกฤษ (นามสกุล, ปี ค.ศ.)

3.2 อ้างอิงในเนื้อหาจากสิ่งพิมพ์ (หนังสือ ตำรา เอกสาร)

กรณีผู้แต่งคนเดียว

การอ้างอิงให้ระบุ ชื่อ-นามสกุล ผู้แต่ง (ภาษาไทย) หรือนามสกุลผู้แต่ง (ภาษาอังกฤษ) ตามด้วยเครื่องหมาย (, ปีที่พิมพ์ เครื่องหมาย (,) ตามด้วยหมายเลขหน้าเอกสารที่อ้างอิงใส่ไว้ในวงเล็บท้ายข้อความที่อ้างอิง เช่น

(กิงกาน แก้วดี, 2556)

กรณีที่สรุปเนื้อหาหมดทั้งเล่ม ไม่เฉพาะส่วนใดส่วนหนึ่งไม่ต้องระบุเลขหน้า

เช่น

(กิงกาน แก้วดี, 2556)

กรณีผู้แต่งใช้ฐานันดรศักดิ์ บรรดาศักดิ์ สมณศักดิ์ นำหน้าให้คงไว้เหมือนที่ปรากฏในหน้าหนังสือ

เช่น

(พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2556)

กรณีผู้แต่งมียศทางทหาร ตำรวจ ตำแหน่งทางวิชาการ คำเรียกทางวิชาชีพไม่ต้องใส่ เช่น ศาสตราจารย์กุลพล แสงจันทร์ เป็น

(กุลพล แสงจันทร์, 2556)

การอ้างอิงเอกสารหลายเรื่อง แต่ผู้แต่งคนเดียวกัน ให้เขียนชื่อผู้แต่งครั้งเดียว แล้วเรียงปีที่พิมพ์จากน้อยไปหามาก

เช่น

(กุลพล แสงจันทร์, 2556; 2557)

กรณีผู้แต่ง 2 คน

กรณีผู้แต่ง 2 คน ให้เขียนชื่อผู้แต่งคนที่ 1 ตามด้วยเครื่องหมาย (,) เว้นวรรคหนึ่ง ตามด้วย “และ” ไม่เว้นวรรค ตามด้วยผู้แต่งคนที่ 2

เช่น

(กิงกาน แก้วดีและประยงค์ ยิ่งยืน, (2556)

กรณีชาวต่างประเทศให้เขียนชื่อสกุล ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) เว้นหนึ่งวรรคตามด้วยตัวอักษรชื่อต้น ชื่อกลาง (ถ้ามี) และเครื่องหมายมหัพภาค (.) ตามด้วยเครื่องหมาย “&” และเว้นหนึ่งวรรคตามด้วยชื่อสกุลคนที่ 2 แล้วใส่เครื่องหมายจุลภาค (.) ตามด้วยอักษรย่อชื่อต้นแล้วใส่จุด

เช่น

(William & Sales, 2008)

กรณีผู้แต่ง 3-6 คน

ชาวไทยใช้ชื่อ ชื่อสกุล คั่นเครื่องหมายจุลภาค (,) และเว้นวรรคหน้าผู้แต่งทุกคน และใช้คำว่า “และ” โดยไม่เว้นวรรค หน้าผู้แต่งคนสุดท้าย

เช่น

(กุลพล แสงจันทร์, เกียรติขจร เจริญยิ่ง, และสมหญิง ใจซื่อ, 2544).

กรณีชาวต่างประเทศให้เขียนชื่อสกุล ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) คั่นผู้แต่งทุกคน เว้นหนึ่งวรรคตามด้วยตัวอักษรชื่อต้น ชื่อกลาง (ถ้ามี) และใช้เครื่องหมาย “&” และเว้นหนึ่งวรรค หน้าผู้แต่งคนสุดท้าย แล้วใส่เครื่องหมายจุลภาค (.) ตามด้วยอักษรย่อชื่อต้นแล้วใส่จุด

เช่น

Salmon, Earman, Wilson, McGarry, & Hopman, (2009)

กรณีผู้แต่งเป็นสถาบัน

ให้ลงรายการด้วยหน่วยงานระดับสูงก่อน และตามด้วยหน่วยงานระดับรอง ลงมา

เช่น

(มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, บัณฑิตวิทยาลัย, 2560)

เอกสารไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง

ให้ลงชื่อแล้วตามด้วยปีที่พิมพ์ และเลขหน้า

เช่น

(การพัฒนา, 2556)

กรณีไม่ใช้ผู้เขียน แต่เป็น ผู้รวบรวม เรียบเรียง ผู้แปล หรือบรรณาธิการ

ให้ลงรายการด้วยชื่อ ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และบอกต่อท้ายว่าเป็น “ผู้รวบรวม”

“ผู้เรียง” “บรรณาธิการ” หรือ “ผู้แปล”

เช่น

(โกวิท รักษาติ, บรรณาธิการ, 2556)

(Shah & Ratcliffe, editor, 2009)

อ้างอิงในเนื้อหาจากโสตทัศนวัสดุ

ให้ลงรายการชื่อผู้รับผิดชอบหรือผู้ผลิต ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) ปีที่ผลิต ตามด้วย
เครื่องหมายมหัพภาคคู่ (:) และลักษณะของโสตทัศนวัสดุ

เช่น

(กระทรวงสาธารณสุข, 2556: CD-ROM)

การอ้างอิงในเนื้อหา จากระบบสารสนเทศออนไลน์ (WWW.)

ให้ลงรายการชื่อผู้รับผิดชอบ หรือหน่วยงานที่รับผิดชอบตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) ปีที่ค้น

ข้อมูล

เช่น

(มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 2556)

(Suan Sunandha Rajabhat University, 2013)

4. การเขียนเอกสารอ้างอิงท้ายเรื่อง

4.1 หนังสือ

ชื่อ ชื่อสกุล. (ปีที่พิมพ์). *ชื่อหนังสือ* (ครั้งที่พิมพ์). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

4.2 บทความวารสาร

ชื่อ ชื่อสกุล. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. *ชื่อวารสาร*. ปีที่. หน้าแรก-หน้าสุดท้ายที่อ้างอิงถึง

-วารสารสืบค้นจากฐานข้อมูลไทย

ชื่อ ชื่อสกุล. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. *ชื่อวารสาร*, ปีที่, หน้าแรก-หน้าสุดท้าย, ค้นเมื่อ วัน
เดือน ปี, จาก URL หรือ ชื่อฐานข้อมูล

4.3 รายงานการประชุม

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่ประชุม). ชื่อเรื่อง. วัน เดือน พ.ศ.(หน้า). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

4.4. วิทยานิพนธ์

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อวิทยานิพนธ์. ระดับวิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขา คณะ ชื่อมหาวิทยาลัย, เมืองที่ตั้งมหาวิทยาลัย

4.5 เอกสารอ้างอิงจากเว็บไซต์

ชื่อผู้แต่งหรือหน่วยงานเจ้าของเว็บไซต์. (ปีที่เผยแพร่ข้อมูล). ชื่อเรื่อง. ค้นเมื่อ วันที่ เดือน ปี พ.ศ. ,จาก <https://www>.

4.6 บทความในนิตยสาร หรือ หนังสือพิมพ์

ชื่อผู้แต่งหรือชื่อคอลัมน์. (วัน เดือน ปี). ชื่อบทความ. ชื่อนิตยสารหรือ หนังสือพิมพ์, ปีที่, หน้า.

กรณีภาษาอังกฤษ จะใช้ว่า ปี,เดือน วัน (year, month day) และ p. หรือ pp.

4.7 การเขียนบรรณานุกรมแผ่นพับ

ชื่อผู้แต่งหรือหน่วยงานที่ผลิต. (ปี). ชื่อเรื่อง. [แผ่นพับ]. สถานที่พิมพ์: ผู้แต่งหรือหน่วยงานที่ผลิต.

4.8 อ้างอิงจากการสัมภาษณ์

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์. (ปี/เดือน/วัน). ตำแหน่ง. สัมภาษณ์.

การส่งต้นฉบับ

ผู้เขียนส่งไฟล์ต้นฉบับบทความ (Microsoft Word) และแบบฟอร์มนำเสนอบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในช่องทางของวารสารระบบออนไลน์ (Online Submission) เท่านั้น

กองบรรณาธิการจะพิจารณาบทความเบื้องต้น เกี่ยวกับความถูกต้องของรูปแบบทั่วไป ถ้าไม่ผ่านการพิจารณา จะส่งกลับไปแก้ไข ถ้าผ่านจะเข้าสู่การพิจารณาของผู้ประเมินจากภายนอกเมื่อผลการประเมินผ่านหรือไม่ผ่านหรือมีการแก้ไขจะแจ้งผลให้ผู้เขียนทราบ

ตัวอย่างการเขียนบทความเพื่อลงตีพิมพ์ (ขนาด A 4)

ชื่อเรื่องภาษาไทย (ขนาด 20 ตัวหนา)

ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ (ขนาด 20 ตัวหนา)

ชื่อ-นามสกุล ผู้แต่ง (ไทย) (ขนาด 16 ตัวหนา)

ชื่อ-นามสกุล ผู้แต่ง(อังกฤษ) (ขนาด 16 ตัวหนา)

ชื่อภาควิชาหรือหน่วยงานคณะและสถาบันของผู้แต่ง (ไทย) (ขนาด 14 ตัวหนา)

ชื่อภาควิชาหรือหน่วยงานคณะและสถาบันของผู้แต่ง (อังกฤษ) (ขนาด 14 ตัวหนา)

ที่อยู่ E-mail ผู้รับผิดชอบบทความ (ขนาด 14 ตัวหนา)

บทคัดย่อ (ภาษาไทย) (ขนาด 16 ตัวหนา)

.....(ระหว่าง250-300 คำ) (ขนาด 16 ปกติ).....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

คำสำคัญ:,, (3-5 คำ คั่นด้วยจุลภาค) (ขนาด 16 ปกติ)

Abstract (บทคัดย่อภาษาอังกฤษ)

.....(ขนาด 16 ปกติ).....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Keywords:,, (3-5 keywords must be given)

บทนำ (ขนาด 16 ตัวหนา)

..... (ขนาด 16 ปกติ).....

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (ขนาด 16 ตัวหนา)

2.

สมมติฐานการวิจัย (ถ้ามี) (ขนาด 16 ตัวหนา)

1.

2.

การทบทวนวรรณกรรม (ขนาด 16 ตัวหนา)

.....

วิธีดำเนินการวิจัย (ขนาด 16 ตัวหนา)

.....

.....

.....

.....

.....

ผลการวิจัย (ขนาด 16 ตัวหนา)

.....

.....

.....

.....

.....

อภิปรายผล (ขนาด 16 ตัวหนา)

.....

.....

.....

.....

.....

องค์ความรู้ใหม่ (ถ้ามี) (ขนาด 16 ตัวหนา)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เอกสารอ้างอิง (ใช้รูปแบบการเขียนแบบ APA)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....